

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
มารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศาสตราจารย์
ดร. ใจดีใจ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
สิงหาคม 2560

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
มารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

สิงหาคม 2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
มารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
ศาสตราจารย์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
สิงหาคม 2560

สาคร ใจเด็จ. (2560). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริม
คุณลักษณะมารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. ปรินทิฟ. (การวิจัยและพัฒนาศักยภาพ
มนุษย์). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการ ควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล,
อาจารย์ ดร.วรินทร์ โพนน้อย.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยใน
บริบทสังคมปัจจุบันของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในมุมมอง
ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) พัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
มารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3) ศึกษาผลของการ
ใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่มีต่อคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาค
ภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยม
ปัญญารัตน์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ฉบับ
เป็นแบบวัดคุณลักษณะมารยาทไทย 1 ฉบับ และแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดู 1 ฉบับ
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม

ผลการศึกษา พบว่า 1.) คุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันของนักเรียน
โครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำแนกเป็น
5 ประเด็น ได้แก่ 1) มารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน 2) บทบาทของมารยาทไทย
3) ความสำคัญของมารยาทไทย 4) การจำแนกขอบเขตของมารยาทไทย และ 5) องค์ประกอบของ
คุณลักษณะมารยาทไทย 2.) รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริม
คุณลักษณะมารยาทไทย ประกอบไปด้วย แนวคิดและทฤษฎี หลักการ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ
บทบาทของผู้สอน บทบาทของนักเรียน การนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS
ไปใช้ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผน โดยคุณภาพของรูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
3.) ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า 1) มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบฯ และลักษณะ
การอบรมเลี้ยงดู ต่อคุณลักษณะมารยาทไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้
เรียนรู้ผ่านรูปแบบฯ มีคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจาสูงกว่า
นักเรียนที่ไม่ได้เรียนรู้ผ่านรูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

DEVELOPMENT OF THE INTEGRATED LEARNING ACTIVITIES MODEL IMAS TO
ENHANCE THAI MANNERS FOR JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS ENROLLED
IN AN ENGLISH PROGRAM IN BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
SAKORN CHAIDET

Presented in the Partial Fulfilment of the Requirements for the
Doctor of Philosophy Degree in Research and Development on Human Potentials
at Srinakharinwirot University

August 2017

Sakorn Chaidet. (2017). *Development of the Integrated Learning Activities Model IMAS to Enhance Thai Manners for Junior High School Students Enrolled in an English Program in Bangkok*. Dissertation, Ph.D. (Research and Development on Human Potentials). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Dr.Ittipaat Suwathanpornkul, Dr.Warintorn Phon-Noi.

The purposes of the study are 1) to study and analyse Thai manners for junior high school students in an English program and from the point of view of the stakeholders; 2) to develop an integrated learning activities model such as the IMAS approach that encourages Thai manners for junior high school students in an English program; 3) to study the results of an integrated learning activities model such as IMAS approach that encourages Thai manners for junior high school students in an English program. The samples of this research were 40 junior high school students in an English program of Panyarat high school. There were 2 questionnaires used to collect data. The data were analyzed by descriptive statistics and multivariate analysis of variance (MANOVA)

The research results revealed the following: (1) Thai manners in the present context of the English program of these junior high school students can be separated into five topics: 1) Thai manners in the present context; 2) the role of Thai manners; 3) the importance of Thai manners; 4) classification of the boundaries of Thai manners; 5) the factors of Thai manners. The integrated learning activities model of IMAS approach is an approach that explains that Thai Manners consisted of theories, an objective model, the roles of instructors and students, and implementation of the model. The eight lesson plans were rated as high quality. The results of using the integrated learning activities model or the IMAS approach revealed the following: 1) There is an interaction effect between IMAS and parenting styles on Thai manners at a significant level of .05; 2) students who used the model had higher levels of the characteristics of Thai manners than those students who did not use the model at a significant level of .05

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
มารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ของ

ศาสตราจารย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่ เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุตันทพรกุล) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระพรรณ)

.....ที่ปรึกษาร่วม กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วรินทร์ โพนน้อย) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุตันทพรกุล)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วรินทร์ โพนน้อย)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธการ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาให้ความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วรินทร์ โพนน้อย ที่คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ ให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรากร ทรัพย์วิระปรกรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล อาจารย์ ดร.วรินทร์ โพนน้อย อาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา และอาจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธากา ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ของ ปริญญานิพนธ์ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลา ช่วยเหลือให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ และผู้เชี่ยวชาญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา และนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ที่ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา ที่เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยและการให้คำแนะนำรวมถึงข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าในการพัฒนาคุณภาพของงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง และการให้กำลังใจในการฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ จนสำเร็จการศึกษาตามความตั้งใจ

ขอขอบใจนักเรียนโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ ที่ให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยในครั้งนี้ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนในสาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษารุ่นที่ 1 ที่คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นางนุชริน ทองพูล นางสาวธรรรัตน์ พัฒน์ใหญ่ยิ่ง และนางสาววรรณมน จันทรโอกุล ที่คอยให้กำลังใจและปลุกดันกันตลอดเวลาจนเกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย

ขอขอบคุณบิดา มารดา และพี่สาวอันเป็นที่รักยิ่ง ที่คอยให้กำลังใจ และช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการศึกษาทุกระดับการศึกษาที่ผ่านมาของผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ หากเกิดขึ้นจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้โดยสมบูรณ์

สาคร ใจเต็จ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับมารยาทไทย.....	14
ความหมายของมารยาทไทย.....	14
คุณค่าและประโยชน์ของมารยาทไทย.....	15
ประเภทของมารยาทไทย.....	17
องค์ประกอบของมารยาทไทย.....	20
มารยาทและการปฏิบัติตนในสังคมไทย.....	21
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาทไทย.....	24
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอน.....	29
ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน.....	29
ความสำคัญของการสอน.....	30
รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ.....	30
ความหมายของพฤติกรรมการแสดงออกโดยใช้บทบาทสมมติ.....	31
ลักษณะของพฤติกรรมการแสดงออกโดยแสดงบทบาทสมมติ.....	31
ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม.....	32
หลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ.....	33
การประเมินพัฒนาการผู้เรียนจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ บทบาทสมมติ.....	34
รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ.....	34

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)		
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ.....	36
	รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ.....	37
	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory).....	37
	ประเภทของตัวแบบ.....	39
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ.....	40
	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ.....	41
	ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ.....	41
	ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ.....	42
	ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism).....	43
	ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's intellectual Development Theory).....	47
	แนวคิดในการวางแผนขั้นตอนวิธีการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้.....	49
	เหตุผลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ.....	51
	ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ.....	53
	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ.....	55
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ.....	59
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู.....	61
	ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	61
	ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู.....	61
	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู.....	64
	จุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	66
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู.....	67
3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	70
	ระยะที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....	71

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 (ต่อ)	
ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย.....	75
ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย.....	83
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
ผลการวิจัยส่วนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคม ปัจจุบัน.....	97
ผลการวิจัยส่วนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ แบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย.....	107
ผลการวิจัยส่วนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ แบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย.....	115
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	124
สรุปผลการวิจัย.....	125
อภิปรายผล.....	128
ข้อเสนอแนะ.....	135
บรรณานุกรม.....	137
ภาคผนวก.....	146
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	164

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู แสดง 2 มิติหลักของ Diana Baumrind.....	62
2 ตัวอย่างข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์.....	73
3 รายละเอียดช่วงระยะเวลาสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	74
4 กรอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ มารยาทไทย.....	77
5 จำนวนตัวอย่างและการจัดเข้ากลุ่มในการวิจัยขั้นตอนที่ 3.....	90
6 แผนการทดลองขั้นตอนที่ 3.....	91
7 รายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS รายสัปดาห์.....	92
8 การวิเคราะห์จำแนกสาระบบจากการศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคม ปัจจุบัน.....	105
9 ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย.....	111
10 สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	115
11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาทไทย จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	116
12 การตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรคุณลักษณะมารยาทไทย (ก่อนทดลอง)	118
13 การทดสอบ Homoscedasticity ของตัวแปรทั้งหมดด้วย Box's Test (ก่อนทดลอง)	118
14 การทดสอบ Homoscedasticity ของตัวแปรตามแต่ละด้วย Levene's Test (ก่อนทดลอง)	118
15 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามด้วย Bartlett's test of sphericity (ก่อนทดลอง)	119
16 อิทธิพลระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณลักษณะมารยาทไทย (ก่อนทดลอง).....	119
17 การตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรคุณลักษณะมารยาทไทย (หลังทดลอง)....	120
18 การทดสอบ Homoscedasticity ของตัวแปรทั้งหมดด้วย Box's Test (หลังทดลอง)	120
19 การทดสอบ Homoscedasticity ของตัวแปรตามแต่ละด้วย Levene's Test (หลังทดลอง)	121
20 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามด้วย Bartlett's test of sphericity (หลังทดลอง)	121

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

- 21 อิทธิพลระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS
และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณลักษณะมารยาทไทย (หลังทดลอง)..... 122

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
2 โครงสร้างเบื้องต้นในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ แบบ IMAS.....	81
3 แผนภาพการกระจายระหว่างคะแนนมารยาททางวาจาและคะแนนมารยาท ทางกาย.....	114

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อม ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบันระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ 2555: 1) ซึ่งคนเป็นกุญแจสำคัญที่สุดในการกำหนดอนาคตของประเทศ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาคนให้กลายเป็น “กุญแจดอกสำคัญ” ที่สามารถไขประตูสู่ความรุ่งโรจน์ได้ในอนาคต และเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวส่งผลให้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การพัฒนาคนในประเทศได้ฝากไว้กับคุณภาพทางการศึกษาเป็นสำคัญ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 1 มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม” หากพิจารณาตามตัวบทนี้ เห็นได้ว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในประเทศมี 6 ประการ คือ 1) มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ 2) มีสติปัญญา : คิดได้ คิดเป็น ประยุกต์ได้ 3) มีความรู้ 4) มีคุณธรรมจริยธรรม 5) มีวัฒนธรรม 6) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป้าหมายดังกล่าวเมื่อพิจารณาร่วมกับบริบทความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ อาจกล่าวได้ว่า ยังไม่เพียงพอในการเป็นเครื่องยืนยันว่าจะสามารถพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่กำหนดอนาคตของประเทศได้เนื่องจาก กระแสโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมจากเดิมในหลาย ๆ เรื่อง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546: 5 – 6)

อย่างไรก็ตามสถานการณ์การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทยหลายประการ เช่นสังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีแนวโน้มเป็นสังคมปัจเจกมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมยังอยู่ในระดับต่ำ และสื่อมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน แต่ยังมีบทบาทในการส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพคนค่อนข้างน้อย สื่อทางสังคมในปัจจุบันมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน และเหมาะสมต่อการเรียนรู้และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม(กระทรวงศึกษาธิการ. 2555: 2-3) แต่ในยุคปัจจุบันเยาวชนไทยสามารถรับรู้ข่าวสารได้ทั่วทุกมุมโลก สามารถรับเอาวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น เยาวชนเริ่มละเลยมารยาทอันดีงามของไทยไป ไม่รู้จักเลือกใช้มารยาทไทยให้เหมาะสมต่อกาลเทศะ และมีเยาวชนไทยจำนวนมากที่ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนให้รู้จักการวางตัวให้เหมาะสมตามแบบวัฒนธรรมไทย ดังนั้นการพัฒนามารยาทจึงถือเป็นกิจกรรมที่

สำคัญกิจกรรมหนึ่งในการพัฒนาบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งครูอาจารย์ควรให้ความสนใจอย่างยิ่ง รวมถึงตระหนักถึงความสำคัญของการปลูกฝังและถ่ายทอดความรู้ด้านมารยาทไทยให้กับเยาวชน เพื่อจะได้เข้าใจในคุณค่าของมารยาทไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของชาติ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทย ความสุภาพอ่อนโยน อันเป็นกิริยามารยาทที่งดงาม มีคุณค่าและมีความหมายเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพให้งามอย่างไทยและเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีบุคลิกภาพที่ดี มีมารยาทงามตามวัฒนธรรมไทยจนกลายเป็นต้นแบบที่ดีของผู้ที่มีมารยาทงามในสังคมต่อไป นั่นคือการศึกษาริเริ่มเพื่อนำมารยาทไทย กลับเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นไทยในสังคมปัจจุบัน จึงเปรียบได้กับการอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติให้อยู่กับคนไทยตลอดไป (กฤษฎกร เพชรนอก. 2556: 8, สำนักงานศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 2556: 6 – 7)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนามารยาทไทย พบว่า ครอบครัวถือเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ อารมณ์ ทักษะ และความประพฤติของเยาวชน สถาบันครอบครัวของทุกครอบครัวมีอิทธิพลกับทุกเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพและทัศนคติด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชนเป็นอย่างมาก จากการที่พ่อแม่มีความใกล้ชิด ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับลูก มีความเอาใจใส่และสนใจในรายละเอียดของลูกในทุกเรื่องอีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ รวมถึงการอบรมเลี้ยงดูที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีมารยาทที่ดี พ่อแม่จะต้องคำนึงถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม เด็กจะซึมซับความรัก ความหวังดีของพ่อแม่และพร้อมที่จะมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้วยความยินดีและเข้าใจ การอบรมเลี้ยงดูที่ให้ความรักและใช้เหตุผลแก่เด็ก จึงเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมด้านมารยาทไทยซึ่งเป็นสิ่งที่พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กพึงตระหนักและช่วยกันปลูกฝังให้บุตรหลานของตน สถานศึกษาถือเป็นสถาบันหลักในการอบรมสั่งสอนในด้านความรู้ควบคู่คุณธรรมจริยธรรมให้กับเยาวชน ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องให้ความสำคัญของวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย ซึ่งรวมถึงมารยาทไทยอันเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตบนผืนแผ่นดินไทยแก่เด็ก โดยเฉพาะเยาวชนไทยซึ่งต้องเติบโตไปเป็นกำลังสำคัญของชาติ โดยแนวคิดและหลักการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน คือ ต้องผ่านการปฏิบัติจริงและมีการเน้นย้ำอยู่เสมอ ควรใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม การศึกษาธรรมชาติ ควรใช้กิจกรรมที่ช่วยให้ได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ใช้การเสริมแรงทางบวกให้มาก หลีกเลี่ยงการลงโทษ ฝึกฝนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เชิงบวก เพื่อสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองให้ทำได้ดียิ่งขึ้นควรบูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีสอดแทรกในวิชาเรียนหรือวิถีชีวิตของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงคุณลักษณะที่ดีที่มีอยู่และควรใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามระดับของนักเรียน ครูต้องได้รับการพัฒนาและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้น อาจมีส่วนช่วยในการพัฒนาให้นักเรียนไทยในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบันสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมทางด้านกายและพฤติกรรมทักษะทางสังคมโดยสามารถใช้กายและวาจาได้อย่างสร้างสรรค์ มีระเบียบวินัย ช่วยเหลือเกื้อกูลและมีความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ สูงขึ้นหลังจากการจัดกิจกรรมบูรณาการในการเรียนการ

สอน (กิตติชัย สุชาติโนบล.2555: 142 – 150. ดลใจ ถาวรวงศ์ ดันเจริญ. 2552: 26 – 27. นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. 2549: 123. อธิษฐาน อนรรักติพันธ์. 2546: 70 – 75.)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพบว่า นักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับมารยาทไทย ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยไว้ เช่น รุ่งฤทัย จตุรภุชพรพงศ์ (2555: 101) กล่าวว่า ควรมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการแสดงมารยาทไทย โดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในลักษณะการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหรือการทำวิจัยเชิงทดลอง ในลักษณะการสร้างโปรแกรมทดลองการแสดงมารยาทไทยที่ถูกต้อง รวมถึงจากงานวิจัยของ เฉลิมศรี พลายพวงษา (2545: 181 – 182) ที่กล่าวว่า ความสำคัญของการสืบสานวัฒนธรรมด้านมารยาทไทย มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการปลูกฝัง อบรมสั่งสอน ตั้งแต่สถาบันครอบครัว อันเป็นสถาบันพื้นฐานหลักของสังคมและปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในสังคมส่วนรวม ทั้งสถาบันการศึกษาตลอดจนสถาบันอื่น ๆ ทางสังคม จนซึมซาบเข้าถึงวิถีความคิดความรู้สึก ในการดำรงชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล ย่อมจะส่งผลให้พลเมืองของประเทศอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและประสานประโยชน์ในการพัฒนาประเทศชาติสืบต่อไป และงาน วิจัยของ อธิษฐาน อนรรักติพันธ์ (2546: 75) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การศึกษามารยาทไทย ควรเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในวัยเด็กตอนต้น – กลาง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านมารยาทไทยที่ต่ำให้สูงขึ้นได้ง่ายกว่าวัยเด็กตอนปลาย - วัยรุ่น และควรนำรูปแบบการทดลองมาใช้ปรับมารยาทของเด็ก เช่น การใช้เทคนิคแม่แบบ การใช้บทบาทสมมติหรือการใช้กิจกรรมกลุ่ม รวมถึงควรศึกษามารยาทไทยกับตัวแปรอื่น เช่น สติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์หรือบุคลิกภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนามารยาทไทยของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคของการปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นให้นักเรียนเก่ง ดี มีสุข และยุคแห่งข่าวสารข้อมูลที่มีการรับรู้ถึงอิทธิพลต่าง ๆ จากทั้งภายในและภายนอก ที่ทำให้เด็กในยุคปัจจุบันได้สัมผัสอารยธรรม ต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงมารยาทไทย ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งหากไม่มีการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามนี้ เชื่อว่าในไม่ช้า การแสดงกิริยาจาที่อ่อนน้อม การปฏิบัติตนตามรูปแบบวัฒนธรรมและมารยาทอันดีงามของไทยอาจลดเลือนหายไปในที่สุดซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการศึกษาตามโครงการจัดการ เรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ของกระทรวง ศึกษาธิการที่กำหนดว่า นักเรียนโครงการ English Program ต้องมีใจรักความเป็นไทย ปฏิบัติตามมารยาทและวัฒนธรรมไทย ในชีวิตประจำวันอย่างภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าวัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ และอยู่ร่วมในสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2557: 52)ซึ่งหากจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแล้ว จะมีส่วนช่วยในการให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยและมีความเข้าใจ และสามารถนำไปประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดปรัชญาการศึกษาในแนวของการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนอย่างเป็นกระบวนการ และใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียน ที่สามารถถ่ายโยงการเรียนรู้

และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี (กิตติชัย สุทธาสโนบล. 2555: 13)

จากข้อจำกัดในการฝึกเทคนิคแม่แบบ ที่เป็นขั้นตอนและแสดงอย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้สังเกตเลียนแบบตามนั้นทำได้ยาก ประกอบกับขณะดำเนินการเสนอตัวแบบหากเกิดเหตุขัดข้องขึ้นต้องระงับกระบวนการนำเสนอ ทำให้เสียเวลาในการดำเนินการใหม่หรือไม่สามารถดำเนินการได้อีก รวมถึงหากตัวแบบสัญลักษณ์ไม่สมจริงอาจทำให้สับสนและอาจไม่เลียนแบบพฤติกรรม กรณีที่พฤติกรรมที่เป็นทักษะและซับซ้อนอาจมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่ ควรใช้ร่วมกับการชี้แนะหรือการแต่งพฤติกรรม และการให้แม่แบบแต่เพียงอย่างเดียวทำให้การเกิดพฤติกรรมใหม่มีความล่าช้า จึงควรให้แม่แบบควบคู่กับวิธีการอื่น เช่น การเสริมแรงทางบวก การให้ข้อมูลย้อนกลับ หรือเทคนิคอื่น เพื่อให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ต้องการนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและการคัดเลือกแม่แบบนั้นจะต้องตระหนัก ถึงความสำคัญในการเลือกแม่แบบมิฉะนั้นจะทำให้เสียเวลาในการทดลอง (ประทีป จินวี. 2540: 234, มะลิวัลย์ ปัทมะ. 2551: 18 อ้างอิงจาก Bandura. 1977) และการใช้บทบาทสมมตินั้นมีข้อจำกัดในด้านที่ใช้เวลามากและนักเรียนที่ขาดทักษะที่จำเป็น เช่น เป็นคนขี้อาย พูดติดอ่าง จะรู้สึกไม่สบายใจและเป็นปัญหามากนักเรียนบางคนไม่สามารถแสดงบทบาทตามกำหนดได้ถ้าไม่สามารถเชื่อมโยง การแสดงบทบาทสมมติกับบทเรียนให้กับนักเรียนได้ก็จะทำกิจกรรมทั้งหมดนี้โดยคุณค่า รวมถึงรูปแบบการสอนโดยใช้บทบาทสมมติอาจพบปัญหาในเรื่องการควบคุมชั้น ห้องเรียนมักจะเกิดความวุ่นวายสับสนอันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการแสดง ผู้สอนต้องวางแผนให้รัดกุม อาศัยการเตรียม การอย่างรัดกุมหากไม่ดีพอ อาจเกิดความยุ่งยากสับสนขึ้นได้ (ทิตนา เขมมณี. 2557: 361) ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติและใช้เทคนิคแม่แบบ โดยนำเอาข้อดีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบกิจกรรมรวมถึงแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว นักเรียนสามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม อันจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เข้มข้นอย่างสมจริงจากประสบการณ์ที่หลากหลายจนเกิดองค์ความรู้และจะนำไปสู่การเกิดโครงสร้าง ทางปัญญาและก่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ที่ลึกซึ้ง (ลักขณา สรวิวัฒน์. 2557 : 187) ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการนั้นจะทำให้โครงสร้างการเรียนรู้มีความหลากหลาย ซึ่งจะเกิดการเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรแบบบูรณาการและผลลัพธ์ทางบวกของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการจะช่วยให้นักเรียนประยุกต์ใช้ทักษะอย่างหลากหลาย และส่งเสริมให้นักเรียนมีความลุ่มลึกและเข้าใจในกระบวนการการเรียนรู้ (Hagan , Ho and Hudis. 2010: 4) รวมถึงนักเรียนจะสามารถแยกแยะองค์ความรู้ รู้จักการเชื่อมโยงและถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยสมองจะสร้างรูปแบบขององค์ความรู้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องทักษะ แนวคิด ทศนคติหรือความเชื่อ ในรูปแบบของกรอบความคิดที่เป็น

โครงข่าย ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการความคิดรวบยอดที่มีอยู่ในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องที่ครูผู้สอนได้ถ่ายทอดไปแล้วและสามารถเชื่อมโยงและถ่ายโอนการเรียนรู้จากบริบทหนึ่งไปสู่อีกบริบทหนึ่งได้ (Frazee; & Rudnitski. 1995: 133 – 136)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่า รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้นจะทำให้ นักเรียนได้รับการปลูกฝังมารยาทอันดีงาม เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติ เป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์วัฒนธรรมจรรยาบรรณที่ เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยสืบไป

คำถามการวิจัย

1. คุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนในบริบทสังคมปัจจุบันมีลักษณะและองค์ประกอบสำคัญอะไรบ้าง
2. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นอย่างไร
3. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะมารยาทไทยได้หรือไม่
4. นักเรียนที่ได้รับการสอนผ่านรูปแบบฯ และการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน จะมีผลต่อมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและด้านมารยาทวาจา แตกต่างกันหรือไม่
5. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบฯ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ต่อมารยาทไทยด้านมารยาท ทางกายและด้านมารยาทวาจา หรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทย ในบริบทสังคมปัจจุบันของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการต่อคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่
 - 3.1 เพื่อตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ ระหว่างวิธีการสอนกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ต่อมารยาทไทยด้านมารยาททางกาย ด้านมารยาทวาจา
 - 3.2 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนที่ใช้การสอนผ่านรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับนักเรียนที่ไม่ได้ใช้รูปแบบฯ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้ทราบถึงทัศนะหรือมุมมองด้านมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมถึง ความเข้าใจและความแตกต่างจากมุมมองของผู้ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมมารยาทไทย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2. องค์ความรู้จากงานนี้ ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนา มารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษซึ่งรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา มารยาทไทยในนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษได้และเป็นแนวทางในการนำรูปแบบการพัฒนา มารยาทไทยไปใช้ในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาใช้เป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในด้านมารยาทไทยในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำรูปแบบการพัฒนา มารยาทไทยไปใช้ในการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการแสดงกิริยามารยาทที่เหมาะสมทั้งด้านมารยาททางกายและด้านมารยาทวาจา

3. นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยมีโอกาสดำเนินการพัฒนา มารยาทไทยผ่านรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนให้เกิดคุณลักษณะที่ดีด้านมารยาทไทย โดยผ่านกระบวนการส่งเสริมที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการซึ่งนักเรียนจะได้รับการพัฒนาให้มีกิริยามารยาทที่ดียิ่งขึ้น

4. ได้ทราบถึงลักษณะของการจัดการเรียนการสอนและลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนจัดกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ในการพัฒนาด้านคุณลักษณะของนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทยจำนวน 3 คน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา จำนวน 3 คน และนักเรียน จำนวน 3 คน

ประเด็นที่ศึกษา คือ ความสำคัญ บทบาท คุณลักษณะและองค์ประกอบของมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน

การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน 2 คน

ประเด็นที่ศึกษา คือ คุณภาพของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

การวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

ประชากร

ประชากรคือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2559 ของโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ จำนวน 152 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2559 จำนวน 40 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย จำนวน 20 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน คำนวณจำนวนตัวอย่างจากแนวคิดของเมอร์ฟีและมายเออร์ (Murphy; & Myers, 2004: 78) ที่มีอำนาจการทดสอบ 0.80 ขนาดอิทธิพลระดับกลาง ($d = 0.50$) พบว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ซึ่งใกล้เคียงกับการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ที่ขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 0.5 ต้องใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 34 คน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ มี 2 ประเภทคือ

1. ตัวแปรจัดกระทำ ได้แก่ การใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้รูปแบบ
2. ตัวแปรจัดประเภท ได้แก่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู 2 ประเภท คือ 1) การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก 2) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ตัวแปรตาม คือ คุณลักษณะมารยาทไทย ประกอบด้วย มารยาททางกายและมารยาทวาจา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS หมายถึง แบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะมารยาทไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการรูปแบบการเรียนการสอน 2 แบบ คือ การสอนโดยใช้บทบาทสมมติและการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ โดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบที่พัฒนาขึ้นทั้งสิ้น 8 กิจกรรม ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1) ขั้นนำเข้าสู่รูปแบบ (Introduction) คือ ขั้นตอนที่ผู้วิจัยอธิบายบทบาทสถานการณ์สมมติและตัวแบบของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมให้นักเรียนทราบ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ และสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับมารยาทไทยในเรื่องต่าง ๆ ตาม ที่ผู้วิจัยกำหนดในแผนการจัดกิจกรรม ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ I “ (Introduction)

ขั้นที่ 2) ขั้นเสนอแม่แบบและการแสดงบทบาท (Modeling & Role Playing) คือ ขั้นตอนที่ผู้วิจัยเสนอแม่แบบให้นักเรียนสังเกต โดยการสาธิตหรือแสดงแบบอย่างให้ดูหรือสังเกต จากวิดีโอ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการแสดงแบบอย่างและให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดงบทบาทสมมติ ซึ่งมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงทุกคน เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้การแสดงบทบาทสมมตินั้นมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้ผู้แสดงได้แสดงบทบาทสมมติต่าง ๆ เพื่อช่วยจัดความตื่นเต้น ประหม่า วิตกกังวลก่อนการแสดงจริง ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ M ” (Modeling & Role Playing)

ขั้นที่ 3) ขั้นวิเคราะห์อภิปรายผล (Analysis & Discussion) คือ ขั้นตอนที่ผู้วิจัยซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนสังเกตเพื่อให้เกิดความต้องการเลียนแบบพฤติกรรม โดยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์กล่าวความรู้สึกและความคิดเห็นต่อบทบาทของตน จากนั้นนักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และซักถามต่อบทบาทสมมติรวมถึงแม่แบบที่นำเสนอ ผู้วิจัยให้ผู้สังเกตการณ์กล่าวคำชมต่อการแสดงสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน และให้คำแนะนำในส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไขในระหว่างที่นักเรียน อภิปรายแสดงความคิดเห็นและซักถาม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การเสริมแรงทางบวก เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในพฤติกรรมการแสดงออก ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ A ” (Analysis & Discussion)

ขั้นที่ 4) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสรุปผล (Sharing & Conclusion) คือขั้นตอนที่ผู้วิจัยให้นักเรียนสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จากนั้นช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงพฤติกรรมของแม่แบบและการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับพฤติกรรม ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ S ” (Sharing & Conclusion)

2.คุณลักษณะมารยาทไทย หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมด้านมารยาทไทยที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ซึ่งประกอบด้วย

2.1 มารยาททางกาย หมายถึง การกระทำที่แสดงออกทางด้านร่างกาย โดยเป็นการแสดงอาการที่สมควรกระทำในอิริยาบถต่าง ๆ ได้แก่ การยืน การเดิน การนอน การนั่ง มารยาทในการแสดงความเคารพ มารยาทในการรับประทานอาหารเครื่องดื่มและการสมาคม มารยาทในการแต่งกาย โดยแสดงออกด้วยความระมัดระวัง และไม่เป็นที่เดือดร้อนทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น รวมถึงการแสดงพฤติกรรมในชั้นเรียน การไม่เล่นเวลาเรียน การขว้างปาสิ่งของ อุปกรณ์การเรียน

2.2 มารยาททางวาจา หมายถึง การใช้กิริยาวาจาที่สุภาพ อ่อนหวาน และเหมาะสมตามกาลเทศะและเหมาะสมกับระดับของบุคคล โดยการแสดงออกด้วยวาจาที่สำรวจทั้งการพูดที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การใช้ถ้อยคำ ทำที่ประกอบการพูด และน้ำเสียงในการพูด การใช้วาจาในการกล่าวคำขอโทษ ขอบคุณ และใช้วาจาในเรื่องที่มีสาระและตรงประเด็น และให้เกียรติ

ผู้อื่น การเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่พูดแทรกขัดจังหวะ การไม่พูดจาเสียงดังเกินควร โวยวาย ตะโกน การไม่พูดคำหยาบ ส่อเสียด ยุยง สองแง่สองงาม

3. ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการอบรมสั่งสอนและปฏิบัติต่อเด็กที่อยู่ในอุปการะของตนเองเพื่อให้มีคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ที่เกิดกับเด็ก จำแนกลักษณะการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการอบรมสั่งสอนและปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ความอบอุ่น มีห่วงใยและเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขแก่เด็กด้วยความทะนุถนอม ให้ความใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็กเพื่อให้เด็กไว้วางใจ เชื่อใจ รวมถึงให้การยอมรับ ยกย่องและชมเชยเด็กเมื่อเด็กได้แสดงออกด้านกิริยามารยาทได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามโอกาสและสถานการณ์ต่าง ๆ

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้ในการอบรมสั่งสอนปฏิบัติต่อเด็กโดยการใช้เหตุผลด้วยความยุติธรรม และไม่มีความลำเอียงหรืออคติ การยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก มีการชี้แจงถึงสาเหตุและเหตุผลต่าง ๆ ให้เด็กได้รับรู้รับทราบ เมื่อต้องการให้เด็กกระทำหรือไม่กระทำในเรื่องต่าง ๆ ทั้งนี้อาจมีการเสริมแรงอย่างเหมาะสม เมื่อเด็กได้แสดงออกด้านกิริยามารยาทได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามโอกาสและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การให้รางวัล การยกย่องชมเชย การลงโทษ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษ ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาทไทย และรูปแบบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของมารยาทไทยสามารถวิเคราะห์ออกมาได้ 2 ประเภทย่อย ๆ คือ มารยาท ทางกายและมารยาททางวาจา (นภาพร เต็งหนู. 2556 , นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. 2556 , รุ่งฤทัย จตุรฤชพรพงศ์. 2555 , อิงอร รอดน้อย. 2551, อธิฐาน อนุรักติพันธุ์. 2546 , กาญจนา ทองหยัด. 2540) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกผ่านการกระทำของผู้ที่แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ โดยคุณลักษณะมารยาทไทยถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมในการที่จะดำรงความเป็นชาติไทยให้คงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาซึ่งการดำรงรักษามารยาท ที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยนั้น จะชี้ให้เห็นถึงความยั่งยืนของวัฒนธรรมอันดีงามและเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

การส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยนั้น ต้องได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสังคมรอบข้าง ครอบครัว โรงเรียน ครูผู้สอน ตลอดจนตัวนักเรียนเองที่ให้ความร่วมมือในการที่จะพัฒนาอย่างเต็มที่ โดยผ่านกระบวนการ แบบแผนหรือรูปแบบกิจกรรมต่าง

ๆ ที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยและทำให้นักเรียนได้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งการทำวิจัยเชิงทดลอง ในลักษณะการสร้างโปรแกรมทดลองการแสดงมารยาทไทยที่ถูกต้อง และการนำรูปแบบการทดลองมาใช้รับมารยาทของเด็ก โดยการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยมที่ดี และเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมทางด้านกิริยามารยาทได้เป็นอย่างดี (รุ่งฤทัย จตุรภุชพรพงศ์. 2555, ดลใจ ถาวรวงศ์ ดันเจริญ. 2552, อิงอร รอดน้อย. 2551, กาญจนา ทองหยัด. 2540) และการแสดงบทบาทสมมติและการแสดงออกนั้น จะเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีส่วนช่วยในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมปฏิบัติต่าง ๆ ที่เหมาะสมและมีการตอบสนองที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว (แอนเดรียส์ และคณะ. Andreas Hartmann, Andre Doree and Ludwig Martin. 2008: 2)

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยพบว่ารูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวแปรหนึ่งที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านมารยาทไทยทั้งนี้ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีประสิทธิภาพจะสามารถหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้มีความสามารถในการปรับตัวและมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม มีความสามารถในการกำกับตนเองและมีความฉลาดทางอารมณ์เด็กจะเติบโตมีคุณภาพชีวิตและบุคลิกภาพเช่นไร จะเป็นคนดีมุ่งทำประโยชน์แก่สังคม หรือจะเป็นคนด้อยสมรรถภาพสร้างปัญหาแก่ตนและสังคม ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดู จากบุคคลในครอบครัวเป็นสำคัญ เพราะนอกจากครอบครัวจะถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมแล้วยังทำหน้าที่ดูแลเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดจนเติบโตพึ่งตนเองได้ และเป็นแบบอย่างที่หล่อหลอมความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม ตลอดจนจิตสำนึกของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ปลูกฝังค่านิยม ความรักและคุณค่าของการมีชีวิต จากงานวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ ในระดับที่แตกต่างกัน มีมารยาทไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรด้านลักษณะการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 2 แบบมาทำการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ (อิธิฐาน อนุรักติพันธ์. 2546 , ธาณี กันทาแก้ว. 2552 , สมาพร ภัทรพงศ์กิจ. 2551)

ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่าการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียน โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ 1

การใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS

รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS

I : ขั้นนำเข้าสู่รูปแบบ

M : ขั้นเสนอแม่แบบและการแสดงบทบาท

A : ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

S : ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสรุปผล

การสอนโดยใช้
บทบาทสมมติ

การสอนโดยใช้
เทคนิคแม่แบบ

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

1. แบบให้ความรัก
2. แบบใช้เหตุผล

คุณลักษณะมารยาทไทย

1. มารยาททางกาย
2. มารยาททางวาจา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะมารยาทไทย
2. นักเรียนที่ได้รับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS จะมีคะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะมารยาทไทยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้รูปแบบ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับมารยาทไทย

- 1.1 ความหมายของมารยาทไทย
- 1.2 คุณค่าและประโยชน์ของมารยาทไทย
- 1.3 ประเภทของมารยาทไทย
- 1.4 องค์ประกอบของมารยาทไทย
- 1.5 มารยาทและการปฏิบัติตนในสังคมไทย
- 1.6 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน
- 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาทไทย

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอน

- 2.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน
- 2.2 ความสำคัญของการสอน
- 2.3 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
 - 2.3.1 ความหมายของพฤติกรรมการแสดงออกโดยใช้บทบาทสมมติ
 - 2.3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
 - 2.3.3 หลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
 - 2.3.4 การประเมินพัฒนาการนักเรียนจากการจัดการเรียนการสอน โดยใช้บทบาท

สมมติ

- 2.3.5 รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
- 2.3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
- 2.4 รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ
 - 2.4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)
 - 2.4.2 ประเภทของตัวแบบ
 - 2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

- 3.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ
- 3.2 ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

3.2.1 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

3.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's intellectual Development Theory)

3.2.3 แนวคิดในการวางแผนขั้นตอนวิธีการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้

3.3 เหตุผลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

3.4 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

3.5 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

4.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

4.2 ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู

4.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

4.4 จุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

1. แนวคิดเกี่ยวกับมารยาทไทย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาทไทยตามลำดับดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของมารยาทไทย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับมารยาทไทย ได้มีผู้ให้ความหมายของมารยาทไทยไว้ดังต่อไปนี้

กฤษกร เพชรนอก (2556: 8) กล่าวว่า มารยาทไทย หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบแบบแผนของความเป็นไทยที่ได้สืบทอดกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน เป็นการแสดงออกซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นไทยอันอ่อนช้อยงดงามและสุภาพอ่อนโยน

วันทนี้อย์ แสนภักดี (2554: 38) กล่าวว่า มารยาท คือ การแสดงอิริยาบถต่าง ๆ ที่มีความสุภาพ อ่อนน้อม ละเมียดละไม ทั้งกิริยา วาจาที่สุภาพเรียบร้อย รวมทั้งการแต่งกายที่มีระเบียบเหมาะสมกับกาลเทศะ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน (2553: 13) ได้ให้ความหมายว่า มารยาท คือ กิริยาอาการของบุคคลที่แสดงออกในการติดต่อสื่อสาร อันเป็นปัจจัยที่ทำให้การสื่อสารสัมฤทธิ์ผลสมประสงค์ ซึ่งมารยาทไทยครอบคลุมถึงกิริยาวาจาต่าง ๆ เช่น การแสดงความเคารพ การยืน การเดิน การนอน การแสดงกิริยาอาการ การรับประทานอาหาร การให้และรับบริการ การทักทาย การสนทนา การใช้คำพูด การฟัง การใช้เครื่องมือสื่อสาร รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนในพิธีการต่าง ๆ

กระทรวงวัฒนธรรม (2551: 1) ได้ให้ความหมายว่า มารยาทไทย หมายถึง กิริยาวาจาที่สุภาพเรียบร้อย ที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคม โดยมีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสมตามกาลเทศะ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ควรกำหนดขึ้นไว้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ

กองวัฒนธรรม (2550: 7) ได้ให้ความหมายว่า มารยาท หมายถึง กิริยาวาจาที่สุภาพเรียบร้อย ที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคม โดยมีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสมตามกาลเทศะ

ฉันทนิช อัครนนท์ (2541: 1) กล่าวว่า มารยาทไทย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทางกิริยาวาจา ที่สังคมยอมรับว่าถูกต้องดีงาม เป็นหลักของการประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม

ดังนั้นสรุปได้ว่า มารยาทไทย หมายถึง ลักษณะทางพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกทางกิริยาวาจา ซึ่งเป็นการแสดงออกทั้งทางกายและทางวาจาโดยเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมกับกาลเทศะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทย เป็นการแสดงออกซึ่งแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยที่มีความอ่อนยวบยั้งดงามและเป็นสิ่งที่ควรยึดถือปฏิบัติเพื่อจรรโลงไว้ซึ่งคุณค่าของความเป็นไทย

1.2 คุณค่าและประโยชน์ของมารยาทไทย

จากความหมายของมารยาท มารยาทถือเป็นสหธรรมที่ทุกคนจะต้องยึดเป็นหลักประพฤติปฏิบัติเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ มารยาทเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นแบบแผนแห่งพฤติกรรม แบบแผนความคิด ความรู้และผลงานที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น ในสังคมมนุษย์จะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ และมีการติดต่อสื่อสารตามกระบวนการของสังคมมีกฎหมายและศีลธรรม เป็นเครื่องมือจัดระเบียบของสังคมให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข และยังคงอาศัยระเบียบวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามมาช่วยกำหนดกรอบการดำเนินชีวิต สิ่งเหล่านี้จึงทำให้มนุษย์สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ จึงกำหนดการกระทำให้่งดงามด้วยความเป็นผู้มีมารยาท ซึ่งคุณค่าของมารยาทไทย คนไทยได้รับการยกย่องจากต่างชาติมาช้านานว่า เป็นผู้มีมารยาทอ่อนโยน นุ่มนวล น่ารัก บางคนคิดว่ามารยาทไทยนั้นล้าสมัย แต่ถ้าคิดให้ดีแล้วจะเห็นว่าผู้ที่มีมารยาทดีนั้นก็คือ ผู้ที่ปรับปรุงตนให้เหมาะกับเวลา สถานที่ กาลเทศะเป็นสำคัญ ฉะนั้นผู้ที่มีมารยาทก็คือ ผู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งประโยชน์ของมารยาทมีอยู่ 2 ประการ (กองวัฒนธรรม. 2550: 7 – 8) ได้แก่ 1) เพื่อประโยชน์ของผู้ปฏิบัติ คือ เป็นการเสริมบุคลิกลักษณะของตนเองให้เป็นผู้มีเสน่ห์ เป็นที่ชื่นชม นิยมหรือนับถือแก่ผู้ได้พบเห็นและติดต่อด้วย และส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพดี เพราะท่วงท่าที่มีมารยาทอันดีงามนั้นทำให้ร่างกายมีความสมดุลไม่เป็นโรคภัยในภายหลัง 2) เพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม สังคมมีความสุข ทำให้ผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกันไม่ได้รับความเดือดร้อนหรือเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทบ กระแทกกันขึ้น

วีณา ขจีจิตต์ (2554: 6 – 9) ได้กล่าวถึงความคุณค่าและประโยชน์ของมารยาทไว้ว่า มารยาท คือ สิ่งที่แสดงออกให้ผู้อื่นเห็นได้ง่ายที่สุด ซึ่งทำให้ผู้พบเห็นสามารถประเมินได้ว่าตนงาม

หรือไม่งามโดยแท้ ซึ่งแม้ในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การพบปะพูดคุยผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้ยิ่งควรระมัดระวังมากขึ้น เพราะไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กันเหมือนสังคมยุคก่อน จึงสรุปได้ว่ามารยาทมีความสำคัญที่ควรศึกษาหาความรู้ดังนี้

1) มีมารยาททำให้สามารถครองใจคนได้ กิริยาสุภาพ พุดจาถูกกาลเทศะก็เป็นที่ยอมรับใคร่ของบุคคลทั่วไป 2) มารยาททำให้มีระเบียบแบบแผน ปฏิบัติตามกฎหมายและอยู่ร่วมกันในสังคมได้ดี 3) ผู้ที่มีกิริยามารยาทดีสามารถถ่ายทอด อบรมสู่บุตรหลานเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมอีกรูปแบบหนึ่ง 4) มารยาททำให้ส่งเสริมและสามารถพัฒนาบุคลิกภาพให้งดงามน่าเลื่อมใสได้ 5) มารยาทเป็นตัวบ่งชี้ให้ทราบพื้นฐานของชาติตระกูล การอบรม การศึกษาและอาชีพ 6) มารยาทเป็นวิชาการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนและคงไว้ให้เหมาะสมกับยุคสมัยได้ เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ

ประโยชน์ของการศึกษาวิชามารยาท เมื่อรู้จักปรับปรุงตนและนำไปปฏิบัติจะช่วยให้เกิดสัมพันธภาพและความมีมนุษยสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

1) ด้านครอบครัว จะทำให้พูดจากันด้วยความไพเราะ ไม่โต้เถียงเสียงดังหรือพูดคำหยาบ ปฏิบัติต่อกันอย่างนุ่มนวลไม่ลุแก่อหุล ทำร้ายซึ่งกันและกัน คนในครอบครัวเป็นผู้ที่มีมารยาท จะมีความเป็นผู้ดีโดยไม่ต้องมีฐานะร่ำรวยหรือมียศศักดิ์สูง

2) ด้านสังคมและชุมชน ผู้คนจะปฏิบัติตนต่อกันอย่างสุภาพ มีความเคารพอ่อนน้อมต่อผู้อาวุโสและผู้มีตำแหน่งสูงกว่า เข้าสังคมได้อย่างสง่างาม ถูกกาลเทศะ สามารถควบคุมกิริยา วาจาไม่ให้กระทบกระทั่งกับผู้อื่นได้ ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างผู้ที่มีความเจริญทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ

3) ด้านการทำงานในหน่วยงานหรือวงการธุรกิจ คำพูดสุภาพ กิริยาอ่อนน้อม ความมีอัธยาศัยไมตรี สามารถเชิญชวนให้ลูกค้าประทับใจและตกลงใจซื้อหรือลงทุน ร่วมหุ้นกับบริษัทหรือหน่วยงานนั้น การมีมารยาทดีจึงมีส่วนช่วยให้งานประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย

4) ด้านวัฒนธรรมประเพณี การศึกษามารยาทและการสมาคมเป็นการสืบทอดธรรมเนียมปฏิบัติของไทยให้ยืนยาวต่อไป และช่วยกระตุ้นเตือนนักเรียนให้มีจิตสำนึก และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคมและประเทศชาติ คือ ไม่หลงไหลชื่นชมไปกับวัฒนธรรมต่างชาติจนกระทั่งลืมเลือนความเป็นไทยของตน

5) ด้านศาสนา การศึกษามารยาทและการสมาคม ก็เสมือนได้ศึกษาธรรมะในพระพุทธศาสนาไปด้วย ทั้งผู้ที่มีหลักธรรมประจำใจอยู่แล้วก็ง่ายที่จะประพฤติปฏิบัติตนตามมารยาทที่ได้เรียน ศาสนาและมารยาทจึงมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งได้แก่ ความอดทน อดทนต่อกิริยา วาจาและสิ่งแวดล้อม อดทนต่อแรงกดดัน ไม่ลุแก่อหุลและโต้ตอบรุนแรง สามารถควบคุมอารมณ์ทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ความเคารพและความอ่อนน้อม ซึ่งผู้น้อยจะต้องปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาและผู้ที่มีอาวุโส ทำให้เป็นที่รักของสังคมนั้น ความมีวินัยทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เช่น รู้จักการจัดลำดับก่อนหลัง การเคารพกฎเกณฑ์ การตรงต่อเวลาทำให้สังคมมีแบบแผนเป็นระเบียบเรียบร้อย มีวาจา

สุภาสิต คือ วาจาที่กลั่นกรองแล้ว เป็นคำจริง คำสุภาพ พูดแล้วก่อประโยชน์เหมาะสมกับบุคคล ถูกกาลเทศะ วาจาดีจึงทำให้มีคนรักใคร่ มีมิตรสหายมากมาย เจ้านายชื่นชอบ สังคหวัตถุ 4 การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข คือ การให้ การพูดจาไพเราะ การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และการวางตนเหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย สังคหวัตถุ 4 ทำให้สังคมมีสัมพันธภาพเหนียวแน่น ไม่มีความแตกแยกจึงผูกไมตรีกันได้ยาวนาน และการละอคติ 4 คือ ละความลำเอียง ไม่ว่าจะเป็นลำเอียงเพราะรัก เพราะโกรธเกลียด เพราะกลัวหรือเพราะง้อเขลา ก็ทำให้ขาดความเป็นธรรมในสังคม ผู้บังคับบัญชาที่ไม่ลำเอียง จึงอยู่ในแวดวงหน้าที่การงานและวงสังคมอย่างสง่างาม เป็นที่เคารพนับถือและรักใคร่ของบุคคลทั่วไป

6) ด้านบุคลิกภาพของนักเรียน ผู้ที่มีความรู้และฝึกฝนปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสมตามธรรมเนียมประเพณี จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น มีผลต่อบุคลิกภาพของตนและเป็นที่ยอมรับของผู้ที่พบเห็น สมดังคำกล่าวที่ว่า “เป็นผู้ดี งามทั่วทั้งที่กิริยา วาจาไพเราะ”

ดังนั้น มารยาทไทยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อตัวผู้ปฏิบัติเองและต่อผู้คนในสังคม เนื่องจากผู้ที่มีกิริยามารยาทที่เหมาะสม จะทำให้ส่งเสริมความดีงามในตนเองทั้งในเรื่องบุคลิกภาพการแสดงออกต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับยกย่องต่อผู้ที่พบเห็น ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างผู้ที่มีความเจริญทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ช่วยกระตุ้นเตือนนักเรียนให้มีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และประเทศชาติ โดยที่ไม่หลงใหลชื่นชมไปกับวัฒนธรรมต่างชาติจนกระทั่งลืมนึกถึงความเป็นไทยของตนรวมถึงการแสดงออกถึงวัฒนธรรมด้านมารยาทอันดีงามจะเป็นส่วนช่วยในการอนุรักษ์คุณค่าทางวัฒนธรรมของมารยาทไทยให้คงอยู่สืบไป

1.3 ประเภทของมารยาทไทย

กิริยามารยาทเป็นเอกลักษณ์ส่วนหนึ่ง เป็นเรื่องของการปฏิบัติตนต่อบุคคลของคนในชาติไทย ผู้ที่มีมารยาทนั้นต้องประพฤติดีทั้งกาย วาจา และใจ คือ ทำดี พูดดี คิดดี ซึ่งกองวัฒนธรรมสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ได้จำแนกประเภทของมารยาทไทย (กองวัฒนธรรม. 2550: 8 – 11) ไว้ดังนี้

1.3.1) มารยาททางกาย

มารยาททางกาย คือ การทำดี เป็นการแสดงอาการที่กระทำทางกายว่าสมควรทำในสิ่งที่ไม่ควรทำหรือไม่ ด้วยการระมัดระวังการกระทำต้องไม่เดือดร้อนทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม โดยมารยาทในอิริยาบถใหญ่ คือ ยืน เดิน นอน นั่ง มารยาทในการแสดงความเคารพ อันได้แก่ การกราบ การไหว้ มารยาทในการรับประทานอาหาร และมารยาทในการแต่งกาย

1.3.2) มารยาททางวาจา

มารยาททางวาจานั้น วาจาที่อ่อนหวานนุ่มนวลเป็นคุณสมบัติสำคัญในการพูดเพื่อยึดเหนี่ยวใจของผู้ฟังให้เกิดความนิยมรักใคร่และเชื่อถือ และแสดงออกถึงความคิดที่สะท้อนออกมาจากจิตใจทำให้เห็นถึงคุณลักษณะผู้พูด ดังนั้นผู้ที่มีมารยาทต้องระมัดระวังการใช้วาจาถือเป็นมารยาทการ

พูด การพูดแบ่งเป็นการพูดทางการหรือกึ่งทางการ อาจแบ่งการพูดได้ตามลักษณะ คือ พูดสนทนา และพูดบรรยายขึ้นกับกลุ่มผู้ฟังกาลเทศะและต้องรวมถึงมารยาทการแต่งกายการใช้ถ้อยคำทำที่ประกอบ การพูด น้ำเสียง เป็นต้น

ส่วนวันนี้ แสนักดี (2554: 77 – 79) กล่าวว่า มารยาทแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ มารยาทโดยทั่วไป และมารยาทตามกาลเทศะ ดังนี้

1) มารยาทโดยทั่วไป

มารยาทเป็นเรื่องสำคัญของมนุษย์ที่อยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน เป็นการแสดงความเคารพ ให้เกียรติกัน คนไทยปัจจุบันมักเรียกตนเองว่า เป็นคนยุคใหม่ และชอบทำอะไรแบบง่าย ๆ ถือเอาความสะดวกสบายเป็นหลักพฤติกรรมที่แสดงออกมาในบางครั้งจึงกลายเป็นคนได้มารยาทไปโดยไม่ตั้งใจ การให้เรียนรู้มารยาทในสังคมจึงยังเป็นสิ่งสำคัญต่อเยาวชนไทยเป็นอย่างยิ่ง มารยาทโดยทั่วไปที่ควรทราบมีดังนี้

1.1) การแต่งกายให้เรียบร้อย การแต่งกายให้เรียบร้อยเหมาะสมกับเวลาและสถานที่ ถือว่าเป็นผู้มีวัฒนธรรม และจะได้รับความเกรงใจจากผู้พบเห็น

1.2) การสำรวมกิริยาท่าทางและคำพูด การอยู่ต่อหน้าผู้อื่นต้องสำรวมเรื่องการพูดไม่พูดคำหยาบคาย ตลก คะนอง เอะอะ แสดงกิริยาท่าทางให้สับสนเป็นการเคารพสถานที่และรักษาบุคลิกของตนให้ดูดีในสายตาของคนอื่น

1.3) การรู้จักเกรงใจ ไม่ถือวิสาสะ การเกรงใจ คือ การรู้จักระวังความรู้สึกของคนอื่นในเรื่องต่อไปนี้ การขอความช่วยเหลือ การขออาศัยรถหรือบ้าน การไปเยี่ยมเยือนในเวลาเช้าหรือดึกเกินไป การหยิบยืมสิ่งของ ฯลฯ การไม่ถือวิสาสะ คือ การไม่ปฏิบัติเรื่องต่อไปนี้ เข้าห้องผู้อื่นโดยไม่เคาะประตู หยิบของหรือใช้ของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตเดินเข้าไปสำรวจในบ้านคนอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เปิดจดหมายของคนอื่นออกอ่านโดยไม่ได้รับอนุญาต

1.4) การให้เกียรติผู้อื่น การให้เกียรติผู้อื่นมีอยู่ 2 แบบ คือ ให้เกียรติด้วยวาจา ได้แก่ ไม่พูดใส่หน้าจนน้ำลายกระเด็น ไม่กล่าวคำล้อเลียน นินทา พูดข่ม เยาะเย้ย ดูถูกเหยียดหยาม ให้เกียรติด้วยท่าทาง ได้แก่ ไม่สูบบุหรี่ในห้องแอร์หรือในลิฟต์ ไม่นั่งกางขา นั่งไขว่ห้าง นั่งโยกเก้าอี้ ไม่ถอดรองเท้า บิดขี้เกียจ อ้าปากหา ไม่หวิ้ม ตัดเล็บ แคะ แกะ เกา ไม่ยกเท้าไว้บนโต๊ะทำงาน หรือยกเท้าถีบพนักพิงเก้าอี้ ไม่ยกปลายเท้าชี้แทนมือ หรือยกขาพาดตักผู้อื่น

1.5) การกล่าวคำขอโทษ และขอบคุณ ควรใช้คำขอโทษ และขอบคุณให้ติดเป็นนิสัย แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตาม

1.6) การไม่พูดเพ้อเจ้อ หรือพูดสิ่งพรั่วเพรื่อ พูดเพ้อเจ้อ คือ พูดออกนอกกลุ่มนอกทางนอกเรื่องที่กำลังเป็นประเด็นสำคัญ พูดสิ่งพรั่วเพรื่อ คือ พูดย้าเตือน พูดสิ่งพรั่วเพรื่อ หรือ พูดย้าเตือนกำชับ เพราะกลัวคนฟังจะลืม หากพูดบ่อย ๆ จะถือว่าเป็นการเสียมารยาท

1.7) การทักทายด้วยรอยยิ้ม และอวยชัยไมตรีการทักทายเมื่อพบคนที่รู้จักทำได้หลายวิธีเช่น การยกมือไหว้ผู้ใหญ่การทักทายด้วยความยินดีและการส่งยิ้มให้ก็เป็นการแสดงถึงความเป็นคนที่มีอวยชัยไมตรีอันดีใคร ๆ ก็ต้องการคบหาด้วย

1.8) การระมัดระวังตัว และอ่อนน้อมถ่อมตน คนที่คอยระมัดระวังตนเองจะไม่เหลียวหน้า เหลียวหลังทำท่าทางเลิกลัก หรือทำตัวเป็นจุดเด่น ส่งเสียงกรีดกรีดเหมือนคนมีปัญหา ส่วนคนที่นอบน้อมถ่อมตนจะไม่แสดงหรือเยอหยิ่ง จองหอง ซึ่งจะเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น

1.9) การไม่ทำอะไรตามใจตนและไม่ตอปากต่อคำกับผู้ใหญ่ วัยรุ่นหรือเยาวชนส่วนใหญ่จะมีลักษณะใจร้อน จึงคิดและตัดสินใจทำอะไรรวดเร็วตามวัย แต่การทำตามใจตนเองนั้น ส่วนใหญ่มักผิดพลาด จึงควรยังคิดฟังคำตักเตือน และปรึกษาผู้ใหญ่การสนทนากับผู้ใหญ่บางครั้งด้วยวัยที่แตกต่างกันความคิดอาจขัดแย้งกันได้แต่ก็ไม่ควรโต้เถียงกับผู้ใหญ่ควรใช้วิธีค่อย ๆ อธิบายเหตุผลให้ท่านได้ฟังจะดีกว่า

2) มารยาทตามกาลเทศะ

มารยาทตามกาลเทศะมีอยู่หลายประการ คือ มารยาทในการยืน เดิน นั่ง

2.1) การยืน มีอยู่ 2 แบบ

2.1.1 ยืนแบบธรรมดา สันเท้าชิด ปลายเท้าแยกเล็กน้อย ปล่อยตัวตามสบายแขนห้อยแนบลำตัวตามองตรง ไม่กอดอก หรือล้วงกระเป๋า

2.1.2 ยืนต่อหน้าผู้ใหญ่ ตัวตรงเท้าชิด แสดงความนอบน้อมด้วยไหล่ และศีรษะที่ก้มลงเล็กน้อยสองมือประสานไว้ข้างหน้า ไม่ยื่นค้ำหัวผู้ใหญ่ ไม่จ้องหน้าผู้ใหญ่

2.2) การเดิน มีอยู่ 4 แบบ คือ

2.2.1 เดินแบบธรรมดา อย่าเดินเรียงแถวหน้ากระดานขวางทางผู้อื่น หรือกระโดดไปเดินไปเดินแกว่งแขนแต่พองาม ไม่เดินช้า หรือเร็วเกินไปและไม่ควรเดินก้มหน้า

2.2.2 เดินกับผู้ใหญ่ ไม่เดินนำหน้า (ยกเว้นเมื่อต้องเป็นคนนำทาง) ให้เดินเยื้องไปด้านข้าง หรือด้านหลัง ไม่เดินเหม่อลอยต้องเดินระวังตัวตลอดเวลา

2.2.3 เดินสวนทางกัน ถ้าสวนทางกับเพื่อนควรชิดซ้าย สวนทางกับผู้ใหญ่ควรก้มตัวเมื่อเดินผ่าน ถ้าเป็นทางแคบควรหยุดให้ท่านไปก่อน ถ้าผู้ใหญ่นั่งอยู่ควรหลีกเลี่ยงไปใช้เส้นทางอื่นหรือคลานเข้า

2.2.4 เดินในที่ชุมชน ถ้ามีคนนั่งอยู่ควรมีคนเดินค้อมหลัง และยกมือไหว้สำหรับผู้ใหญ่ที่คุ้นเคยถ้ามีประธานนั่งอยู่ต้องทำความเคารพก่อนจะเดินเข้าไป หรือเดินออกมา

2.3) การนั่ง มีอยู่ 2 แบบ คือ

2.3.1 การนั่งแบบธรรมดา หรือนั่งประชุม ผู้ชายถ้านั่งเก้าอี้แบบมีพนักพิง ก็ให้เอนหลังพองาม นั่งตามสบาย เหยียดขา ไม่กระดิกเท้า ไขว่ห้าง หรือขยับขาไปมา ผู้หญิงให้นั่งเข่าชิด ไม่แคะ แคะ เกา สะกิดคนอื่น ตั้งใจฟังการประชุม

2.3.2 การนั่งต่อหน้าผู้ใหญ่ ควรนั่งตัวตรง ไม่พึงพนักร น้อมตัวลงเล็กน้อย ตั้งใจฟัง คำพูดแต่ไม่ควรจ้องหน้าผู้ใหญ่ตลอดเวลา

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2550: 10) ได้จำแนกประเภทของมารยาท เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1) มารยาททางกาย ได้แก่ มารยาทในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น การส่งและการรับสิ่งของกับ ผู้ใหญ่ การยืน การเดิน การนั่ง การนอน มารยาทการแสดงความรัก มารยาทการแต่งกาย มารยาทการรับประทานอาหาร

2) มารยาททางการสนทนา ได้แก่ มารยาทในการพูดระหว่างบุคคล มารยาทในการพูดในที่ สาธารณะ มารยาทในการฟัง

3) มารยาททางสังคม

เมื่อพิจารณาจากเอกสารดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้จำแนกประเภทของ มารยาทไทยออก เป็น 2 ประเภท ซึ่งได้แก่ มารยาททางกาย ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงออกทางด้าน ร่างกาย และมารยาททางวาจา ซึ่งเป็นการแสดงออกทางการใช้กิริยาวาจา และการใช้คำพูดใน สถานการณ์ต่าง ๆ ที่นักเรียนได้แสดงออก ซึ่งจะสังเกตได้ระหว่างการศึกษาวิจัยดังกล่าวและเป็ นการแสดงออกที่สามารถสังเกตได้จากการแสดงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของตัวบุคคล โดยที่ผู้วิจัย ได้พิจารณาองค์ประกอบของมารยาทในสองด้านหลัก คือ

มารยาททางกาย ได้แก่ การแสดงอาการที่สมควรกระทำในอิริยาบถต่าง ๆ เช่น การยืน การเดิน การนอน การนั่ง มารยาทในการแสดงความเคารพ อันได้แก่ การกราบ การไหว้ มารยาท ในการรับประทานอาหาร เครื่องดื่มและการสมาคม การรับส่งสิ่งของจากผู้ใหญ่ และมารยาทในการ แต่งกาย โดยแสดงออกด้วยความระมัดระวัง และไม่เป็นที่เดือดร้อนทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น รวมถึง การแสดงกิริยาอาการ อิริยาบถต่าง ๆ พฤติกรรมในชั้นเรียน การไม่เล่นและเสียงดังเวลาเรียน การ ขว้างปาสิ่งของ อุปกรณ์การเรียน

มารยาททางวาจา ได้แก่ การใช้กิริยาวาจาที่สุภาพ อ่อนหวาน และเหมาะสมตามกาลเทศะ และเหมาะสมกับระดับของบุคคล ซึ่งแสดงออกด้วยวาจาที่สำรวจทั้งการพูดที่เป็นทางการและไม่เป็น ทางการ การใช้ถ้อยคำ ท่าทีประกอบการพูด และน้ำเสียงในการพูด การใช้วาจาในการกล่าวคำขอ โทษ ขอบคุณ และใช้วาจาในเรื่องที่มีสาระและตรงประเด็น และให้เกิดประโยชน์ การเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่ พูดแทรกขัดจังหวะ การไม่พูดจาเสียงดังเกินควร โวยวาย ตะโกน การไม่พูดคำหยาบ ส่อเสียด ยุยง สองแง่สองง่าม

1.4 องค์ประกอบของมารยาทไทย

การแสดงออกทางกิริยาท่าทางหรือทางวาจาก็ดี ล้วนมีใจเป็นหลักเป็นประธานสั่งการให้ทำ ให้พูด ให้คิด นำมาก่อนเสมอ ดังนั้นจึงควรตั้งใจไว้ให้ถูกก่อนสิ่งอื่นใดทั้งหมด ถ้าใจคิดไปในทาง ที่ดีงามก่อนแล้ว วาจาหรือท่าทางก็จะแสดงออกมาดีตาม แต่ถ้าใจไม่สำนึก หงุดหงิด งุ่นง่าน เศร้า

หมอง ฯลฯ กิริยาท่าทางตลอดถึงวาจาที่แสดงออกมาก็จะไม่ดีตามไปด้วยอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่มีมารยาทดีต้องมีการฝึกฝนอบรมจิตใจ เมื่อจิตใจดีย่อมหมายถึงการแสดงออกทางกาย และวาจาดีตามไปด้วย ยังประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเองและสังคม ทั้งนี้ สมทรง ปุณฺณฤทธิ (2539: 11) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของมารยาทไทย ไว้ดังนี้

- 1) มีกิริยาวาจาสุภาพ เรียบร้อยอ่อนโยนต่อชนทุกชั้น
- 2) ตกแต่งร่างกายด้วยเสื้อผ้า ตลอดจนใบหน้าและทรงผมให้ดูกระเปียบสมส่วนแต่พองามสุภาพเหมาะสมทุกโอกาส
- 3) มีอิริยาบถในท่าธรรมดา ไม่ฝืน งามแต่สุภาพ ไม่แข็งกระด้าง ไม่ตีเสมอ ไม่ตื่นกลัว ไม่หัวเราะเปิดเผยเสียงดัง ไม่เก้อเขินหรือกระดากอาย
- 4) การแสดงมารยาทไม่จำเป็นต้องซ้ำเกินควร และต้องไม่ลบล้างจนขาดความเรียบร้อยงดงาม

จากการศึกษาผู้วิจัยได้จำแนกคุณลักษณะมารยาทไทยในการวิจัยครั้งนี้ออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านมารยาททางกายและด้านมารยาททางวาจา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจนและสามารถวัดได้

1.5 มารยาทและการปฏิบัติตนในสังคมไทย

“มารยาทไทย” เป็นเอกลักษณ์สำคัญของสังคมไทยที่สะท้อนถึงความเป็นไทยเพราะมีความสุภาพอ่อนโยนอันเป็นกิริยามารยาทที่ดีงามมีคุณค่า ที่สั่งสมและสืบทอดต่อกันมายาวนานในปัจจุบัน เยาวชนไทยจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องมารยาทและละเลยที่จะนำมาปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นจึงควรศึกษาและปฏิบัติตนตามมารยาทไทยในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (วินา ขจีจิตต์. 2554: 17 – 81)

1.5.1 การแสดงความเคารพ

ความเคารพ หมายถึง อาการที่เกิดจากสภาวะของจิตใจรู้สึกตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของผู้อื่น จึงแสดงออกทางกาย และวาจาอย่างเหมาะสม การแสดงความเคารพตามวัฒนธรรมไทยมีหลายลักษณะ ได้แก่ การยืนตรง การคำนับ การประนมมือ การไหว้ การกราบ การถวายบังคมและการถวายความเคารพถอนสายบัว เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการประพฤติปฏิบัติตนเข้าร่วมสังคมได้อย่างไม่เคอะเขิน ผู้แสดงความเคารพจะต้องใช้ดุลพินิจว่าจะแสดงความเคารพลักษณะใดจึงจะถูกต้องเหมาะสมกับฐานะ โอกาสและสถานที่ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ การแสดงความเคารพขณะยืน เช่น การคำนับ การประนมมือไหว้ การแสดงความเคารพด้วยการกราบ การถวายความเคารพพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติเป็น 2 ลักษณะคือ ยืนตรงถวายความเคารพ นั่งถวายความเคารพ และการแสดงความเคารพของผู้ที่เป็นประธานในพิธี ณ ที่บูชาและผู้เข้าร่วมพิธี

1.5.2. การรับของและการส่งของ จำแนกได้ดังนี้ การทูลเกล้าฯ ถวายของและการรับพระราชทานของ ได้แก่ การทูลเกล้าฯ ถวายของการน้อมเกล้าฯ ถวายพัสดุ สิ่งของ การรับพระราชทานสิ่งของ การประเคนของแด่พระสงฆ์และการรับของจากพระสงฆ์ ได้แก่ การประเคนของแด่พระสงฆ์ การรับของจากพระสงฆ์ การรับของจากผู้ใหญ่และการส่งของให้ผู้ใหญ่ ได้แก่ การรับของขณะผู้ใหญ่ยืน การรับของขณะผู้ใหญ่นั่งเก้าอี้ การรับของขณะผู้ใหญ่นั่งพื้น การส่งของขณะผู้ใหญ่ยืน กรณีใช้พานส่งของหรือภาชนะรองรับส่งของให้ขณะผู้ใหญ่ยืน การส่งของขณะผู้ใหญ่นั่งเก้าอี้ การส่งของขณะผู้ใหญ่นั่งพื้น

1.5.3 การยืน จำแนกได้ดังนี้ การยืนตรง การยืนเคารพธงชาติหรือเพลงชาติในที่สาธารณะ การยืนเคารพธงชัยเฉลิมพลในที่สาธารณะ การยืนถวายความเคารพสมเด็จพระสังฆราช การยืนถวายความเคารพพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ได้แก่ การยืนรับเสด็จนอกพระที่นั่ง การยืนเฝ้าฯ รับเสด็จ การยืนเคารพในพิธีที่มีการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี การยืนในพิธีต่าง ๆ ได้แก่ การยืนเคารพในพิธีที่มีการบรรเลงเพลงมหาฤกษ์และเพลงมหาชัย การยืนเคารพในพิธีให้เกียรติผู้ลี้ลับ การยืนเมื่อประธานในพิธีเดินผ่าน การยืนฟังโอวาท การยืนกล่าวคำปฏิญาณ และการยืนที่ไม่เป็นพิธี ได้แก่ การยืนรับคำสั่ง การยืนให้เกียรติผู้ใหญ่ การยืนสนทนากับผู้ใหญ่ การยืนคุยกับเพื่อน การยืนเข้าแถวคอย การยืนปฏิบัติหน้าที่

1.5.4. การเดิน จำแนกได้ดังนี้ การเดินในกรณีเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ ได้แก่ การเดินนำเสด็จ การเดินตามเสด็จ การเดินในบริเวณที่ประทับ การเดินในพิธีศาสนา ได้แก่ การเดินเวียนเทียน การเดินในขบวนแห่ การเดินในพิธีต่าง ๆ ได้แก่ การเดินตามศพเวียนเมรุ การเดินขึ้นและลงเมรุในพิธีเผาศพ การเดินเข้า ออก ระหว่างการประชุม การเดินผ่านผู้ใหญ่ ได้แก่ ขณะผู้ใหญ่ยืน ขณะผู้ใหญ่นั่งเก้าอี้ ขณะผู้ใหญ่นั่งหรือนอนบนพื้น การเดินนำหรือเดินตามผู้ใหญ่ ได้แก่ การเดินนำผู้ใหญ่ การเดินตามผู้ใหญ่ และการเดินโดยทั่วไป

1.5.5. การนั่ง จำแนกได้ดังนี้ การนั่งพับเพียบ ได้แก่ การนั่งพับเพียบธรรมดา การนั่งพับเพียบต่อหน้าผู้ใหญ่ การนั่งพับเพียบประนมมือ การนั่งพับเพียบในพิธีการ การนั่งขัดสมาธิ (สะ-หมาด) ได้แก่ การนั่งขัดสมาธิ (สะ-หมาด) ธรรมดา การนั่งขัดสมาธิ (สะ-มา-ทิ) การนั่งหมอบ การนั่งคุกเข่า ได้แก่ การนั่งคุกเข่าปลายเท้าตั้งขึ้น (ท่าเทพบุตร) การนั่งคุกเข่าปลายเท้าราบ (ท่าเทพธิดา) การนั่งคุกเข่าประนมมือ การนั่งคุกเข่าแบบลูกเสือ การนั่งเก้าอี้ ได้แก่ การนั่งเก้าอี้ทั่วไป การนั่งเก้าอี้ต่อหน้าผู้ใหญ่ การนั่งเก้าอี้ในพิธีการ การนั่งเล่นหรือนั่งพักผ่อน

1.5.6. การนอน จำแนกได้ดังนี้ การนอนในที่เฉพาะส่วนตัว การนอนเมื่อไปพักบ้านผู้อื่น การนอนในยานพาหนะขณะเดินทาง การนอนเมื่อไปพักรแรมเป็นหมู่คณะ การพักในโรงแรม

ดังนั้น การทำความเข้าใจในมารยาทด้านต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนเพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีต่อไป

1.6 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน

การพัฒนาคุณลักษณะของคนในสังคม ต้องเริ่มจากการปลูกฝังและพัฒนาตั้งแต่เยาว์วัย คุณลักษณะศึกษา เป็นกระบวนการที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการขัดเกลาและอบรมบ่มนิสัยของเด็กและเยาวชนไทยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมงดงาม อันจะส่งผลให้เจริญเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตต่อไป นางสาววิรัชชัย และคณะ (2549: 13 – 17) ได้สรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไว้ดังนี้

หลักการและแนวปฏิบัติในการจัดคุณลักษณะศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย แบ่งออกเป็น 4 แนวทาง ได้แก่

แนวทางที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรวิชาเฉพาะ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย คือ วิชาหลักพลเมือง ซึ่งหมายถึงวิชาสำคัญหรือวิชาบังคับที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้คุณลักษณะและการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี โดยจัดให้มีหลักสูตรวิชาดังกล่าวแยกจาก 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีอยู่

แนวทางที่ 2 การบูรณาการกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นการสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเข้าไปในการจัดการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับคุณลักษณะที่ต้องการเสริมสร้างพัฒนาการให้เหมาะสมเป็นการบูรณาการการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีกับการเรียนรู้ปกติให้นักเรียนมีความรู้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

แนวทางที่ 3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไม่ยึดติดกับเนื้อหาวิชา แต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

แนวทางที่ 4 การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย แตกต่างจากการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตรงที่กิจกรรมพิเศษจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามวาระ ไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ และกิจกรรมดังกล่าวมักเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองหรือการให้สัญญากับตนเองหรือสาธารณชนในการพัฒนาตนเอง โดยกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้อาจเป็นกิจกรรมที่ให้สถาบันที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนไทย เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน เช่น สถาบันครอบครัว โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครองปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนไทยเมื่ออยู่ในครอบครัว หรือสถาบันศาสนา สามารถใช้สถานที่สำคัญทางศาสนาทำกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ควรมีการประเมินเพื่อกำกับติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของเด็กในกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นผลักดันให้การดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะมารยาทไทยตามแนวทางที่ 3 ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อเป็นการพัฒนาคุณลักษณะมารยาทไทย ทั้งนี้จะไม่ยึดติด

กับเนื้อหาวิชาแต่เน้นการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมบูรณาการที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาคุณลักษณะมารยาทไทยที่ดีของนักเรียนต่อไป โดยหลังจากสิ้นสุดกระบวนการวิจัย โรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปขยายผลต่อเพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนในระดับชั้นอื่นรวมถึงเป็นแนวทาง ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาทไทย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของมารยาทไทย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นภาพร เติงนุ (2556: 66 – 69) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง มารยาทไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแควมะกอก อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง มารยาทไทย สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแควมะกอก อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ จำนวน 10 ท่าน ได้แก่ ครูผู้มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา จำนวน 8 ท่าน และศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 และ เขต 5 จำนวน 2 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง มารยาทไทย จำนวน 6 แผน ๗ ละ 2 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมงและแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 ฉบับ ผลการศึกษาพบว่า ได้แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง มารยาทไทยสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแควมะกอก อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 6 แผน และแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 6 แผน มีมาตรฐานการเรียนรู้ในระดับเหมาะสมมาก ทุกมาตรฐานและมีระดับมาตรฐานของแผนการเรียนรู้โดยรวม อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

สุระ อ่อนแพง (2556: 258) ได้ทำการศึกษา เรื่องรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมและการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ศึกษากระบวนการบริหารโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี 6 แห่ง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน 2) การสร้างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยอาศัยผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบฯ โดย

วิธีสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน 3) การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารและครูถึงความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา 14 ประการ 1) ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ความเมตตา กรุณา 3) ความซื่อสัตย์สุจริต 4) ความมีระเบียบวินัย 5) ความขยันหมั่นเพียรและมุ่งมั่นในการทำงาน 6) ความกตัญญู กตเวทิตะ และรักความเป็นไทย 7) ความรับผิดชอบ 8) ความอดทนอดกลั้น 9) ความเคารพและอ่อนน้อมถ่อมตน 10) ความพอเพียง 11) ความมีจิตสาธารณะ 12) ความยุติธรรม 13) ความสามัคคี 14) ความไม่เฝือเรื้อรัง องค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน มี 4 วิธี ดังนี้ 1) การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน 3) การจัดกิจกรรมโดยผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) การจัดกิจกรรมพัฒนาตามวิถีชีวิตในชุมชน องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การทบทวนพันธกิจ 2) การวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การติดตามประเมินผล 5) การรายงานผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สร้างขึ้น มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และมีความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว (2556: 195 – 201) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืนของนักเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวชี้วัดลักษณะความเป็นไทยพัฒนารูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืน และศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ตัวชี้วัดลักษณะความเป็นไทยของนักเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียนมี 68 ตัวชี้วัด มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความภาคภูมิใจไทย ด้านความศรัทธาไทย ด้านมารยาทไทย และด้านวัฒนธรรมไทย และจากการศึกษาผลการใช้รูปแบบ พบว่า รูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืนที่พัฒนาขึ้นนั้นมีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยที่นักศึกษาที่เข้าร่วมในการใช้รูปแบบมีพัฒนาการทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นร้อยละ 73 และมีความพึงพอใจในรูปแบบอยู่ในระดับมาก

รุ่งฤทัย จตุรภูษพรพงศ์ (2555: 85 – 87) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการแสดงมารยาทไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมลฑล จังหวัดนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการแสดงมารยาทไทย ความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทยที่เหมาะสม การอบรมสั่งสอนจากครอบครัว การอบรมสั่งสอนจากโรงเรียน การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และการได้รับอิทธิพลจากเพื่อนของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมลฑล จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบการแสดงมารยาทไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน

ปลาย อำเภอพุทธมลฑล จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ แผนการเรียน ลักษณะทางครอบครัว ลักษณะอาชีพของพ่อและแม่ และโอกาสในการได้พูดคุยกับพ่อแม่ และ 3) เพื่อศึกษาว่าความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทยที่เหมาะสม การอบรมสั่งสอนจากครอบครัว การอบรมสั่งสอนจากโรงเรียน การได้รับอิทธิพลจากสื่อ และการได้รับอิทธิพลจากเพื่อน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการแสดงมารยาทไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมลฑล จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมลฑล จังหวัดนครปฐม มีความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทยอยู่ในระดับสูง ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว และการอบรมสั่งสอนจากโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และได้รับอิทธิพลจากสื่อ และการได้รับอิทธิพลจากเพื่อน อยู่ในระดับปานกลาง และนักเรียนที่มีเพศต่างกัน และที่มีโอกาสในการได้พูดคุยกับพ่อแม่ต่างกัน มีการแสดงมารยาทต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดลใจ ถาวรวงศ์ ดันเจริญ (2552: 21) ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า วิธีการและบทบาทที่สำคัญของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสภาพแวดล้อม อันได้แก่ คนในชุมชน กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน มีลักษณะร่วมของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีเหตุผล โดยที่สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เยาวชนต้นแบบต้องมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเห็นคุณค่าของความดีงามและการมีบุคคลเป็นหลักยึดทางจิตใจ และสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสภาพแวดล้อม ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม 8 ประการ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความขยัน ความประหยัดและความมีน้ำใจ

อิงอร รอดน้อย (2551: 60 – 62) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการฝึกปฏิบัติจริงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการฝึกปฏิบัติจริงในช่วงเวลาการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ชั้นอนุบาล 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดทองเพลงจำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่า หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการฝึกปฏิบัติจริง เด็กปฐมวัยมีคะแนนพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์โดยรวมเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นตลอดทุกช่วงสัปดาห์อย่างชัดเจนและรายด้านทุกด้าน คือ มารยาทด้านการทำความเคารพ มารยาทด้านวาจา และมารยาทด้านการแสดงอิริยาบถเพิ่มขึ้นตลอดทุกช่วงสัปดาห์อย่างชัดเจนเช่นกัน ยกเว้นมารยาทด้านการแสดงอิริยาบถในช่วงสัปดาห์ที่ 5 เท่านั้นที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อย แสดงว่ากิจกรรมการเล่านิทานประกอบการฝึกปฏิบัติจริงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถส่งเสริม

ให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์โดยรวม รายด้าน เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น

อิษฐาน อนุรักติพันธุ์. (2546: 67 – 70) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับมารยาทไทยของนักเรียนไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนนานาชาติกับในโรงเรียนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมารยาท ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนไทย การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมารยาทไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมกับมารยาทไทย การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษและการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจมีความสัมพันธ์ทางลบกับมารยาทไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 5 ประเภท มี 3 ประเภทที่สามารถทำนายมารยาทไทยของ นักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ และการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ โดยสามารถร่วมกันทำนายมารยาทไทยได้ 40.1 % ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 5 ประเภท มี 3 ประเภทที่สามารถทำนายมารยาทไทยของนักเรียนในโรงเรียนไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ โดยสามารถร่วมกันทำนายมารยาทไทยได้ 26.7% นักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ ในระดับที่แตกต่างกัน มีมารยาทไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับที่แตกต่างกัน มีมารยาทไทยไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนในโรงเรียนไทยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจในระดับที่แตกต่างกัน มีมารยาทไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับที่แตกต่างกัน มีมารยาทไทยไม่แตกต่างกัน และนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ กับนักเรียนในโรงเรียนไทย มีมารยาทไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กาญจนา ทองหยัด (2540: 50 – 53) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อมารยาทนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมวชิราลงกรณ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบมารยาทของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการฝึกการแสดงออก และการสอนปกติ และเพื่อเปรียบเทียบมารยาทของนักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีมารยาทดีขึ้นหลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการที่ได้รับการสอนแบบปกติ

อุษา อินทปัญญา (2536: 53) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติ ที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 20 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่าผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีมารยาทในชั้นเรียนกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีระ อุสาหะ. (2534: 66). ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการให้ข้อสอนเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของมารยาทในชั้นเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ความถี่เฉลี่ยของมารยาทในชั้นเรียนเพิ่มขึ้นในระยะทดลอง เมื่อเปรียบเทียบกับระยะเส้นฐานพฤติกรรม และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในระยะติดตามผลเมื่อเปรียบเทียบกับระยะทดลอง

เสริมเกียรติ พรหมผุย (2523: 97) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งถือว่ามารยาทเป็นส่วนหนึ่งของคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษและการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาจากเด็ก มีความสัมพันธ์กันในทางลบกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี

จากงานวิจัยข้างต้นพบว่า การพัฒนาคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนนั้นแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาจะเป็นลักษณะของการจัดกิจกรรมเสริม โดยการพัฒนาแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนามารยาทไทย โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการสอนและการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยในครั้งนี้โดยการพัฒนาแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ประยุกต์การใช้บทบาทสมมติและการใช้เทคนิคแม่แบบ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกผ่านการกระทำของผู้ที่แสดงพฤติกรรมนั้นๆ โดยคุณลักษณะมารยาทไทยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ในการที่จะดำรงความเป็นชาติไทยให้คงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการดำรงรักษามารยาทที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยนั้น จะชี้ให้เห็นถึงความยั่งยืนของวัฒนธรรมอันดีงามและเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอน และนำเสนอตามประเด็นต่อไปนี้

2.1 ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอน

จอยส์ และ วิล (Joyce; & Weil. 1986: 16 – 17) กล่าวว่า รูปแบบการสอนหมายถึง การนำแนวคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้และทฤษฎีการสอนมาจัดระบบ โดยแยกออกเป็น 4 ประการ คือ ลำดับขั้นตอนของการสอน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ปฏิบัติของครูต่อพฤติกรรมของนักเรียน และสิ่งช่วยเหลือในการสอน

ทิสนา แคมมณี (2554: 5) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการสอนว่า หมายถึง สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้าไปช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักที่ยึดถือ และได้รับการพิสูจน์และทดสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนได้

อลิศรา ชูชาติ (2549: 23) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการสอนว่า หมายถึง แบบของการจัดการเรียนการสอนเต็มรูปแบบ ที่ประกอบด้วยหลักการที่มีแนวคิดเชิงทฤษฎีรองรับ วัตถุประสงค์เฉพาะและกระบวนการเรียนการสอนที่มีความเฉพาะของแต่ละรูปแบบ ซึ่งเป็นต้นแบบของการเรียนการสอนสำหรับเทคนิควิธีสอน และกิจกรรมที่นำเสนอไว้ในกระบวนการเรียนการสอนอาจปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมได้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548: 116) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการสอนว่า หมายถึง สถานการณ์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยสถานการณ์ดังกล่าว เกิดมาจากการศึกษาวิจัยและพัฒนาตามแนวคิดทฤษฎีที่แสดงต่อการตอบสนองผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เฉพาะด้าน โดยสถานการณ์ดังกล่าวแสดงพฤติกรรมตามลำดับขั้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สิ่งสนับสนุนด้านการเรียนการสอน และปฏิบัติของครูต่อนักเรียนอย่างชัดเจน

ญาดาพนิต พิณกุล (2539: 37) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการสอนว่า หมายถึง วิธีการและกระบวนการในการเสนอแนวคิดการจัดการสอน ตั้งแต่การตั้งจุดมุ่งหมายการสอน การจัดเนื้อหา การจัดกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อให้การสอนบรรลุผลได้ดีที่สุด

สรุปได้ว่า รูปแบบการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ โดยยึดหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎี เพื่อนำมาใช้ในการสอนโดยมีกระบวนการที่เป็นระบบ และการจัดกิจกรรมที่ผ่านกระบวนการดำเนินการที่เป็นระเบียบแบบแผนและสามารถดำเนินการให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 ความสำคัญของการสอน

การสอนมีความสำคัญต่อนักเรียน เพราะการเรียนรู้ที่มีระบบการสอนที่ดีนั้น ย่อมทำนายความสำเร็จของการสอนได้ดี การสอนเป็นการตั้งใจกระทำให้เกิดการเรียนรู้ ผู้สอนที่สอนอย่างมีหลักการ มีความรู้มีทักษะจะช่วยให้ นักเรียนเรียนอย่างมีความหมาย มีคุณค่า เป็นการประหยัดเวลา และป้องกันความสูญเปล่า เนื่องจากการสอนเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มาจากวิทยาการของศาสตร์ที่มีเนื้อหาสาระและวิธีการศึกษาค้นคว้าวิจัย เป็นพัฒนาการต่อเนื่องอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น ความรู้ใหม่ ๆ ทั้งด้านรูปแบบการเรียนของนักเรียน รูปแบบการสอน จึงทำนายความสำเร็จจากการสอนได้อย่างดี ซึ่งความสำคัญของการสอนมีอยู่ 3 ประการ คือ (ชาญชัย ยมดิษฐ์. 2548: 14 – 18)

1. ความสำคัญในการทำหน้าที่ทางวิชาชีพครู ไม่ว่าจะเป็นทางด้านมาตรฐานวิชาชีพและการพัฒนาวิชาชีพครู รวมถึงด้านคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู

2. ความสำคัญในกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถือว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาตามปรัชญา ทฤษฎีพัฒนาแนวมนุษย์ที่ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นระดับจุลภาค ซึ่งได้แก่การพัฒนาการเรียนรู้ของบุคคล การพัฒนาที่มุ่งการเรียนรู้หรือที่ทำงาน และการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ หรือในระดับมหภาค ซึ่งเป็นการพัฒนาระดับชุมชน/ประเทศ การพัฒนาระดับภูมิภาคและพัฒนาระดับโลกหรือนานาชาติ

3. ความสำคัญสำหรับการพัฒนาด้านศาสตร์การสอน ศาสตร์การสอนมีการพัฒนาขึ้นตามระยะเวลามีฐานจากการเรียนรู้วิจัยที่เป็นระบบในการสร้างองค์ความรู้ตนเองและปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัยเป็นอย่างดี ดังนั้น ด้วยความเป็นศาสตร์ที่มีขอบเขตเนื้อหาวิธีการศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์และสามารถถ่ายทอดในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ จึงทำให้การสอนเป็นศาสตร์ที่สำคัญยิ่ง นำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามที่กำหนด

ดังนั้น การสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายทั้งต่อตัวนักเรียนและตัวผู้สอนเอง ไม่ว่าจะเป็นต่อตัวนักเรียน โดยจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการด้านความรู้อย่างมีประสิทธิภาพส่วนในด้านตัวผู้สอนเอง ถือว่ามีความสำคัญทั้งต่อวิชาชีพและการพัฒนาตนเองของครูในด้านต่าง ๆ

2.3 รูปแบบการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing Model)

แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฯ ที่เน้นนักเรียนสำคัญที่สุด และกระบวนการเรียนรู้ จะต้องเสริมการพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพของนักเรียนอย่างเต็มที นั้นย่อมส่งผลให้เกิดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายสนุกสนาน พร้อมทั้งทักษะและสาระที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามช่วงวัย “การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ” จึงนับเป็นเทคนิคหนึ่ง ที่สามารถตอบสนองความต้องการและพัฒนาการของนักเรียน ในแต่ละช่วงวัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งนักเรียนจะได้มีโอกาสการฝึกและพัฒนาทักษะของตนเองในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ทักษะการสื่อสาร และทักษะทางอารมณ์ได้เป็นอย่างดี

บทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นเทคนิคการเรียนการสอนที่นักเรียนจะได้ใช้จินตนาการและการคิดวิเคราะห์ แล้วสมมติบทบาทของตนเองในสถานการณ์ที่กำหนด ให้มีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง ผู้ชม คือนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนมักเน้นสาระที่ต้องการจะสื่อและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนที่แสดงบทบาทสมมติเป็นสำคัญ โดยนักเรียนจะได้แสดงออกซึ่งความนึกคิดของตนผ่านบทบาทนั้น ๆ โดยอาจจะมีหรือไม่มีการซ้อมเตรียมตัวมาก่อนล่วงหน้า และจัดเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจบุคคล สถานการณ์ เจตคติ หรืออคติซึ่งซ่อนอยู่ในส่วนลึกของผู้แสดงออกมาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ หรืออาจเป็นบทบาทที่ให้นักเรียนได้จินตนาการ คิดวิเคราะห์ถึงอนาคต เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และอาจเป็นบทบาทที่แสดงรายบุคคล หรือแสดงเป็นกลุ่ม และเมื่อจบการแสดงก็จะร่วมอภิปรายข้อมูลที่เกิดขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. 2548: 15 – 16)

2.3.1 ความหมายของพฤติกรรมการแสดงออกโดยใช้บทบาทสมมติ

มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมการแสดงออกโดยใช้บทบาทสมมติ ไว้ดังนี้

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. (2548: 17) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระวิชาและทักษะต่าง ๆ ผ่านการแสดงออกที่มาจากการทำความเข้าใจของนักเรียนอย่างมีความสุขสนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เกิดพัฒนาการทักษะทางอารมณ์ สังคม และการใช้ภาษาและการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ตามความสามารถและเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจตามวัยและพัฒนาการ ที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์

ทิตนา แคมมณี (2554: 32) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมตินั้น ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล บุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคลเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และได้สั่งสมไว้ภายในลึก ๆ โดยที่บุคคลได้แสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่อยู่ภายในออกมาทำให้สิ่งซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมา และนำมาศึกษาทำความเข้าใจกันได้ ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจตนเอง ในขณะเดียวกัน การที่บุคคลสวมบทบาทของบุคคลอื่น ก็สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้เช่นกัน

แอนเดรียส์ และคณะ (Andreas Hartmann, Andre Doree and Ludwig Martin. 2008: 2) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นเทคนิคการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานจากประสบการณ์ เรียนรู้ของนักเรียนที่ได้จากการสังเกต และสะท้อนให้เห็นถึงการแสดงพฤติกรรม การทดลองและการมีปฏิสัมพันธ์กับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่ได้สังเกตเห็นหรือกระทำขึ้น

สตีเฟ่น (Stephanie Nickerson. 2007: 1) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติเป็นรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่มีการจัดสถานการณ์โดยให้นักเรียนได้แสดงออก ตามบทบาทที่กำหนดขึ้น ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจจากสิ่งที่ได้แสดงออกจากการพูดและการกระทำ ซึ่ง

นักเรียนจะได้ค้นพบตนเองผ่านการแสดงบทบาทต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป และเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก ค่านิยม และคุณลักษณะจากประสบการณ์การแสดงบทบาทนั้น ๆ

ดังนั้นสรุปได้ว่า การใช้บทบาทสมมติเป็นรูปแบบการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่นักเรียนจะเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการแสดงบทบาทต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในความคิด ค่านิยม พฤติกรรมของผู้อื่นได้ และเกิดคุณลักษณะที่ต้องการจากประสบการณ์ในการแสดงบทบาทนั้น ๆ โดยสะท้อนให้เห็นจากพฤติกรรมการแสดงออกผ่านบทบาทที่ได้รับ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ เกิดเป็นประสบการณ์และได้นำไปปฏิบัติได้

2.3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร (2551: 24 – 26) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบ่งได้ 4 ประการ ดังนี้ 1) วุฒิภาวะ เป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของมนุษย์ และมี อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้น 2) พันธุกรรมที่ถ่ายทอดจากบิดา มารดา ได้แก่ ระดับสติปัญญา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะ ด้านความคิดและการแสดงออก 3) สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถาบัน เป็นต้น และ 4) การเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ สภาพแรง ผลักดันทางร่างกาย รางวัลและการลงโทษ การกระทำซ้ำ ๆ กลุ่มบุคคล ข่าวสาร การจูงใจ ทศนคติ ค่านิยม เป็นต้น

นอกจากนี้ แรงจูงใจยังถือเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรม เพราะมีผลตัดสินความสำเร็จและความล้มเหลวในการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากการศึกษาในปัจจุบันพบว่า แรงจูงใจมีความน่าสนใจ ดังนี้

แรงจูงใจ : เป็นกุญแจสำคัญของการเปลี่ยนแปลง โดยเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนล้วนมีแรงจูงใจ ใฝ่ดี มุ่งแสวงหาคุณค่าที่แท้จริงของตนเอง

แรงจูงใจ : มีความซับซ้อน เพราะเกิดจากแรงกระตุ้นภายในและแรงกดดันจากภายนอก การใช้สติปัญญาในการประเมินความเสี่ยง และมุมมองที่มีต่อสถานการณ์

แรงจูงใจ : เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่อยู่นิ่ง ขึ้นอยู่กับเวลาและสถานการณ์รอบข้าง

แรงจูงใจ : อยู่ภายใต้อิทธิพลของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

กว่าที่ผู้รับบริการจะสามารถผ่านเข้าสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างต่อเนื่องเขาจะต้องเผชิญกับอุปสรรคด้านจิตใจหลายอย่าง ตามขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ดังนี้ 1) ระยะเพิกเฉย (Precontemplation) หมายถึง ขั้นตอนการพิจารณาการเปลี่ยนแปลง ในขั้นนี้ผู้รับบริการยังเพิกเฉย หรือไม่มีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง 2) ระยะลังเลใจ (Contemplation) หมายถึง ขั้นตอนพิจารณาการเปลี่ยนแปลง ในขั้นนี้ผู้รับบริการยอมรับปัญหาสุขภาพ เริ่มมีการ

พิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปได้แต่ยังลังเลใจ 3) ระยะตัดสินใจ (Determination) หมายถึง ขั้นตอนการตัดสินใจ ในขั้นนี้ผู้รับบริการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลง จึงมีความตั้งใจแน่วแน่และเริ่มวางแผนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสำหรับอนาคต แต่ยังไม่ทราบชัดเจนถึงแนวทางปฏิบัติ 4) ระยะลงมือปฏิบัติ(Action) หมายถึง ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติ ในขั้นนี้ผู้รับบริการจะตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของตนเองแต่พฤติกรรมยังไม่มั่นคงเพียงพอจึงอาจหวั่นไหวเมื่อพบกับปัญหาหรืออุปสรรคบางอย่าง 5) ระยะคงสภาพ (Maintenance) หมายถึง ระยะคงสภาพ การรักษาหลังจากที่ได้ลงมือปฏิบัติไปแล้วจนเกิดความเคยชิน ในขั้นนี้ผู้รับบริการจะบรรลุความสำเร็จของเป้าหมายเบื้องต้น และสามารถจัดปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หากระยะนี้เกิดขึ้นนานพอเพียง จนทำให้ผู้เปลี่ยนพฤติกรรมนั้นรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตปกติ ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนถาวร ซึ่งเรียกว่า ระยะถาวร (Permanence) และ 6) ระยะการหวนกลับไปสู่จุดเดิม (Recurrence/Relapse) หมายถึง ขั้นตอนการหวนกลับไปสู่พฤติกรรมเดิม ๆ อาจเกิดขึ้นในระยะใด ระยะหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ และเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ เป็นปกติธรรมดา

2.3.3 หลักสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนจะต้องมีความละเอียดในการวางแผนและเตรียมการอย่างรอบคอบ โดยการเตรียมการนั้น ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่อไปนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส.2548: 19 – 20) 1) ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมตามความเหมาะสมกับความสามารถ เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเอง 2) ให้นักเรียนทุกคนได้ทราบข้อตัวละครอย่างชัดเจนโดยครูอาจเป็นผู้เล่าเรื่องหรือให้นักเรียนอ่านเรื่องก่อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของวัย 3) ให้นักเรียนอาสาสมัครเล่นและแสดงความคิดเห็นในการเลือกตัวแสดงด้วยตนเอง ซึ่งครูควรยึดหลักประชาธิปไตยในการเลือกตัวแสดง เพื่อเป็นการฝึกนักเรียน 4) ร่วมกับนักเรียนในการวางแผน เช่น การแบ่งฉาก องค์ประกอบของฉาก เป็นต้น 5) จัดฉากแบบง่าย ๆ เพื่อเสริมการเรียนรู้เท่านั้น อาจใช้ของที่มีอยู่สมมติเป็นฉากได้ 6) จัดบรรยากาศและสถานที่ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกปลอดภัย ไม่เครียด ไม่กังวล และสามารถแสดงออกอย่างเสรี ภายใต้เงื่อนไขที่ตกลงร่วมกัน 7) ผู้สอนไม่สอดแทรก หรือมองจ้องตาขณะแสดง 8) ฝึกมารยาทในการแสดงที่เน้นความเป็นหมู่คณะให้แก่นักเรียน คือ ไม่ยกตนเองหรือดึงความสนใจของผู้ดูไว้ที่ตนเองคนเดียวตลอดเวลา 9) นักเรียนควรมีโอกาสในการสลับสับเปลี่ยนบทบาทแสดงได้ทุกคน และ 10) เน้นการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาและสาระความรู้ที่ได้จากการแสดง มีข้ออภิปรายหรือวิจารณ์เพื่อจับผิดหรือติเพียงอย่างเดียวในช่วงการอภิปรายหลังการแสดง

2.3.4 การประเมินพัฒนาการนักเรียนจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ มุ่งเน้นกระบวนการเพื่อพัฒนานักเรียน 3 ด้าน คือ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. 2548: 29 – 31) 1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หรือความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการที่ต้องการสื่อในเรื่องที่เด็ก ๆ แสดง เช่น โทษของการตัดไม้ทำลายป่า ระบบนิเวศการรักษาสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งมีประเด็นในการประเมินดังต่อไปนี้ การจดจำ ทำความเข้าใจ อธิบาย และสรุปเนื้อหาสาระ การวิเคราะห์จำแนก แยกแยะความรู้ระหว่างข้อเท็จจริงและสมมติฐาน การประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ การสังเคราะห์องค์ความรู้ นำองค์ความรู้จากบทบาทสมมติเชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ การประเมินตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ว่าดีหรือไม่ อย่างไร เพราะอะไร 2) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หรือทัศนคติต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องการให้เด็กเกิดหรือมีขึ้นจากการแสดงบทบาทในเรื่องหรือแม้แต่การแสดงอารมณ์ การเข้าสังคม การทำงานเป็นทีม เป็นต้น ซึ่งมีประเด็นในการประเมินดังต่อไปนี้ การรับรู้ด้วยความเต็มใจ ตั้งใจ และการรับฟังผู้อื่น การตอบสนอง ความร่วมมือ การแสดงออก จินตนาการ สมาธิ การเห็นคุณค่าด้วยการแสดงออกทางความรู้สึก ความคิดเห็น ความร่วมมือ ความเชื่อมั่น การทำงานกลุ่ม และการเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การจัดระเบียบหรือระบบที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิต ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม การสร้างลักษณะนิสัยพฤติกรรมที่สะท้อนถึงคุณธรรม จริยธรรม ความเอื้อเฟื้อ จริงใจ และจุดยืนที่ดี 3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หรือการได้ทดลองปฏิบัติจากบทบาทในเรื่องที่แสดงหรือแม้แต่การนำไปฝึกปฏิบัติต่อบ้าน ในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการแสดงความรู้สึก การฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแสดงออก การพูด การฟัง การอ่าน และการเคลื่อนไหวต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งมีประเด็นในการประเมิน ดังต่อไปนี้ การแสดงออกที่แสดงถึงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 การปฏิบัติตามข้อกำหนดของกิจกรรม การแสดงออกทางร่างกาย ภาษา ตามข้อกำหนดอย่างมีจินตนาการและมีความรู้สึกร่วม การประยุกต์ใช้ทักษะด้านการแสดง เช่น การเคลื่อนไหว การท่าทาง การใช้เสียง การเป็นตัวละครหรือการแสดงดนตรี เป็นต้น

เพื่อให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทั้ง 3 ด้านข้างต้นนั้น สิ่งที่คุณสอนพึงกระทำเป็นอย่างยิ่งคือการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้งไว้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ควรคำนึงการใช้กรอบการพัฒนานักเรียนทั้ง 3 ด้าน เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง เป็นเอกภาพและนักเรียนไม่สับสน ไม่ซับซ้อนสำหรับผู้สอนและควรเป็นการประเมินในรูปแบบ “การประเมินผลตามสภาพจริง”

2.3.5 รายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

รูปแบบการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Playing Model) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ทิศนา แคมมณี. 2554: 32 – 34)

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ พัฒนาขึ้นโดย แชฟเทล และ แชฟเทล (Shaftel and Shaftel) ซึ่งให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล เขากล่าวว่า บุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคลเป็นผลมาจากการที่บุคคลมีการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และได้สั่งสมไว้ในใจลึกๆโดยที่บุคคลได้แสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ที่อยู่ภายในออกมาทำให้สิ่งรอบข้างรับรู้ เปิดเผยออกมาและนำมาศึกษาทำความเข้าใจกันได้ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจตนเอง ในขณะเดียวกันการที่บุคคลสวมบทบาทของบุคคลอื่น ก็สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยมและพฤติกรรมของผู้อื่นได้เช่นกัน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในตนเองเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่นและเกิดการปรับเปลี่ยนเจตคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม

การบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

จอยส์ , วิล และคอลฮาว (Joyce, Weil; & Calhoun. 2015 : 277) และทีศนา แชมมณี (2554: 32 – 34) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการสอนโดยใช้บทบาทสมมติดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเสนอสถานการณ์ปัญหาและบทบาทสมมติ ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ ปัญหา และบทบาทสมมติ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงและมีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน บทบาทสมมติที่กำหนดจะมีรายละเอียดต่อน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน ถ้าต้องการให้นักเรียนเปิดเผยความคิดความรู้สึกของตนมาก บทบาทที่ให้อาจมีลักษณะเปิดกว้าง กำหนดรายละเอียดให้น้อย แต่ถ้าต้องการเจาะประเด็นเฉพาะอย่าง บทบาทสมมติอาจกำหนดรายละเอียดควบคุมการแสดงของนักเรียนให้มุ่งไปที่ประเด็นเฉพาะนั้น

ขั้นที่ 2 เลือกผู้แสดง ผู้สอนและนักเรียนจะร่วมกันเลือกผู้แสดงหรือให้นักเรียนอาสาสมัครก็ได้ และแต่ความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และการวินิจฉัยของผู้สอน

ขั้นที่ 3 จัดฉาก การจัดฉากนั้นจัดได้ตามความพร้อมและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

ขั้นที่ 4 เตรียมผู้สังเกตการณ์ ก่อนการแสดงผู้สอนจะต้องเตรียมผู้ชมว่า ควรสังเกตอะไร และปฏิบัติตัวอย่างไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

ขั้นที่ 5 แสดง ผู้แสดงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวหรือเหตุการณ์ ผู้แสดงจะต้องแสดงออกตามบทบาทที่ตนได้รับให้ดีที่สุด

ขั้นที่ 6 อภิปรายและประเมินผล การอภิปรายผลส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มย่อย การอภิปรายจะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ การแสดงออกของผู้แสดงควรเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้แสดงความคิดเห็นด้วย

ขั้นที่ 7 แสดงเพิ่มเติม ควรมีการแสดงเพิ่มเติมหากนักเรียนเสนอแนะแนวทางออกอื่น นอกเหนือจากที่ได้แสดงไปแล้ว

ขั้นที่ 8 อภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง หลังจากการแสดงเพิ่มเติม กลุ่มควรอภิปรายและ ประเมินผลการแสดงครั้งใหม่ด้วย

ขั้นที่ 9 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปการเรียนรู้ แต่ละกลุ่มสรุปผลการอภิปรายของ กลุ่มตนเองและหาข้อสรุปรวม หรือการเรียนรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของบุคคล

ผลที่นักเรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

นักเรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้น

2.3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ธณิกานต์ สิริพิเชียร (2543: 88 – 93) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาท สมมติและเทคนิคแม่แบบและกรณีตัวอย่าง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ พฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้บทบาทสมมติ การใช้เทคนิคแม่แบบ และการใช้กรณีตัวอย่าง รวมถึงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสื่อสารทั้ง 3 วิธี ซึ่งผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการสื่อสารดีขึ้นหลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติ การใช้เทคนิค แม่แบบ และการใช้กรณีตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการใช้ บทบาทสมมติ การใช้เทคนิคแม่แบบ และการใช้กรณีตัวอย่าง มีพฤติกรรมการสื่อสารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิไล พังสะอาด (2542: 42 – 45) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติ และการใช้แม่แบบที่มีต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัง ตะเคียนวิทยา อําเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบ พฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้บทบาทสมมติและการใช้แม่แบบ และเพื่อ เปรียบเทียบพฤติกรรมการแสดงออก ของนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติและการใช้แม่แบบ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติและ การใช้แม่แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติและการใช้ เทคนิคแม่แบบมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรวรรณนี้ ราชสงค์ (2541: 69 – 71) ได้ทำการเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบ และการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า หลังจากได้รับการใช้บทบาทสมมติและการใช้เทคนิคแม่แบบ ผลพบว่า นักเรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติและการใช้เทคนิคแม่แบบมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กาญจนา ทองหยัด (2540: 50 – 53) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อมารยาทนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมวชิราลงกรณ์ อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบมารยาทของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการฝึกการแสดงออก และการสอนปกติ และเพื่อเปรียบเทียบมารยาทของนักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีมารยาทดีขึ้นหลังจากได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากการที่ได้รับการสอนแบบปกติ

จากงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า การใช้บทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการปรับพฤติกรรมหรือคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของนักเรียน โดยผลจากการวิจัยบ่งชี้ว่าเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและควรใช้ร่วมกับเทคนิคอื่น เช่นการใช้เทคนิคแม่แบบ เพื่อเป็นการนำข้อดีจากวิธีการสอนดังกล่าวมาใช้ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำรูปแบบการสอนนี้ไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยต่อไป

2.4 รูปแบบการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมนี้พัฒนาขึ้นโดย อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาชาวแคนาดา และปัจจุบันนี้ แบนดูราดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สำหรับแบนดูรานั้นเขามองถึงสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลในแง่มุมมองที่ต่างออกไปโดยแบนดูรามองว่าความเป็นจริงแล้วมนุษย์มีปัญญา มีความคิด และมีความรู้สึก ดังนั้นปัจจัยภายในภายในเหล่านี้ต่างหากที่น่าจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นน่าจะเป็นเพียงปัจจัยที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมเท่านั้น แต่มิใช่เป็นสาเหตุหลักที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลโดยแบนดูรานั้น ได้ทำการเสนอแนวความคิดดังกล่าวของเขาขึ้นในปี 1977 ในทฤษฎีที่ชื่อว่า “ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม” (Social Learning

Theory) และต่อมาในปี 1986 ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม” (Social Cognitive Theory) (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล . 2556: 17)

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Basic Concept of Social Cognitive Theory) ก่อนที่จะศึกษาถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูราก็ควรจะได้ทราบถึงแนวความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมนี้เสียก่อน กล่าวคือ

1. แบนดูรามองว่าพฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องมาจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ ปัจจัยทางด้านปัญญา และความรู้สึกนึกคิดภายในต่าง ๆ ร่วมกำหนดซึ่งกันและกัน

2. แบนดูรามองพฤติกรรมการเรียนรู้ในแง่ของกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายใน นั่นคือ เพียงแค่การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ๆ แบนดูราก็ถือว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้วกับบุคคลนั้น โดยที่บุคคลนั้นยังไม่จำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ออกมาทันที ตัวอย่างเช่น การที่เราชอบร้องเพลง และได้ดูคอนเสิร์ตของนักร้องที่ชื่นชอบ เราได้จดจำวิธีการร้องเพลงของนักร้องคนนั้นเอาไว้ในความจำของเราเองเพียงเท่านี้แบนดูราก็ถือว่าการเรียนรู้ของบุคคลนั้นได้เกิดขึ้นแล้วและเมื่อเรามีโอกาสที่เหมาะสม เช่น เมื่อไปร้องเพลงคาราโอเกะกับเพื่อนเราก็อาจจะแสดงท่วงท่าลีลาและวิธีการร้องเพลงในลักษณะเดียวกันกับนักร้องที่เราเคยได้ดูมา ดังนั้นสิ่งนี้จึงเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ปรากฏออกมาที่ยืนยันว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้วจริง ๆ

3. แบนดูราเห็นว่าการเสริมแรงไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ แต่การเสริมแรงเป็นเพียงปัจจัยจูงใจให้คนแสดงพฤติกรรมเท่านั้น เนื่องจากแบนดูราเชื่อว่าคนเราส่วนใหญ่เรียนรู้พฤติกรรมผ่านการสังเกตจากตัวแบบแทบทั้งสิ้น

การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)

แบนดูราเชื่อว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลโดยส่วนใหญ่แล้วเกิดมาจากการเรียนรู้ผ่านการสังเกตจากตัวแบบแทบทั้งสิ้น เพราะมันจะเป็นการยุ่งยากมากถ้าหากทุกพฤติกรรมที่แสดงออกมาจะต้องได้รับการวางเงื่อนไขหรือให้การเสริมแรงและเนื่องจากบุคคลไม่สามารถเรียนรู้จากการลองผิดลองถูกโดยอาศัยประสบการณ์ตรงของตนเองได้ในทุกๆสถานการณ์ นอกจากจะต้องใช้เวลานานแล้ว ก็ยังอาจจะเป็นการเสี่ยงเกินไปสำหรับการลองผิดลองถูกในบางพฤติกรรมอีกด้วย โดยแบนดูราเชื่อว่าเรามีสติปัญญาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยผ่านการสังเกตตัวแบบที่อยู่ในชีวิตประจำวัน

การทดลองการเรียนรู้โดยการสังเกตของแบนดูรา (Bandura's Experiment)

แบนดูราและคณะ (Bandura, Ross, and Ross) ได้ทำการทดลองเพื่อแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบเป็นหนทางหนึ่งของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่สามารถก่อให้เกิดทั้งการกระทำในเชิงสร้างสรรค์และในเชิงที่ไม่สร้างสรรค์ได้ในการทดลอง แบนดูราได้แบ่งเด็กก่อนวัยเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม โดยให้เด็กทั้ง 3 กลุ่มได้ ภาพยนตร์ที่มีตัวแบบผู้ใหญ่ 2 คนที่ทั้งชกต่อย ทั้งเตะและขว้างปาสิ่งของใส่ตุ๊กตายาง โดยที่ตอนจบของภาพยนตร์ตัวแบบทั้ง 2 คนได้รับผลที่ตามมาแตกต่างกัน ดังนี้ คือ

เด็กในกลุ่มที่ 1 ได้ดูภาพยนตร์ที่ตอนจบตัวแบบได้รับรางวัลซึ่งเป็นลูกอม เครื่องดื่มและคำชมเชย

เด็กในกลุ่มที่ 2 ได้ดูภาพยนตร์ที่ตอนจบตัวแบบที่เป็นผู้ใหญ่ถูกลงโทษด้วยการตำหนิและเขียนดี

เด็กในกลุ่มที่ 3 ได้ดูภาพยนตร์ที่ตอนจบตัวแบบไม่ได้รับผลกระทบใด ๆ เลย

หลังจากนั้นผู้ทดลองได้นำเด็กเข้าไปยังห้องที่มีทั้งตุ๊กตายางที่ปรากฏในภาพยนตร์และของเล่นอื่น ๆ อยู่รวมกันในห้อง โดยปล่อยให้เด็กอยู่ในห้องเป็นเวลา 10 นาที ในระหว่างนี้ผู้ทดลองได้ทำการสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กในทุกๆครั้งที่เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเหมือนตัวแบบผลการทดลอง ปรากฏว่าเด็กในกลุ่มที่ 1 ที่ได้ดูตัวแบบที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวแล้วได้รับรางวัลได้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับตุ๊กตาทตามตัวแบบที่ได้ดู และยังพบว่าเมื่อให้เด็กได้ลองแสดงพฤติกรรมที่เขาได้เรียนรู้มา เด็กๆทั้ง 3 กลุ่มต่างก็สามารถแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้เท่า ๆ กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กกลุ่มที่ 3 ที่แม้จะไม่ได้เห็นตัวแบบก้าวร้าวได้รับผลกระทบใด ๆ จากการแสดงพฤติกรรม แต่เมื่อให้เด็กได้ลองเลียนแบบพฤติกรรมที่ได้ดูมา เด็กก็สามารถเลียนแบบพฤติกรรมตามตัวแบบได้อย่างแม่นยำเลยก็ทีเดียว

จากการทดลองดังกล่าว แบนดูราได้สรุปว่าคนเราสามารถเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ได้โดยปราศจากการเสริมแรง โดยที่การเสริมแรงหรือการลงโทษนั้นไม่ได้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น แต่เป็นเพียงสิ่งที่บอกให้บุคคลรู้ว่าพฤติกรรมใดถูกต้องหรือพฤติกรรมใดไม่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถคาดหมายถึงผลกรรมที่จะตามมาได้หากแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล. 2556: 18)

2.4.2 ประเภทของตัวแบบ

ตัวแบบแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังต่อไปนี้ (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล. 2556: 19, สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2556: 51 -52)

1. **ตัวแบบที่บุคคลในชีวิตจริง (Live Model)** คือ ตัวแบบที่บุคคลสามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้โดยตรงในชีวิตจริง เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ครู เป็นต้น

2. **ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model)** คือ ตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อ เช่น การ์ตูน วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร เป็นต้น

หน้าที่ของตัวแบบ

1. ทำหน้าที่ในการเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่ๆให้เกิดขึ้น เช่น การฝึกทำกับข้าวโดยดูตัวแบบจากแม่ หรือ การฝึกพิมพ์ดีดโดยดูตัวแบบจากครูผู้สอน

2. ทำหน้าที่ในการยับยั้งหรือควบคุมการเกิดขึ้นของพฤติกรรม เมื่อตัวแบบแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับผลกระทบที่ไม่น่าพึงพอใจ โดยที่บุคคลที่สังเกตตัวแบบก็มีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ เช่น การที่บุคคลเห็นคนที่เดินข้ามถนนโดยไม่ใช้สะพานลอย แล้วถูกรถชน

เสียชีวิต ตัวแบบที่ได้รับผลกระทบที่ไม่น่าพึงพอใจเช่นนี้ก็จะช่วยยับยั้งพฤติกรรมการข้ามถนนโดยไม่ใช้สะพาน ลอยของบุคคลที่พบเห็นตัวแบบนี้ได้

3. ทำหน้าที่ช่วยให้พฤติกรรมที่เคยเรียนรู้มาแล้วได้มีโอกาสแสดงออก โดยตัวแบบจะทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ออกมา เช่น การที่บุคคลสนใจในเรื่องการร้องเพลงอยู่แล้วและได้เห็นตัวแบบศิลปินที่ร้องเพลงได้ดีจึงมีชื่อเสียงโด่งดัง บุคคลจึงเกิดแรงบันดาลใจที่จะไปประกวดร้องเพลงบ้าง เป็นต้น

กระบวนการเรียนรู้ผ่านตัวแบบ

ในการเรียนรู้โดยการสังเกตผ่านตัวแบบนี้ ประกอบด้วยกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการใส่ใจ (Attention Process) เป็นกระบวนการที่บุคคลให้ความสนใจที่จะสังเกตถึงพฤติกรรมของตัวแบบ เพื่อที่จะได้สามารถรับรู้ถึงพฤติกรรมของตัวแบบได้อย่างชัดเจน

2. กระบวนการจำจต (Retention Process) เมื่อบุคคลใส่ใจที่จะสังเกตและรับรู้ถึงพฤติกรรมของตัวแบบแล้ว บุคคลก็จะทำการจดจำพฤติกรรมที่สังเกตนั้นมาไว้ในความทรงจำของตน

3. กระบวนการกระทำ (Production Process) เป็นกระบวนการที่บุคคลแปลงข้อมูลที่ได้รับมาจากการจดจำไว้มาแสดงเป็นการกระทำ ซึ่งบุคคลจะสามารถแสดงพฤติกรรมที่จดจำไว้ได้ดีเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลจดจำพฤติกรรมของตัวแบบที่ตนเองสังเกตมาได้มากน้อยเพียงใด

4. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) เป็นกระบวนการที่บุคคลเกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ซึ่งการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่จดจำมาจากตัวแบบหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความคาดหวังและความพึงพอใจของบุคคลที่คาดว่าตนเองจะได้รับตัวเสริมแรงเมื่อได้แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ซึ่งตัวเสริมแรงนี้ก็เป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เช่น วัตถุสิ่งของ หรือ การได้รับการยอมรับทางสังคม เป็นต้น

นอกจากนี้แบนดูราได้เน้นว่ามนุษย์สามารถที่จะตั้งมาตรฐานการกระทำของตนเอง โดยให้รางวัลหรือลงโทษตนเอง เมื่อสามารถบรรลุหรือไม่สามารถบรรลุซึ่งมาตรฐานที่ตั้งไว้ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แบนดูราเชื่อว่าบุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้

2.4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ

มีนักวิจัยที่ทำการศึกษเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ ดังต่อไปนี้

จันทิมา จินตโกวิท (2542: 38 – 39) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมด้านความสุภาพอ่อนน้อมของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้เทคนิคแม่แบบโดยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมด้านความสุภาพอ่อนน้อมของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังการพัฒนาด้วยเทคนิคแม่แบบ ผลการ ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีพฤติกรรมทางสังคมด้านความสุภาพอ่อนน้อมเพิ่มสูงขึ้น หลังจากได้รับการพัฒนาด้วยเทคนิคแม่แบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มะลิวัลย์ ปัทมะ (2551: 100) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน : การวิจัยเชิงทดลองแบบอนุกรมเวลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเทคนิคแม่แบบผสมผสานที่ใช้ในการพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทย เปรียบเทียบเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทยก่อนและหลังทดลอง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน มีคะแนนเจตคติต่อการเรียนนาฏศิลป์ไทยก่อนและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง

นภรเพ็ญ อุทวงศ์ (2548: 45 – 48) ได้ทำการศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนก่อนและหลังที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ และเพื่อเปรียบเทียบมารยาทในสังคมของนักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบกับนักเรียนที่ไม่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า การใช้เทคนิคแม่แบบในการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการปรับพฤติกรรมของนักเรียน โดยผลจากการวิจัยบ่งชี้ว่าเมื่อมีแม่แบบที่ดีนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากตัวแบบที่แสดงให้เห็นและเกิดการปรับเปลี่ยนทางด้านพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำรูปแบบการสอนนี้ไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยต่อไป

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

3.1 ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

ทิศนา ขัมมณี (2557: 147) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการว่าหมายถึง การนำเนื้อหาสาระที่มีความเกี่ยวข้องกันมาสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกันและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวมและสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

พรพันธ์ เขมคุณาคัย (2557: 21) ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ หมายถึง การบูรณาการความรู้ร่วมกับกิจกรรมกระบวนการ ซึ่งมีองค์ประกอบอย่างน้อยสี่ส่วน คือ ความรู้ภาคทฤษฎี แหล่งเรียนรู้ กลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมกระบวนการ

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556: 144) ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยนำศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์

เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานให้เกิดความสมบูรณ์ มีความหมายมีความหลากหลายสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความจริงของชีวิต ที่ทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์รอบด้าน เพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถนำไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตให้เป็นสุขทั้งในสังคมปัจจุบันและอนาคต

กิตติชัย สุทธาสิโนบล (2555: 14) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ หมายถึง ลักษณะของการผสมผสานเนื้อหาวิชาหรือวิธีสอนเพื่อส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในอันที่จะรวบรวมความคิดโน้ตค้นความรู้ทักษะและมีประสบการณ์ ในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งจะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์

มาร์ลา เคลย์ตัน (Marla Clayton. 2010: 2) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ว่าหมายถึง การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ภายใต้กรอบหรือแนวคิด หัวข้อ ประเด็นปัญหา หัวเรื่องหรือประสบการณ์ต่าง ๆ โดยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อร่วมกันผ่านการเชื่อมโยงแนวคิดที่ส่งเสริมการเรียนรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยใช้เนื้อหาและประเด็นหัวข้อต่าง ๆ ร่วมกัน

ศูนย์การเรียนรู้อัลเบอร์ตา ประเทศแคนาดา (Alberta Education, Canada. 2007: 2) ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการไว้ใน Primary Programs Framework – Curriculum Integration: Making Connections ว่าหมายถึง แนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานทั้งปรัชญาและการปฏิบัติจริง ซึ่งกำหนดเป็นแนวทางการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ในการนำเอาความรู้ ทักษะ ทศนคติและค่านิยม จากทั้งภายในสาระวิชาหรือระหว่างวิชา เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในประเด็นหลักของการเรียนรู้ โดยเป็นแนวทางที่มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันระหว่างนักเรียนและผู้สอน

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนผ่านหัวเรื่อง กิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำเอาความรู้ ทักษะกระบวนการ แนวคิดหรือทัศนคติต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์รอบด้านเพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สามารถนำไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

3.2 ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดปรัชญาการศึกษาในแนวของการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน อย่างเป็นกระบวนการและใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียน ที่สามารถถ่ายทอดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี (กิตติชัย สุทธาสิโนบล. 2555:13) ซึ่งแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเองมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติของความรู้มนุษย์ ซึ่งมีความหมายทั้งในเชิงจิตวิทยาและเชิงสังคมวิทยา สำหรับทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

(Constructivism) จัดเป็นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหลักการสำคัญของทฤษฎีของการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ลำดับขั้นของการเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้ (ลักขณา สรวิวัฒน์. 2557: 185)

3.2.1 ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

3.2.1.1 หลักการสำคัญของทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย (ลักขณา สรวิวัฒน์. 2557: 185 – 188)

1) นักเรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมโดยใช้กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Apparatus) ของตน

2) การเรียนรู้ตามแนว Constructivism โดยโครงสร้างทางปัญญาเป็นผลของความพยายามทางความคิดและนักเรียนสามารถสร้างเสริมความรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาด้วยตนเอง ผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้โดยการจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น

3) การที่นักเรียนไม่ได้รับเอาข้อมูลและเก็บข้อมูลความรู้ขึ้นมาเป็นของตนเองทันที แต่จะแปลความหมายของข้อมูลความรู้เหล่านั้นโดยประสบการณ์ของตนและเสริมขยายและทดสอบการแปลความหมายของตนเองด้วย

4) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่แต่ละบุคคลได้สร้างความรู้ขึ้นและทำให้สำเร็จโดยผ่านกระบวนการของความสมดุล ซึ่งกลไกของความสมดุลเป็นการปรับตัวของตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้อยู่ในสภาพสมดุลที่ประกอบด้วยกระบวนการ 2 ประการ คือ

4.1) การซึมซับหรือดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและซึมซับหรือดูดซึมเอาประสบการณ์ใหม่เข้าสู่ประสบการณ์เดิมที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน โดยสมองจะปรับเอาประสบการณ์ใหม่เข้ากับความคิด ความรู้ในโครงสร้างที่เกิดจากการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่

4.2) การปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมากจากกระบวนการซึมซับหรือดูดซึม เมื่อได้ซึมซับเอาประสบการณ์ใหม่เข้าไปในโครงสร้างเดิมแล้วจะทำการปรับประสบการณ์ใหม่ ให้เข้ากับโครงสร้างของความรู้เดิมที่มีอยู่ในสมองก่อนแล้ว แต่ถ้าเข้ากันไม่ได้ก็จะสร้างโครงสร้างใหม่ขึ้นมาเพื่อรับประสบการณ์ใหม่นั้น

3.2.1.2 ลำดับขั้นของการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย

1) ขั้นแรกเริ่ม จากประเด็นปัญหาที่นักเรียนมีความสนใจซึ่งประเด็นปัญหานั้นต้องเป็นสิ่งที่เด็กให้ความสำคัญหรือสนใจ เพราะเป็นการสร้างแรงจูงใจเบื้องต้นในการเรียนรู้หรือครูทำให้เด็กเห็นว่าเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับชีวิต เรียกขั้นนี้ว่า Assimilation

2) ขั้นการทบทวนความรู้เดิม เป็นเรื่องธรรมดาที่บุคคลต้องการจะเรียนรู้ในสิ่งใดก็ต้องคิดทบทวนว่ามีความรู้ในสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใดเพื่อจะได้วางกลไกหรือสร้างยุทธศาสตร์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการถ่ายโอน (Transfer) ในสถานการณ์นี้อาจจะทำให้เกิดภาวะไม่สมดุล (Disequilibrium) ทำให้บุคคลพยายามปรับสภาวะให้อยู่ในสภาพสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation)

3) ขั้นการแสวงหาหนทางหรือทางเลือกด้วยกระบวนการรู้คิด (Cognition) ซึ่งในสถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่นักเรียนใช้ข้อมูลพื้นฐานของตนเองนำมาไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ ดำเนินการตรวจสอบ ประเมินเพื่อคลี่คลายไปสู่ความกระจ่างแจ้งในประเด็นปัญหา

จากลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองนี้ สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ พ่อแม่ ครู และเพื่อนในบริบทสังคมและวัฒนธรรม จะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เข้มข้นสมจริงจากประสบการณ์ที่หลากหลายจนเกิดองค์ความรู้สำหรับลำดับขั้นการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism ทั้งสามขั้นจะนำไปสู่การเกิดโครงสร้างทางปัญญา และก่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ที่ลึกซึ้งและตรึงแน่นอยู่ในความทรงจำตลอดไป

ภิญญาพัชน์ ปลายัดทอง (2551: 82) ได้กล่าวถึงแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนว่า

1. การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมาย และตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน โดยทั่วไปนักเรียนจะสร้างความหมายจากสิ่งที่ตัวเองรับรู้ตามประสบการณ์เดิมของตน ความหมายที่นักเรียนสร้างขึ้นอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง กับความหมายที่ผู้เชี่ยวชาญสาขานั้นยอมรับก็ได้ ตามแนวคิดสรรค์สร้างนิยมถือว่าความหมายที่นักเรียนสร้างขึ้น ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด แต่เรียกว่าไม่สอดคล้องกับความหมายที่ผู้เชี่ยวชาญยอมรับในขณะนั้นเรียกว่ามโนทัศน์คลาดเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดนี้จึงเน้นให้นักเรียนและบุคคลที่แวดล้อมนักเรียน ตรวจสอบความหมายที่นักเรียนสร้างขึ้น ในขณะที่มีการเรียนการสอนหากพบว่านักเรียนมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ครูในฐานะที่เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการเรียนของนักเรียนจะต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีโอกาสได้พิจารณาตรวจสอบมโนทัศน์ของตนเองอีกครั้งโดยครูอาจต้องจัดกิจกรรมในทำนองเดียวกันหลายครั้งจึงจะสามารถแก้ไข มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนได้ สรุปได้ว่านักเรียนต้องรับผิดชอบในการตรวจสอบความรู้ที่ตนเองสร้างขึ้นว่าสอดคล้องหรือไม่คลาดเคลื่อนจากความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ ยอมรับหรือไม่

2. การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมของนักเรียนการเรียนรู้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมเท่านั้น แต่การเรียนรู้ยังขึ้นอยู่กับความรู้เดิม แรงจูงใจ ความคิดและอารมณ์ของนักเรียนอีกด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกรับสิ่งเร้าและวิธีการ ที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านั้น และยังมีผู้กล่าวอีกว่า ความรู้ที่ติดมากับตัวนักเรียนจะมีอิทธิพลต่อการที่

นักเรียนจะเลือกเรียนอะไร และใช้วิธีเรียนรู้อย่างไร การจัดการเรียนการสอนแนวคิดนี้จึงเน้นความสำคัญเกี่ยวกับความรู้เดิมของนักเรียน

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่นักเรียนแก้ปัญหาหรือสืบสอบเพิ่มเติม เพื่อลดความขัดแย้งทางความคิดของตนเอง นักการศึกษาหลายท่านอธิบายถึงการเรียนรู้ของมูมมอญนี้ ว่าจัดการเรียนการสอนตามแนวนี้ว่าควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ ในการแก้ปัญหาตามสภาพจริงหรือควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและทำการสืบสอบด้วยตนเอง เครื่องมือสำคัญที่บุคคลนำมาใช้ คือ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดระดับสูง วิธีการทางวิทยาศาสตร์

4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม นักการศึกษาหลายท่าน อธิบายการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้ว่า เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมซึ่งอธิบายผลจากการร่วมมือกันทางสังคม ว่าความรู้สามารถถ่ายโอนจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งได้ แต่การแลกเปลี่ยนและสะท้อนความคิดให้เห็นแก่กันและกัน การเหตุผลกับความคิดเห็นของตนเองหรือโต้แย้งความคิดเห็นของบุคคลอื่นทำให้นักเรียนได้มีโอกาสพิจารณากระบวนการคิดของตนเองเปรียบเทียบกับกระบวนการคิดของผู้อื่นให้มีการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับการสร้างความหมายของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนความเข้าใจของตนเองเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนได้

5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการกำกับตนเองของนักเรียน นักการศึกษาเชื่อว่าการกำกับตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ ตามแนวทฤษฎีสรณนิยมนั้นนักเรียนต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง ด้วยการทำให้การเรียนรู้นั้นเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย คือเข้าใจเรื่องที่เรียนได้อย่างลึกซึ้ง จนสามารถสร้างความหมายของสิ่งนั้น ๆ ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถนำความรู้และกระบวนการเรียนรู้ไปใช้ในบริบทอื่นได้ และเป็นความรับผิดชอบที่ต้องทำความเข้าใจมโนทัศน์เฉพาะของเรื่องที่เรียนว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นองค์รวม

สรุปลักษณะการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสรณนิยมนั้น คือ นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้หรือความหมายของสิ่งที่รับรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง โดยนักเรียนแต่ละคนอาจสร้างความหมายของสิ่งที่รับรู้แตกต่างกันตามความรู้เดิมของแต่ละคน การสร้างความรู้ของนักเรียน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกับกระบวนการอื่น ๆ อย่างน้อย 3 กระบวนการ คือ กระบวนการกำกับตนเอง กระบวนการทางสังคม และกระบวนการสืบสอบ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนสร้างความรู้ตามแนว Constructivism มีขั้นตอนที่น่าสนใจดังนี้

1. ขั้นนำ (orientation) เป็นขั้นที่นักเรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมาย และมีแรงจูงใจในการเรียนบทเรียน

2. ขั้นทบทวนความรู้เดิม (elicitation of the prior knowledge) เป็นขั้นที่นักเรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน วิธีการให้นักเรียนแสดงออก ทำได้โดยการอภิปรายกลุ่ม การให้นักเรียนออกแบบโปสเตอร์หรือการให้นักเรียนเขียนเพื่อแสดงความรู้ความเข้าใจที่เขามีอยู่ นักเรียนเสนอความรู้เดิมด้วยเทคนิคผังกราฟฟิก (graphic organizers) ขั้นนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (cognitive conflict) หรือเกิดภาวะไม่สมดุล (unequilibrium)

3. ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด (turning restructuring of ideas) นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญหรือเป็นหัวใจสำคัญตามแนว Constructivism ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.1 ทำความกระจ่างและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน (clarification and exchange of ideas) นักเรียนจะเข้าใจได้ดีขึ้น เมื่อได้พิจารณาความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองกับของคนอื่น ผู้สอนจะมีหน้าที่อำนวยความสะดวก เช่น กำหนดประเด็นกระตุ้นให้คิด

3.2 การสร้างความคิดใหม่ (Construction of new ideas) จากการอภิปรายและการสาธิต นักเรียนเห็นแนวทางแบบวิธีการที่หลากหลายในการตีความปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์แล้ว กำหนดความคิดใหม่ หรือความรู้ใหม่

3.3 ประเมินความคิดใหม่ (evaluation of the new ideas) โดยการทดลองหรือการคิดอย่างลึกซึ้ง นักเรียนหาแนวทางที่ดีที่สุดในการทดสอบความคิดหรือความรู้ในขั้นตอนนี้ นักเรียนอาจจะรู้สึกไม่พึงพอใจความคิดความเข้าใจที่เคยมีอยู่ เนื่องจากหลักฐานการทดลองสนับสนุนแนวคิดใหม่มากกว่า

4. ขั้นนำความคิดไปใช้ (application of ideas) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนมีโอกาสนำแนวคิด หรือความรู้ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย เป็นการแสดงว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย การเรียนรู้ที่ไม่มีการนำความรู้ไปใช้เรียกว่า เรียนหนังสือไม่ใช่เรียนรู้

5. ขั้นทบทวน (review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย นักเรียนจะได้ทบทวนว่า ความคิด ความเข้าใจของเขาได้เปลี่ยนไป โดยการเปรียบเทียบความคิดเมื่อเริ่มต้นบทเรียนกับความคิดของเขาเมื่อสิ้นสุดบทเรียน ความรู้ที่นักเรียนสร้างด้วยตนเองนั้นจะทำให้เกิดโครงสร้างทางปัญญา (cognitive structure) ปรากฏในช่วงความจำระยะยาว (long-term memory) เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย นักเรียนสามารถจำได้ถาวรและสามารถนำไปใช้ได้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพราะโครงสร้างทางปัญญาคือกรอบของความหมายหรือแบบแผนที่บุคคลสร้างขึ้น ใช้เป็นเครื่องมือในการตีความหมาย ให้เหตุผลแก้ปัญหา ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างโครงสร้างทางปัญญาใหม่ นอกจากนี้ยังทบทวนเกี่ยวกับความรู้สึที่เกิดขึ้น ทบทวนว่าจะนำความรู้ไปใช้ได้อย่างไร และยังมีเรื่องใดที่ยังสงสัยอยู่อีกบ้าง

3.2.1.3 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการได้ดังนี้

1) กฎเกณฑ์ของผู้ที่จะจัดการเรียนการสอนด้วยแนวคิดการสร้างสร้งองค์ความรู้ด้วยปัญญานั้น ผู้ที่จะจัดการเรียนการสอนควรออกแบบการเรียนการสอนเพื่อที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสในการแก้ปัญหาที่มีความหมายจริง ๆ และเป็นปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียน ซึ่งนักเรียนแต่ละคนต่างก็มีความต้องการและมีประสบการณ์ซึ่งสามารถประยุกต์นำไปใช้ในโลกรแห่งความเป็นจริง และต้องการสร้างองค์ความรู้เหล่านั้น ผู้จัดการเรียนการสอนควรจัดเตรียมหากกลุ่มหรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิริยาต่อกันและได้คิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรช่วยเหลือโดยการแนะแนวทางและสั่งสอน หรือฝึก สำหรับวิธีการจัดการเรียนการสอนเมื่อใช้แนวคิด Constructivism จะจัดเป็นรูปแบบการเรียนการสอนดังนี้

1.1) กรณีศึกษาหรือแก้ปัญหาเพื่อการเรียนรู้

1.2) การนำเสนอผลงาน หรือชิ้นงานให้ปรากฏแก่สายตา หลายด้าน หลายมิติ หรือการจัดทำสื่อแนะแนวทางให้เสนอแนะ

1.3) การกำกับดูแลหรือการฝึกงาน

1.4) การเรียนรู้ร่วมกัน

1.5) การเรียนรู้โดยการสืบค้น

1.6) การเรียนรู้โดยการกำหนดสถานการณ์

2) การใช้ Constructivism ภายใต้เงื่อนไขที่มีส่วนสนับสนุนทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

2.1) การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นในกระบวนการที่ได้มีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างนักเรียนต่อนักเรียน

2.2) นักเรียนจะรวบรวมจัดองค์ความรู้ปัจจุบันที่มีอยู่แล้ว จากความเข้าใจอย่างลึกซึ้งกับความเข้าใจในสถานการณ์ใหม่ ๆ และในสถานการณ์ที่ต่างกันตามที่ได้มา

2.3) แหล่งการเรียนรู้หรือทรัพยากรที่หลากหลายมีลักษณะที่แตกต่างกันในจำนวนมากเท่าที่สามารถจัดหาได้เพื่อช่วยเหลือในการสืบค้น

2.4) มีเวลาเพียงพอที่จะสามารถทำผลงาน และชิ้นงานหรือทำการปฏิบัติการใด ๆ สำหรับนักเรียนในการสืบค้นและประมวลองค์ความรู้

3) ทักษะใด ๆ ก็ตามที่ควรได้รับการเรียนรู้ด้วย Constructivism เช่น การประดิษฐ์คิดค้นผลงานด้วยความรวดเร็วจากการใช้กระบวนการของคอมพิวเตอร์การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำที่กว้างและมีน้ำไหลผ่าน การวิจัยหาวิธีบำบัดรักษาตัวเองจากโรคต่าง ๆ ได้ เป็นต้น

3.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget's intellectual Development Theory)

เพียเจต์ได้ทำการศึกษาพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่า มีขั้นตอนหรือกระบวนการคิดอย่างไร และได้พบว่าการเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญาซึ่ง

จะมีการพัฒนาตามวัยต่างโดยธรรมชาติ ดังนั้นจึงไม่ควรเร่งให้เด็กข้ามขั้นจากพัฒนาการหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งเพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็ก แต่อย่างไรก็ตามการจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงที่กำลังพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่าสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วได้ เพียร์เจตจึงเน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็ก มากกว่าการกระตุ้นเด็กจนเป็นการเร่งพัฒนาการเร็วขึ้น สรุปทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียร์เจตมีหลักการดังต่อไปนี้ (ลักษณ์ สิริวัฒน์. 2557: 178 – 180)

3.2.2.1 พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัย 4 วัย ดังนี้

1) ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensorimotor Period) เป็นพัฒนาการในช่วงอายุ 0 – 2 ปี เป็นลักษณะของการรับรู้และการกระทำของเด็กที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งยังไม่สามารถเข้าใจความคิดของบุคคลอื่น ๆ

2) ขั้นก่อนปฏิบัติการการคิด (Preoperational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2 – 7 ปี เป็นลักษณะความคิดที่ยังขึ้นอยู่กับรับรู้และการกระทำเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถที่จะใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้งได้

3) ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 7 – 11 ปี เป็นลักษณะของการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการสัมผัสแบบรูปธรรม เช่น จากภาพ หรือหุ่นจำลอง หรือสถานที่จริง เป็นต้น และเด็กยังสามารถเรียนรู้และใช้สัญลักษณ์ได้ด้วย

4) ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 11 – 15 ปี เป็นลักษณะของการคิดเป็นนามธรรม สามารถรู้และเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่สามารถแสดงให้เห็นด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ ลักษณะของการคิดจินตนาการและการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการเรียนรู้ เช่น เข้าใจว่าความดี ความชั่ว ความรับผิดชอบมีลักษณะอย่างไร

3.2.2.2 ภาษาและกระบวนการคิดของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่ เด็กจะคิดภาษาขึ้นมาเองและใช้ในกลุ่มเป็นภาษาง่าย ๆ ภาษาเหล่านี้จะปรากฏในช่วงเวลาหนึ่งนั้น ในที่สุดก็จะหายไป

3.2.2.3 กระบวนการทางสติปัญญามีลักษณะเป็นการซึมซับหรือการดูดซึมและการปรับและการจัดระบบ อธิบายได้ดังนี้

1) การซึมซับหรือดูดซึม ซึ่งเป็นกระบวนการทางสมอง ในการรับประสบการณ์เรื่องราวข้อมูลต่าง ๆ เข้ามาสะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

2) การปรับและการจัดระบบ เป็นกระบวนการทางสมองในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากัน เป็นระบบหรือเครือข่ายทางปัญญาที่ตนสามารถเข้าใจได้ เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาใหม่ขึ้น โดยลักษณะที่เกิดจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนจะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น และหากบุคคลไม่สามารถปรับ

ประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ จะเกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้นซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญาขึ้นในตัวบุคคล

3.2.2.4 การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการได้ดังนี้

1) การพัฒนาเด็กควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กและจัดในลักษณะประสบการณ์ให้เหมาะกับพัฒนาการของเขา ไม่ควรบังคับให้เด็กเรียนในสิ่งที่ยังไม่พร้อมหรือยากเกินความสามารถและวัยของพวกเขา เพราะจะทำให้เด็กเกิดความท้อถอยและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งที่เรียน สำหรับการจัดการประสบการณ์ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1.1) การจัดสภาพแวดล้อม ที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัยของเขาเองจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่พัฒนาการขั้นสูงได้

1.2) เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการแตกต่างกันถึงแม้อายุจะเท่ากันแต่ระดับพัฒนาการอาจไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงไม่ควรเปรียบเทียบเด็กกับเด็กอื่น ๆ แต่เปรียบเทียบกับตนเองให้มีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้อย่างแน่นอน และควรให้เด็กมีอิสระที่จะเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของเขาไปตามระดับพัฒนาการของเขา

1.3) ผู้สอนควรสอนสิ่งที่เป็นรูปธรรมเสียก่อนโดยเฉพาะเด็กระดับประถมศึกษาเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจลักษณะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

2) การให้ความสนใจและสังเกตเด็กอย่างใกล้ชิดช่วยให้ทราบลักษณะเฉพาะของเด็ก อีกทั้งยังทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจผู้สอน เมื่อมีปัญหาจะกล้าบอกและขอคำปรึกษาแนวทางแก้ไข ทำให้ช่วยป้องกันเด็กไม่ให้มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้

3) ในการสอนเด็กเล็ก ๆ เขาจะรับรู้ส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย ดังนั้นผู้สอนจึงควรสอนภาพรวมก่อนแล้วจึงแยกสอนทีละส่วนจะช่วยให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

4) ในการสอนสิ่งใดให้กับเด็กควรเริ่มจากสิ่งที่เด็กเคยมีประสบการณ์มาก่อนแล้วจึงเสนอสิ่งใหม่ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเก่า การกระทำเช่นนี้จะช่วยเด็กซึมซับและจัดระบบความรู้ได้ดี

5) การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมาก ๆ จะช่วยให้เด็กซึมซับข้อมูล เข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาและพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กได้ดี

3.2.3 แนวคิดในการวางแผนขั้นตอนวิธีการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้

ซูซาน เอ็ม ดราก และโจแอน เรียด(Susan M. Drake & Joanne Reid. 2010: 2-3)ได้ให้แนวคิดในการวางแผนบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ไว้ดังต่อไปนี้

1) การพิจารณาหรือตรวจสอบสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด โดยการพิจารณาถึงหลักสูตรของแต่ละสาขาวิชา และเป้าหมายของแต่ละรายวิชา กล่าวคือ อะไรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ (Know) อาทิ แนวคิดหลัก เช่น ระบบและโครงสร้าง การพัฒนาอย่างยั่งยืนหรือการพึ่งพาซึ่งกันและกัน อะไรเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องทำหรือทักษะที่ต้องมี (Do)

อาทิ ทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การวิจัยและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และอะไรที่นักเรียนควรจะ เป็น (Be) อาทิ จริยธรรมปัญหาในบริบทของตนเองและชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความหมายที่ สามารถอธิบายแนวคิดต่าง ๆ ได้ ซึ่งเรียกว่า แนวคิดเนื้อหา (Know) ทักษะ (Do) และทัศนคติ / ความเชื่อ (Be) หรือ KDB นั่นเอง

- 2) เลือกประเด็นปัญหาที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้
- 3) ใช้กิจกรรมการระดมสมองเป็นพื้นฐานซึ่งขึ้นอยู่กับความคาดหวังของ นักเรียน และผู้สอน รวมถึงการสร้างโครงข่ายการศึกษาที่เหมาะสม
- 4) ในกระบวนการพิจารณาขั้นสุดท้าย KDB จะทำหน้าที่เป็นโครงสร้างใหญ่ สำหรับหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ
- 5) สร้างงานการประเมินที่หลากหลายสำหรับกิจกรรมท้ายบท จัดงานนี้ด้วย KDB และความคาดหวังหลักสูตร การประเมินความท้าทายแต่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องงาน อย่างหนึ่งคือที่ เกี่ยวข้องกันมากกว่าหนึ่งเรื่องและช่วยให้นักเรียนแสดงให้เห็นว่า พวกเขาได้พบกับความคาดหวัง และความสำเร็จตามขั้นตอน ซึ่ง KDB เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างหลักสูตรที่มีความหมาย
- 6) สร้าง 2-3 คำถามใหญ่ในการจัดการเรียนการสอนตามปกติกับตัวนักเรียน
- 7) สร้างกิจกรรมการเรียนการสอนประจำวัน ที่เกี่ยวข้องกับคำถามใหญ่ที่สร้าง ขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าให้นักเรียนได้รับความรู้ทักษะและทัศนคติ ที่พวกเขาต้องการในการเรียบเรียงเพื่อ ให้สามารถแสดงให้เห็นถึง KDB และดำเนินการประเมินอย่างต่อเนื่อง เช่น ใช้การสังเกต แบบ ตรวจสอบรายการ หรือการประเมินแบบรูปรีด ในแต่ละกิจกรรม จัดหลักสูตรโดยมั่นใจว่าทุกกิจกรรม ที่นำไปสู่การสรุปบทเรียนท้ายบทที่สมบูรณ์และ KDB ดังนั้นทุกกิจกรรมการเรียนการสอนและการ ประเมินผลมีวัตถุประสงค์ที่เพื่อนำนักเรียนไปสู่การสาธิตการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ

จิล ฮาแกน, เพียร์ ซัน โฮ และ พอลลา เอ็ม ฮูดิส (Jill Hagan , Pier Sun Ho and Paula M.Hudis. 2010: 3) กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของการจัดหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ แบบสหวิทยาการ ซึ่งได้แก่

- 1) การจัดเวลาเรียนของนักเรียน
- 2) การพัฒนาวิชาชีพครู
- 3) มาตรฐานการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการหลักสูตร
- 4) หลักสูตรวิชาชีพเทคนิคที่มีความท้าทาย
- 5) การให้ความสนับสนุนด้านให้คำปรึกษา
- 6) การสนับสนุนทางวิชาการแก่นักเรียนที่มีความพยายาม

ครูผู้สอนเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสรรค์หลักสูตรบูรณาการเชิงสหวิทยาการ แต่อย่างไร ก็ตามครูผู้สอนไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพังหลักสูตรบูรณาการที่มีประสิทธิภาพต้องมี โครงสร้าง พื้นฐานที่แตกต่างจากการจัดหลักสูตรของโรงเรียนทั่วไป ทั้งนี้โครงสร้างที่สำคัญได้แก่

การสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร ตารางเรียนที่อำนวยความสะดวกให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูผู้สอน การลงทุนในการค้นหาและทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรมภายนอกความ กระตือรือร้นของครูอย่างต่อเนื่องและความมุ่งมั่น และรากฐานของความแข็งแกร่งของหลักสูตรแบบบูรณาการ

3.3 เหตุผลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ เหตุผลสำคัญที่จำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ประกอบด้วย 3 ใหญ่ ๆ ดังนี้ (กิตติชัย สุชาติโนบล. 2555: 11 – 12)

1. **ด้านจิตวิทยา** เรามักมองว่าการเรียนรู้จะเป็นไปได้ด้วยดีก็ต่อเมื่อนักเรียนได้มีโอกาสที่จะสัมผัสกับองค์ประกอบของการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการเรียนรู้ที่หลากหลายเท่านั้น จะต้องเชื่อมโยงเข้ากับชีวิตจริงของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

2. **ด้านสังคมวิทยา** ซึ่งเราคงจะต้องมีความเชื่อร่วมกันว่า ความรู้จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อความรู้นั้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตจริงโดยใช้การผสมผสานทักษะต่าง ๆ จากหลากหลายวิชาด้วยกัน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในมุมมองทางด้านสังคมวิทยา

3. **ด้านการบริหาร** การบริหารถือเป็นเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งที่เราไม่ควรที่จะมองข้าม เพราะว่าการบริหารจะช่วยแก้ปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรและสามารถลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถมีเวลาเรียนรู้สิ่งอื่น ๆ มากขึ้น ซึ่งนับวันจะมีมากมายในโลกยุคปัจจุบัน

ซึ่งจากเหตุผลทั้ง 3 ด้าน น่าจะสามารถสนับสนุนคำตอบที่ว่า ทำไมต้องจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้กับนักเรียน นอกจากนี้อาจมีเหตุผลปลีกย่อยอื่น ๆ อีกมากมายที่นักการศึกษาต่าง ๆ ได้ให้เหตุผลไว้ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับประเด็นข้างต้น

จิล ฮาแกน, เพียร์ ซัน โฮ และ พอลลา เอ็ม ฮูดิส (Jill Hagan , Pier Sun Ho and Paula M.Hudis. 2010: 4) ได้กล่าวถึงเหตุผลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการไว้ว่า สำหรับทั้งนักเรียนและผู้สอนการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการ ทำให้โครงสร้างการเรียนรู้มีความหลากหลาย ซึ่งจะเกิดการเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรแบบบูรณาการและผลลัพธ์ทางบวกของนักเรียน ซึ่งมีประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การจัดกิจกรรมหรือหลักสูตรเชิงบูรณาการจะช่วยให้นักเรียนประยุกต์ใช้ทักษะอย่างหลากหลาย
- 2) ฐานความรู้แบบบูรณาการจะช่วยนำให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น
- 3) เกิดมุมมองที่หลากหลายในการบูรณาการใช้พื้นฐานความรู้ในเรื่องต่าง ๆ

4) การจัดหลักสูตรกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการส่งเสริมให้นักเรียนมีความลุ่มลึกและกว้างขวางในการเรียนรู้

ฟราซี และ รัดนิทสกี (Frazee; & Rudnitski. 1995: 133 – 136) ได้กล่าวถึงเหตุผลในการจัดหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการไว้ว่า

1) การแยกแยะองค์ความรู้ (Fragmentation of Knowledge) เหตุผลหลักในการจัดกิจกรรมบูรณาการในการเรียนการสอนเนื่องจากในการเรียนการสอนนั้น เป็นเหมือนการเรียนรู้จากชีวิตจริง ปัญหาหลายๆอย่างและประสบการณ์ต่าง ๆ ล้วนเป็นสหวิทยาการที่มีตามธรรมชาติ ซึ่งเราใช้ความหลากหลายของทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้จากประสบการณ์และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นปัญหาย่อยๆหรือปัญหาที่มีความซับซ้อน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อตัวนักเรียน นักเรียนคนใดที่สามารถมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ในชั้นเรียน กับสิ่งที่ได้พบเจอนอกชั้นเรียน เขาจะมีความสนใจและใส่ใจในการเรียนรู้และเห็นความสำคัญของการเรียนรู้นั้น ซึ่งจะเป็นสิ่งที่จูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนนั่นเอง

2) นักเรียนเกิดความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอน (Collaborative Interactions) ซึ่งถือว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ การบูรณาการระหว่างสาขาวิชานั้นจะช่วยให้นักเรียนได้ใช้ทักษะต่าง ๆ ที่หลากหลาย เนื่องจากมีเวลาเพียงพอในการจัดการเรียนการสอน หากมีการบูรณาการการสอนในบางหัวข้อที่เกี่ยวข้องกันจะทำให้นักเรียนได้พัฒนาและเชื่อมโยงทักษะต่าง ๆ ได้

3) การลดความตึงเครียดระหว่างความรู้ที่เป็นรูปธรรมกับที่เป็นนามธรรม (The Tension Between Practical and Abstract Knowledge) ซึ่งผู้สอนที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างสองอย่างนี้ได้จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน เนื่องจากนักเรียนบางคนคิดในเชิงนามธรรมแต่บางคนคิดเป็นรูปธรรม ดังนั้นการ บูรณาการระหว่างสองสิ่งนี้จึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้

4) การเชื่อมโยงและถ่ายโอนการเรียนรู้ (Connections and Transfer) การบูรณาการการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้นักเรียนมีโครงสร้างการจัดการทางสมองที่เหมาะสม กล่าวคือสมองจะสร้างรูปแบบขององค์ความรู้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องทักษะ แนวคิด ทศนคติหรือความเชื่อ ในรูปแบบของกรอบความคิดที่เป็นโครงข่าย ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถจัดการความคิดรวบยอดที่มีอยู่ในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเรื่องที่ครูผู้สอนได้ถ่ายทอดไปแล้วและสามารถเชื่อมโยงและถ่ายโอนการเรียนรู้จากบริบทหนึ่งไปสู่อีกบริบทหนึ่งได้

5) นักเรียนเกิดทักษะการคิดระดับสูงและมีความใส่ใจผู้อื่นมากขึ้น (Higher Levels of Thinking and a More Caring Atmosphere)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการนั้น จะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวครูผู้สอนและตัวนักเรียนเอง ซึ่งการจัดการเรียนการสอนจะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเกิดความร่วมมือกันระหว่างครูผู้สอนเองและเป็นการทำให้นักเรียนได้เกิดทักษะต่าง ๆ ที่หลากหลาย

รวมถึงมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ ไปใช้ได้อย่างเป็นระบบ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เกิดมุมมองที่หลากหลายในการเรียนรู้

3.4 ความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

พรพันธุ์ เขมคุณาศัย (2557: 171) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการว่า ผลของการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นจะช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดของนักเรียนและนำสู่การเปลี่ยนแปลงนักเรียนและครูอย่างน้อยสี่ประการคือ

ประการแรก เปลี่ยนแปลงวิธีคิดของครูที่เน้นการสอนในห้องเรียนไปสู่การให้ความสำคัญกับบริบทภายนอกเกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอน ที่ไม่แปลกแยกจากชุมชน และใช้ชุมชนหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ เป็นฐานในการเรียนรู้ของนักเรียน

ประการที่สอง เปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนเน้นความสำคัญของนักเรียน กระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ ของตนเองอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ประการที่สาม ใช้กระบวนการเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงวิธีคิดของนักเรียน เช่น การค้นหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ทั้งความรู้ในตัวตนและความรู้นอกตัวตนด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตน การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง การเรียนรู้เป็นทีม การถอดความรู้ และการถอดบทเรียน

ประการสุดท้าย ใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งในการทบทวนตนเอง การประเมินตนเอง การค้นหาตัวตนเพื่อเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเอง การไตร่ตรองพิจารณาตนเองอย่างไม่มีอคติ การสะท้อนย้อนมองให้เห็นความเปลี่ยนแปลงจากข้างในตน และการมองเห็นความเป็นมนุษย์ของตนเองและคนอื่น

กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นการจัดการเรียนรู้แบบหนึ่ง ที่ตั้งอยู่บนหลักพื้นฐาน การเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียน ซึ่งครูสามารถนำไปใช้สำหรับพัฒนาการคิด การคิดอย่างเป็นระบบและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556: 153 – 154) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงบูรณาการว่าถือเป็นนวัตกรรมขั้นสำคัญของครู เมื่อดำเนินการจัดทำจนเสร็จและหากนำไปใช้สอนจริงย่อมจะก่อเกิดประโยชน์และมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างยิ่ง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ช่วยให้เกิดการวางแผนการสอน วิธีสอน วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น
- 2) ช่วยให้เกิดความสะดวกสบายในการจัดการเรียนการสอนตามสภาพที่เป็นจริง
- 3) ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้หลายอย่างในขณะเดียวกัน

เดียวกัน

4) ช่วยให้การเรียนการสอนเกิดคุณภาพ ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยไม่จำกัดด้วยระยะเวลา

5) ทำให้สามารถขยายขอบเขตการศึกษาไปได้อย่างไม่จำกัด และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิชาอื่นอย่างกลมกลืน การเรียนรู้จึงไม่ติดขัดและหยุดชะงักเพียงเส้นทางเดียว

6) ช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ

7) นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม เป็นการพัฒนาแบบองค์รวมหรือรอบด้าน

8) นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมตามประสบการณ์ชีวิตของตนเอง และเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของนักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายและเป็นไปแบบยั่งยืนยาวนาน

9) ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลายบ่อยครั้งโดยไม่เบื่อหน่าย

10) ช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความคิดในระดับสูง คิดไตร่ตรอง คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างไม่หยุดยั้ง

11) นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เห็นคุณค่าของงาน หน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อตนเอง เพื่อน ชุมชน สังคม ชุมชน

กิตติชัย สุทธิโนบล (2555: 15) กล่าวว่า ในชีวิตมนุษย์นั้น ปัญหา อุปสรรค รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ จะผสมผสานกันมิได้แยกออกเป็นส่วน ๆ มนุษย์จำเป็นต้องใช้ทักษะหลายประการในการเรียนรู้แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงการสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงของสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่เป็นไปในชีวิตจริง และช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนให้มีโอกาสใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ทักษะกระบวนการและเนื้อหาสาระไปพร้อมกันนอกจากนี้ ความสำคัญของการบูรณาการสามารถเชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันในการสอนด้วยเหตุผลดังนี้

1) สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงไม่ได้จำกัดว่าจะเกี่ยวกับสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง การเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในลักษณะของการเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาและความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ เหล่านั้นกับชีวิตจริง

2) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่าง มโนทัศน์ในศาสตร์ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

3) ช่วยให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning)

4) จัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาต่าง ๆ ในหลักสูตร

5) สามารถตอบสนองต่อความสามารถทางพหุปัญญาของนักเรียน (Multiple intelligence)

6) กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างเสริมความรู้ ด้วยตนเอง

นอกจากนี้การใช้หน่วยบูรณาการทางการสอนยังช่วยให้ผู้สอนได้รับความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนที่จะนำไปปฏิบัติการสอนได้อย่างผสมกลมกลืนต่อเนื่อง จัดเรียงลำดับตาม

เหตุการณ์ของกิจกรรมที่มุ่งเสริมการเรียนรู้การสอนทุกรูปแบบไว้อย่างครบถ้วน เป็นการลดภาระแก่ผู้สอนให้สอนอย่างได้ผล

3.5 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

ทิสนา แชมมณี (2557: 146 – 148) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยมีหลักการว่า ในธรรมชาติและชีวิตจริงทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีความสัมพันธ์กัน การเรียนรู้ที่ดีจึงควรมีลักษณะเช่นเดียวกัน ควรมีลักษณะเป็นองค์รวม ไม่ใช่แบ่งเป็นแท่งหรือเป็นท่อนที่แยกจากกัน ซึ่งทำให้การเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและความเป็นจริง เป็นผลทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงได้ การบูรณาการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านประกอบกัน และช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติไปพร้อม ๆ กัน รวมถึงการบูรณาการช่วยเปิดโลกทัศน์ของทั้งผู้สอนและนักเรียนให้กว้างขึ้น ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะด้าน เฉพาะทาง ช่วยให้การเรียนรู้น่าสนใจ น่าตื่นเต้น นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้และมีความคิดและมุมมองที่กว้างขึ้น ซึ่งการบูรณาการสามารถทำได้หลายลักษณะดังต่อไปนี้

3.5.1 การบูรณาการภายในวิชา (Intradisciplinary) หมายถึง การนำเนื้อหาสาระในวิชาเดียวกันหรือกลุ่มประสบการณ์เดียวกันมาสัมพันธ์กัน เช่น ในรายวิชาภาษาไทยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอ่าน การเขียนคำประพันธ์ ไวยากรณ์ และวรรณคดี แทนที่ผู้สอนจะสอนเนื้อหาสาระทีละเรื่องแยกกัน ผู้สอนสามารถนำทุกเรื่องมาสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน โดยเลือกศึกษาวรรณคดีเรื่อง “พระอภัยมณี” เป็นแกนหรือหัวข้อหลัก ในการศึกษาเรื่องพระอภัยมณี นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวความงามของภาษา การเขียนคำประพันธ์ การใช้ไวยากรณ์ในคำประพันธ์ การอ่านให้ไพเราะ ชาบซึ้ง และการพุดจูงใจให้เยาวชนหันมาสนใจวรรณคดีไทย เป็นต้น

3.5.2 การบูรณาการระหว่างวิชา (Interdisciplinary) หมายถึงการนำเนื้อหาสาระของหลาย ๆ วิชามาสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องเดียวกัน ตัวอย่างเช่น นำเนื้อหาสาระของวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ และดนตรี มาประสานสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน ภายใต้หัวข้อเรื่องหรือ “Theme” ที่เลือก

การบูรณาการภายในวิชาหรือระหว่างวิชาส่วนใหญ่จะต้องมี “หัวข้อเรื่อง” หรือ “theme” เป็นหัวข้อในการเรียนรู้ ซึ่งหัวข้อนี้นสามารถตั้งชื่อได้หลายลักษณะ เช่น เรียกว่าเป็นหน่วยการเรียนรู้หรือตั้งตามงานที่อยู่ในความสนใจของเด็กหรืออาจตั้งตามบทาหน้าที่ทางสังคม รวมถึงการตั้งตามประสบการณ์ที่จัดให้นักเรียน

3.5.3 การบูรณาการในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ การบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ การบูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำ รวมถึงการบูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนและสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2556: 145–146) ได้แบ่งระดับความต่อเนื่องของการบูรณาการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนไว้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 เป็นไปตามลักษณะของการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม กล่าวคือ เป็นลักษณะการจัดหลักสูตรรายวิชา แต่ละวิชาสอนโดยครูประจำวิชาและมีการจัดแบ่งและเรียงลำดับเนื้อหาสาระที่จะเรียน กำหนดเวลาเรียนเป็นตารางเรียนไว้อย่างชัดเจน การบูรณาการจะมีบ้างที่เมื่อนักเรียนเรียนรู้เนื้อหาสาระใดสาระหนึ่งแล้วสามารถเชื่อมโยงไปสู่เรื่องอื่นตามการรับรู้และเข้าใจของตนเอง

ระดับที่ 2 เป็นการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนแบบมีหัวข้อ มีลักษณะเป็นการเรียนแบบแยกรายวิชาและมีกำหนดเวลาเรียนแน่นอน แต่การเรียนการสอนแต่ละรายวิชาจะอยู่ภายใต้หัวข้อที่กำหนดไว้แทนการจัดเรียงเนื้อหาสาระแต่เดิม ซึ่งหัวข้อของวิชาหนึ่งอาจไม่สัมพันธ์หรือสอดคล้องกับหัวข้อในรายวิชาอื่น ๆ ก็ได้และไม่จำเป็นต้องสอนเวลาเดียวกัน

ระดับที่ 3 เป็นการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนโดยนักเรียนเรียนรู้หัวข้อที่สัมพันธ์กับรายวิชาต่าง ๆ ตั้งแต่สองรายวิชาขึ้นไปโดยการเห็นชอบของครูแต่ละรายวิชา แล้วแยกกันสอนเนื้อหาสาระในขอบเขตวิชาของตนเองภายใต้หัวข้อที่กำหนดเท่านั้น เนื้อหาสาระที่นักเรียนได้เรียนรู้จากรายวิชาหนึ่งจะสามารถเชื่อมโยงต่อเนื่องกับอีกรายวิชาหนึ่งและรายวิชาอื่น ๆ ที่สอนภายใต้หัวข้อเดียวกัน ในระดับนี้นักเรียนอาจมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการเลือกและวางแผนหัวข้อและเนื้อหาที่จะเรียน

ระดับที่ 4 เป็นการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยทีมครูและนักเรียนร่วมมือกันในการกำหนดหัวข้อ กระบวนการ และเนื้อหาสาระ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่กำหนดนั้น เป็นลักษณะการสอนที่เป็นทีมสหวิทยาการที่มุ่งเน้นการร่วมมือกันสอนตามหัวข้อที่กำหนดนั้น เป็นลักษณะเริ่มต้นของการหลอมรวมรายวิชาที่จะเริ่มหลอมเอกลักษณ์รายวิชาทำให้มีความชัดเจนของเอกลักษณ์รายวิชาลดน้อยลง

ระดับที่ 5 เป็นการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามรูปแบบลักษณะการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนระดับนี้เป็นการหลอมรวมรายวิชา จนไม่มีเอกลักษณ์รายวิชา เป็นความร่วมมือระหว่างทีมครูทุกระดับชั้น และนักเรียนในการที่จะกำหนดหัวข้อที่จะศึกษาและกำหนดเนื้อหาการสอนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจองค์รวมของหัวข้อที่กำหนดนั้น

โรบิน โฟการ์ตี (Robin Fogarty. 1991: 61 – 65) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการไว้ทั้งสิ้น 10 รูปแบบดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 Fragmented model เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมซึ่งในแต่ละรายวิชาจัดบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชาเดียวกัน โดยไม่มีการเชื่อมโยงไปสู่สาระอื่น เช่น การสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ แยกจากกัน เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 Connected model เป็นการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ที่ถูกรวมโยงสาระการเรียนรู้ในบางสาระเข้าด้วยกัน แต่ยังคงอยู่ในสาขาวิชาเดียวกัน เช่น การสอนหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง โดยใช้ทักษะหรือกระบวนการในหน่วยการเรียนรู้ก่อนหน้าเพื่อสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน

รูปแบบที่ 3 Nested model เป็นการบูรณาการในสาขาวิชา โดยที่เป้าหมายของการบูรณาการคือมีทักษะที่หลากหลายในการเรียนรู้ เช่น ครูสอนในเรื่องของระบบการหมุนเวียนเลือด นักเรียนจะต้องมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ทั้งในเรื่องของระบบการไหลเวียนเลือด ความรู้ความเข้าใจโดยเฉพาะของระบบไหลเวียนเลือด และเหตุผล ความสำคัญ และผลกระทบการไหลเวียนเลือด เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้มองเห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน

รูปแบบที่ 4 Sequenced model เป็นการบูรณาการแยกสาขาวิชาคือการสอนแยกกันในแต่ละรายวิชา แต่ยังเป็นประเด็นหรือหัวข้อที่ยังมีความเกี่ยวข้องหรือคล้ายคลึงกัน เช่น การสอนเกี่ยวกับประวัติของสงครามโลกโดยครูภาษาอังกฤษสอนเรื่องการใช้ภาษา แต่ครูประวัติศาสตร์สอนในเรื่องราวข้อเท็จจริงต่าง ๆ แต่ยังคงเป็นบริบทที่นักเรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชาได้

รูปแบบที่ 5 Shared model เป็นการวางแผนการสอนบูรณาการระหว่างสองสาขาวิชาในหน่วยการเรียนรู้เดียวกันที่มีความคิดรวบยอด ทักษะ หรือเจตคติ ที่คาบเกี่ยวหรือร่วมกัน เช่น ครูในรายวิชาการเขียนวรรณกรรมร่วมกับครูประวัติศาสตร์ ในการสอนหัวข้อ The American Dream ร่วมกันแต่ต่างสาขากัน เป็นต้น

รูปแบบที่ 6 Webbed model เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยในแต่ละสาขาวิชาใช้หัวข้อหรือ Theme เดียวกัน โดยการจัดหน่วยการเรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เช่น การสอนใน Theme “Intervention” ครูวิทยาศาสตร์สอนเกี่ยวกับเครื่องจักรกลอย่างง่าย ครูภาษาศาสตรสอนเกี่ยวกับการอ่านและการเขียน ครูวิชาอุตสาหกรรมศิลป์สอนในเรื่องการออกแบบสิ่งประดิษฐ์ ครูวิชาเทคโนโลยีสอนเกี่ยวกับการเขียนแผนผังของงาน (Flow Chart) ประดิษฐ์ เป็นต้น ซึ่งทำให้นักเรียนได้มองเห็นความเชื่อมโยงในแต่ละสาขาวิชาต่าง ๆ

รูปแบบที่ 7 Threaded model เป็นการบูรณาการระหว่างสาขาวิชาโดยนำเอาทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะทางสังคม ทักษะการเรียนรู้ การจัดการกราฟฟิก ทักษะด้านเทคโนโลยี และพหุปัญญามาทำการผสมผสานร้อยเรียงผ่านสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ในการสอนหัวข้อ “Prediction” นักเรียนใช้ทักษะในการประมาณค่าจากวิชาคณิตศาสตร์ ทักษะการการทำนายหรือมุมมองทางสังคมจากวิชาสังคม และทักษะการสร้างสมมติฐานจากวิชาวิทยาศาสตร์ รวมถึงการใช้ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด และพหุปัญญา โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู เช่น การใช้คำถามเกี่ยวกับเรื่อง Prediction ว่า “How did you think about that?” “What thinking skill did you find most helpful?” เป็นต้น

รูปแบบที่ 8 Integrated model เป็นการบูรณาการการสอนในรูปของสหวิทยาการ โดยการนำเอาสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีหัวข้อหรือ Theme เดียวกันมาสอนโดยใช้วิธีการสอนเป็นทีม

(Team Teaching) โดยการหารูปแบบและวิธีการสอนต่างที่เกี่ยวข้องกันโดยใช้การวางแผนงานร่วมกันระหว่างครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาและมีการประเมินผลรายวิชาร่วมกัน

รูปแบบที่ 9 Immersed model เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ที่เกิดจากตัวนักเรียนเอง โดยอาศัยการสั่งสมจากประสบการณ์การเรียนรู้และความสนใจของตนเอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดความชำนาญเฉพาะด้านหลังจากการเรียนรู้

รูปแบบที่ 10 Networked model เป็นการบูรณาการเรื่องต่าง ๆ ของนักเรียนด้วยตนเองโดยการแสวงหาองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ และจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเป็นการได้มาซึ่งข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเองและเกิดทักษะและมโนทัศน์ใหม่ ๆ

ฟราซี และ รัดนิทสกี (Frazee & Rudnitski. 1995 : 137 – 141) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการไว้ทั้งสิ้น 5 รูปแบบดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 Discipline Based เป็นรูปแบบการสอนที่ดำเนินการในการวางแผนการสอนและดำเนินการสอนโดยผู้สอนเพียงคนเดียว แต่ใช้การสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่น ๆ เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนของตนเอง

รูปแบบที่ 2 Parallel เป็นรูปแบบการสอนที่ผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ดำเนินการสอนโดยใช้การวางแผนการสอนร่วมกันแต่แยกรายวิชา โดยมีการวางแผนเพื่อกำหนดหัวเรื่อง มโนทัศน์ ประเด็นปัญหาที่จะสอนในรายวิชานั้น ๆ ซึ่งมีการมอบหมายงานที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละรายวิชา

รูปแบบที่ 3 Multidisciplinary เป็นรูปแบบการสอนที่ผู้สอนต่างสาขาวิชาดำเนินการสอนร่วมกันเป็นทีมโดยมีการกำหนดหัวเรื่อง ประเด็นปัญหาที่จะสอนในวิชาร่วมกันและมอบหมายให้นักเรียนจัดทำภาระงานร่วมกันเป็นชิ้นเดียวกัน

รูปแบบที่ 4 Interdisciplinary เป็นรูปแบบการสอนในแต่ละรายวิชาสอนในรายวิชาของตนเอง โดยที่ไม่มีการออกแบบให้นักเรียนได้มีการทำงานร่วมกันระหว่างสาขาวิชา ซึ่งจะมีการสอนแบบบูรณาการเฉพาะที่ระบุไว้ในแต่ละวิชาเท่านั้น ผู้สอนทำการมอบหมายงานโดยให้นักเรียนเป็นฝ่ายดำเนินการจัดทำกันเอง

รูปแบบที่ 5 Integrated เป็นรูปแบบการสอนที่มีการบูรณาการทั้งในเรื่องของมโนทัศน์ ทักษะ เจตคติ และความเชื่อตลอดจนเนื้อหา ซึ่งทำให้การสอนในรูปแบบนี้ต้องอาศัยความหลากหลายของวิธีการในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกที่จะฝึกฝนการเรียนรู้ตามที่ตนเองถนัดและสนใจตามความต้องการของนักเรียนเอง

จากการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ในรูปแบบ Immersed model ร่วมกับ Networked model ทั้งนี้เนื่องจากการบูรณาการการเรียนรู้ที่เกิดจากตัวนักเรียนและการสั่งสมประสบการณ์จากการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ หรือแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดพฤติกรรมและเกิดทักษะใหม่เกิดขึ้นร่วมกับการเรียนการสอนโดยใช้บทบาท

สมมติและการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พรภัทร สินดี (2557: 99) ได้ทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงวิธีการที่เน้นกระบวนการกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงวิธีการที่เน้นกระบวนการกลุ่ม เรื่อง ลำดับและอนุกรม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงวิธีการที่เน้นกระบวนการกลุ่ม เรื่อง ลำดับและอนุกรม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงวิธีการที่เน้นกระบวนการกลุ่ม มีผลการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในเกณฑ์ระดับดีถึงดีมาก

พีรฤทธิ์ สีตาบุตร (2557 : 104) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมีความ สามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัญชลี พงษ์แดง (2553: 111) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะภูมิปัญญาไทย ที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “ เสนาประสิทธิ์” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทย หลังเรียนที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความคงทน

ในการเรียนรู้วิชาศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยเมื่อใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา นักเรียนมีเจตคติที่ดีอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพหุศิลปศึกษา

เวชฤทธิ์ อังกะภักทขจร (2551: 187 – 191) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ที่ใช้ทักษะการให้เหตุผลและการเชื่อมโยงโดยบูรณาการสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลกับ สิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ที่ใช้ทักษะการให้เหตุผลและการเชื่อมโยงโดยบูรณาการสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล กับ สิ่งแวดล้อมศึกษา และศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นในด้านความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะการให้เหตุผล ทักษะการเชื่อมโยงเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และการมีสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบภายหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ด้านทักษะการให้เหตุผล พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบภายหลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ด้านทักษะการเชื่อมโยง พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบภายหลังการทดลอง มากกว่าก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ภายหลังการทดลอง มากกว่าก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ด้านสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบวัดการมีสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมภายหลังการทดลอง มากกว่าก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และนักเรียนมีการแสดงพฤติกรรมด้านการมีสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมจากการสังเกตระหว่างเรียน

จุฬารัตน์ ต่อหิรัญพุกษ์ (2551: 105) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัทมาศ ทองใส (2549: 70) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสาระเศรษฐศาสตร์ โดยการสอนแบบบูรณาการและแบบซินดิเคทโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบบูรณาการ และการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนแบบบูรณาการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีทักษะการจัดการเรียนรู้สูงกว่าแบบซินดิเคทโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย นักเรียนที่

เรียนโดยการสอนแบบบูรณาการ และการสอนแบบซินดิเคทโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย มีทักษะการจัดการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยข้างต้นพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงบูรณาการนั้น มีส่วนช่วยในการทำให้ผู้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมและสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้นักเรียนยังเกิดเจตคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการรวมทั้งเกิดกระบวนการคิดที่ส่งผลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการไปใช้ในการวิจัยต่อไป

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู โดยนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

4.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กมีการเจริญเติบโต และพัฒนาการอย่างองค์รวมการอบรมเลี้ยงดูครอบคลุมถึงการแนะนำสั่งสอนฝึกฝน ที่มุ่งให้เด็กประพฤติดีมีระเบียบวินัยรู้จักควบคุมตนเองมีความรับผิดชอบและการดูแลเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กทั้งกายและใจ โดยมุ่งให้เด็กมีสุขภาพดีร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรค ไม่พิการ อารมณ์แจ่มใส สติปัญญาดีมีความเฉลียวฉลาดและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การที่เด็กจะเจริญเติบโตและมีพัฒนาการอย่างองค์รวมได้นั้นขึ้นกับปัจจัยหลักสำคัญ 2 ประการ คือ พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูนับเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของเด็ก ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ดังนี้

ศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2550: 106) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การตอบสนองความต้องการของเด็กทั้งกายและใจ การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การถ่ายทอดวัฒนธรรม ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และความหวังของสังคม ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาที่ดีย่างรอบด้าน คือ กาย ใจ สังคม และปัญญา

4.2 ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู

ดูลยา จิตตะยโสธร (2552: 175 – 176). ได้กล่าวถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของ Baumrind ไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1) ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยที่บิดามารดาจะอนุญาตให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะเดียวกันบิดามารดาจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็ก และกำหนดให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตามแนวทางที่บิดามารดากำหนดไว้อย่างมีเหตุผล ถึงแม้บิดามารดาจะมีการเรียกร้องสูง แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิด

โอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็กและสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว

2) ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีความเข้มงวดเรียกร้องสูง แต่ไม่ตอบสนองความต้องการของเด็กโดยสิ้นเชิงมีการจัดระบบการควบคุมและวางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด โดยมีการอธิบายน้อยมากหรือไม่มีเลย เด็กต้องยอมรับในคำพูดของบิดามารดาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเสมอ มีการใช้อำนาจควบคุมโดย วิธีบังคับ และลงโทษเมื่อเด็กไม่ทำตามความคาดหวังของบิดามารดา บิดามารดามักห่างเหิน และปฏิเสธเด็ก

3) ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ตามการตัดสินใจของเด็กโดยไม่มีการกำหนดขอบเขตใช้การลงโทษน้อย ไม่เรียกร้องหรือควบคุมพฤติกรรมเด็ก เด็กสามารถแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์ได้อย่างเปิดเผย บิดามารดาอาจให้คำปรึกษาหรือพยายามใช้เหตุผลกับเด็ก แต่ไม่มีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของเด็ก บิดามารดาจะให้ความรักความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการของเด็กเสมอ

4) ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved Parenting Style) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ให้ความสนใจหรือตอบสนองความต้องการของเด็ก ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กน้อยมาก บิดามารดากลุ่มนี้จะเพิกเฉยต่อเด็กพอ ๆ กับไม่เรียกร้องหรือวางมาตรฐานพฤติกรรมใด ๆ ให้เด็กปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบิดามารดาปฏิเสธเด็กแต่แรก หรือหมกมุ่นอยู่กับปัญหา และความกดดันในชีวิตประจำวันจนไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็ก

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปลักษณะการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ จำแนกตามมิติ 2 มิติ ได้ด้วยตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู แสดง 2 มิติหลักของ Diana Baumrind

การดูแลบุตรของบิดามารดา	การดูแลของบิดามารดา		
	มิติควบคุม	ควบคุม	ไม่ควบคุม
	มิติตอบสนอง		
	ตอบสนองและอบอุ่น	1.แบบเอาใจใส่	3. แบบตามใจ
	ห่างเหินและไม่ค่อยตอบสนอง	2.แบบควบคุม	4. แบบทอดทิ้ง

ที่มา: ดุลยา จิตตะโยธิน (2552: 176). วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2552.

ศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2550: 107 – 108) ได้กล่าวถึงลักษณะการอบรมเลี้ยงดูตามวิถีชีวิตไทยไว้ 10 รูปแบบ ดังนี้

1) การให้อิสระเชิงควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ใหญ่ให้อิสระแก่เด็กในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ให้เด็กช่วยตนเองแต่ผู้ใหญ่จะควบคุมดูแลอยู่ห่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยของเด็ก

2) การควบคุมเชิงละเลย คือผู้ใหญ่จะคอยควบคุมให้เด็กกินอยู่หลับนอน โดยเด็กอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ แต่การควบคุมของผู้ใหญ่ไม่เป็นการควบคุมตลอดกระบวนการ ถ้าพฤติกรรมใดที่ห้ามหรือบอกเด็กแล้ว เด็กยังเฉยอยู่ หรือยังกระทำอยู่ บางครั้งผู้ใหญ่ปล่อยให้เด็กทำต่อไปการควบคุมของผู้ใหญ่ไม่คงเส้นคงวาชั้นกับอารมณ์ของผู้ใหญ่

3) การยอมรับแบบไม่แสดงออกอย่างชัดเจนทางพฤติกรรม โดยเฉพาะเมื่อเด็กโตขึ้น การสัมผัสทางกายจะลดน้อยลง การแสดงความรักและการยอมรับ จะเปลี่ยนจากการสัมผัสทางกาย เป็นการแสดงออกทางวาจาและการกระทำ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมในทางที่ดีเป็นที่พอใจ ผู้ใหญ่ก็มักไม่หาคำชมเชย การชมเชย การเฉยหรือนิ่งของผู้ใหญ่ ถือว่าเป็นการยอมรับเด็ก แต่ถ้าพฤติกรรมเด็กไม่เป็นที่พอใจผู้ใหญ่ก็จะตัดเตือนหรืออบรมสั่งสอน

4) การเป็นแบบอย่าง เด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ซึ่งมีทั้งพฤติกรรมทางบวกและทางลบ

5) การให้เด็กสัมผัสกับสภาพแวดล้อม และร่วมสถานการณ์ แล้วเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ จากสภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคล ธรรมชาติจิตวิญญาณและวัตถุ เด็กได้สัมผัสประสบการณ์จากสิ่งที่พบเห็น การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามธรรมชาติไม่มีแบบแผน และขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของผู้ใหญ่

6) การใช้พฤติกรรมทางวาจามาก และแสดงเหตุผลน้อย โดยการบอก การตอบคำถาม การออกคำสั่ง การห้าม การตักเตือน การหลอก การขู่ และดุด่า วิธีการพูดของผู้ใหญ่ มีการชี้แจงเหตุผลน้อย และส่วนใหญ่เด็กจะใช้การตอบสนองด้วยวิธีนิ่งเฉยหรือหลีกเลี่ยงไปทาง ๆ

7) การใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู ผู้ใหญ่จะใช้อำนาจ ทั้งทางวาจา และท่าทาง เมื่อเด็กทำสิ่งใดที่ผู้ใหญ่ไม่พอใจ ผู้ใหญ่จะดุด่าหรือลงโทษเด็กด้วยการตีหรือให้รางวัล การใช้อำนาจของผู้ใหญ่ขึ้นอยู่กับอารมณ์ ถ้าอารมณ์ไม่ดีจะใช้อำนาจมากกว่า เวลาอารมณ์ดี เด็กก็จะได้รับโทษน้อยกว่า

8) การไม่คงเส้นคงวา ผู้ใหญ่แสดงพฤติกรรมทางวาจาและการกระทำไม่คงเส้นคงวาชั้นอยู่อารมณ์ของผู้ใหญ่ ถ้าอารมณ์ดีจะแสดงออกอย่างหนึ่ง ถ้าอารมณ์ไม่ดีจะแสดงออกอีกแบบหนึ่ง

9) การมีผู้ดูแลเด็กหลายคน เนื่องจากครอบครัวไทยในชนบท ยังมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย นอกจากพ่อแม่แล้วยังมีญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ด้วย ก็มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดู

10) พ่อแม่ตอบสนองความต้องการของเด็กเปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะ และเพศ เช่น พ่อแม่จะกอดรัดสัมผัสทางกายอย่างใกล้ชิดกับเด็กเล็ก ๆ การสัมผัสทางกายจะน้อยลงเมื่อเด็กโตขึ้น โดยเปลี่ยนเป็นคำพูดและแสดงความสนใจ ห่วงใยแทน เมื่อเด็กโตขึ้นพ่อแม่จะให้การลงโทษทางกาย โดยอาจใช้เหตุผลร่วมด้วยหรือไม่มีเหตุผลเลย ส่วนเด็กหญิงพ่อแม่จะสอนให้ระมัดระวัง กิริยามารยาท ฝึกช่วยงานบ้านในขณะที่เด็กชายจะได้รับการปลูกฝังให้ทำตัวเป็นผู้ที่เข้มแข็งอดทน ช่วยงานในไร่นา เป็นต้น

4.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูถูกเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูกปัจจุบันทฤษฎีที่มีความสำคัญและสามารถอธิบายลักษณะและผลกระทบของความสัมพันธ์นี้ได้ดี คือ ทฤษฎีความผูกพัน (Attachment theory) (กรมสุขภาพจิต. 2548: 7 – 15)

ทฤษฎีความผูกพัน (Attachment theory)

ทฤษฎีความผูกพัน มีพื้นฐานมาจากหลายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของมนุษย์ และครอบครัว ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ พัฒนาการเด็ก ประสาทชีววิทยา Evolutionary biology Ethology และ Cognitive science เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และ พัฒนาการของความผูกพันซึ่งบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาเรื่องนี้คือ John Bowlby (1907-1990) และ Mary Ainsworth (1913 -1999) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า ความผูกพันเป็นสายสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่มั่นคง ซึ่งมนุษย์แสวงหาและต้องการไปตลอดชีวิต และจะเป็นที่ต้องการมากขึ้นเมื่อได้รับความเครียดหรือความกดดัน ความผูกพันแตกต่างจากการพึ่งพา เนื่องจากผู้ที่มีความผูกพันยังคงความเป็นตัวของตัวเอง หัวใจสำคัญของทฤษฎีความผูกพันคือการก่อเกิดความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูก ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์นี้จะถูกถ่ายทอดไปยังความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับคนอื่น ๆ ในสังคมต่อไป ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความผูกพันระหว่างแม่กับลูก เช่น การคลอเคลียอยู่ใกล้แม่ ร้องไห้หรือแข็งขืนเมื่อต้องจากแม่ วิ่งไปหาแม่ เป็นต้น

เด็กทุกคนสามารถจะสร้างความผูกพันได้ตั้งแต่แรกเกิด เนื่องจากเด็กมีกลไกด้านประสาทวิทยาและชีววิทยา โปรแกรมในสมองสามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้และสื่อสารความรู้สึกที่ต้องการได้ในช่วงแรกเกิด – 1 ปี เด็กเรียนรู้ว่าใครคือพ่อแม่ของเขา และพัฒนาความผูกพันกับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ซึ่งความผูกพันจะมีความซับซ้อนมากขึ้นเมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และเด็กจะเริ่มมีการวางเงื่อนไขกับพ่อแม่และพยายามมีอิทธิพลต่อพ่อแม่ และแสดงความต้องการให้พ่อแม่รู้ ความผูกพันที่มั่นคงเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านสังคมจิตใจและการปรับตัวของเด็ก ความผูกพันที่มั่นคงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูมีความมั่นคงทางจิตใจ ปฏิบัติตามสม่ำเสมอ ในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของเด็กและการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจเด็กอย่างเหมาะสม

การเป็นพ่อแม่หน้าที่สำคัญของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูกมี 5 ประการคือ

1. ให้การเลี้ยงดูลูกทั้งร่างกายและปกป้องคุ้มครอง
2. ให้ความรักความอบอุ่นและการยอมรับ
3. สอนอบรมและให้การกระตุ้นที่เหมาะสม
4. ฝึกให้ลูกควบคุมตัวเอง ยับยั้งตัวเองได้อย่างมีวินัย
5. สนับสนุนให้ลูกเป็นตัวของตัวเองทีละน้อย

พ่อแม่จะมีศักยภาพในการเลี้ยงดูลูกหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวของพ่อแม่ ซึ่งได้แก่

การรับรู้ (Perceptiveness) พ่อแม่ไวต่อการรับรู้และตระหนักถึงสิ่งที่ลูกต้องการสื่อสาร ถ้าพ่อแม่เข้าใจในสิ่งที่ลูกร้องขอและตอบสนองได้ไว เด็กจะพัฒนาได้ดี

การตอบสนอง (Responsiveness) พ่อแม่ตอบสนองด้วยความรักและความรู้สึกที่ดี ปรับตัวเองให้เข้ากับความต้องการของลูก สนับสนุนส่งเสริมศักยภาพเพื่อให้ลูกเติบโตและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ด้วยคามเชื่อมั่นและมีคุณภาพ อุปสรรคของพ่อแม่ต่อการตอบสนองความต้องการของลูกคือ ความเครียดส่วนตัว ความเครียดที่เกิดจากปัจจัยทางสังคม ความคิดความเชื่อที่ไม่ส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ความคาดหวังสูงหรือต่ำเกินไปและคาดหวังว่าลูกต้องแสดงความสัมพันธ์ทางบวกต่อตนเอง

ความยืดหยุ่น (Flexibility) พ่อแม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม เช่น มีความอดทน ให้โอกาสลูกแสดงความคิดเห็น มองโลกในแง่ดี มีเมตตา อุปสรรคที่ส่งผลให้พ่อแม่ยืดหยุ่นกับลูกได้ยาก คือ พ่อแม่ขาดทักษะในการจัดการอารมณ์ของตนเอง ขาดทักษะการแก้ไขปัญหาที่ดี และสื่อสารต่อรองไม่เป็น ปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการเลี้ยงดูลูกปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการอบรมเลี้ยงดูมีดังนี้

ปัจจัยด้านพ่อแม่

1. ประสบการณ์ที่พ่อแม่ได้รับการเลี้ยงดูในวัยเด็ก จะทำให้พ่อแม่รู้ว่าควรหรือไม่ควรนำวิธีการใดมาเลี้ยงลูก แต่ก็มีพ่อแม่บางคนใช้วิธีการทางลบกับลูก ๆ ทั้งที่เคยได้รับการเลี้ยงดูด้วยวิธีการนั้นมา เช่น การใช้ความรุนแรง

2. ความรู้ของพ่อแม่ พ่อแม่ที่เข้าใจพัฒนาการเด็กจะตอบสนองความต้องการของลูกได้อย่างเหมาะสม

3. ประสบการณ์ในการเลี้ยงลูก พ่อแม่มือใหม่จะมีความกังวลมากกว่าพ่อแม่ที่ผ่านการเลี้ยงลูกมาหลายคน

4. อายุและความพร้อมของพ่อแม่ มีงานวิจัยพบว่า พ่อแม่อายุ 30 ปี ขึ้นไป ที่มีการศึกษาและรายได้เลี้ยงดูครอบครัวจะมีความสัมพันธ์ทางบวกมากกว่าพ่อแม่วัยรุ่นซึ่งรายได้ต่ำและเผชิญกับปัญหาสุขภาพและการใช้ยาเสพติด

5. กระบวนการคิด (Cognitive process) ได้แก่ ความเชื่อ ทักษะคิด ความสามารถในการระบุเหตุ (Attribution) ความมั่นใจในความสามารถเป็นพ่อแม่ (Selfefficacy)

ปัจจัยด้านครอบครัว

1. โครงสร้างครอบครัว เช่น ครอบครัวหย่าร้าง ครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยง – แม่เลี้ยง หรือเลี้ยงบุตรบุญธรรมมักมีความยากลำบากในการเลี้ยงดูลูก
2. ความสัมพันธ์ในครอบครัว สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเลี้ยงดูลูกคือ ความไม่ลงรอยกันภายในครอบครัว พ่อแม่ที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน จะทำให้ลูกสับสน แต่เด็กบางคนก็เรียนรู้ที่จะปรับตัวได้

ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

อิทธิพลทางสังคมไทยที่มีต่อการเลี้ยงดูลูกคือเรื่อง ศาสนา ความเชื่อ ทักษะคิด เช่น ค่านิยมของครอบครัวไทยลูกต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ พ่อแม่จึงมักคาดหวังว่าลูกต้องเลี้ยงดู ซึ่งอาจส่งผลต่อการมีครอบครัวเมื่อลูกโตเป็นหนุ่มสาวแล้ว นอกจากนี้ค่านิยมทางสังคมไทยยังสอนให้เคารพผู้ใหญ่ ต้องเชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่แสดงอารมณ์ออกมา หรือให้ความสำคัญกับลูกผู้ชายเพราะเป็นผู้สืบสกุล เป็นต้น

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม

1. ความยากจน อาจทำให้เด็กมีปัญหาเรื่องสุขภาพ ขาดโอกาสในการได้รับประสบการณ์ที่ดี เช่น การท่องเที่ยว การพัฒนาทักษะทางกีฬา ดนตรี เป็นต้น
2. สิ่งแวดล้อม ถ้าอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แออัด มีปัญหายาเสพติดและอาชญากรรม ก็อาจส่งผลให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่ดีต่าง ๆ ได้

ปัจจัยด้านตัวเด็ก

1. อายุ พัฒนาการของเด็ก
2. เพศ และทัศนคติของพ่อแม่ต่อเพศของลูก
3. ลำดับการเกิด พ่อแม่จะเลี้ยงดูลูกคนที่สองและสามด้วยความมั่นใจกว่าลูกคนแรก
4. พื้นฐานทางอารมณ์ของลูก
5. เด็กที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ เช่น เด็กที่มีปัญหาเชาวน์ปัญญา การเจ็บป่วยเรื้อรัง ซึ่งทำให้พ่อแม่ต้องทุ่มเทเวลาให้การดูแลลูก
6. พฤติกรรมเด็ก

4.4 จุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดู

จุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดูมีหลักใหญ่ 4 ประการ คือ (ศิริกุล อิศรานุกษ์.

1. การปลูกฝังระเบียบวินัย (Disciplines) ซึ่งเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรมในสังคม และการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สังคมกำหนด เป็นสิ่งที่บุคคลได้รับ ตั้งแต่ตอนต้นของชีวิตในการดำรงชีวิตประจำวัน

2. การปลูกฝังความคาดหวัง (Aspiration) ทำให้ระเบียบวินัยมีคุณค่า และง่ายต่อการปฏิบัติ เพื่อจะได้สิ่งที่ตนต้องการ

3. การกำหนดบทบาทในสังคม (Social Role) เป็นการที่บุคคลรู้จักบทบาทตนเอง และแสดงบทบาทได้อย่างเหมาะสม ในการสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ถูกต้องตามกาลเทศะ และโอกาสต่าง ๆ กัน

4. การให้เกิดทักษะ หรือความชำนาญเฉพาะอย่าง (Skills) ที่จะใช้ร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นในสังคม มีการถ่ายทอดการปฏิบัติตามประเพณีโดยการเรียนรู้ จากการเลียนแบบการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

การอบรมเลี้ยงดูสั่งสอน ทำได้ 2 แบบ คือ

1) การอบรมโดยตรง การอบรมวิธีนี้เป็นการบอกให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม บอกให้รู้ว่า อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อะไรผิด อะไรถูกเป็นการชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติโดยตรงว่าควรทำอย่างไร

2) การอบรมโดยอ้อม เป็นการอบรมโดยที่ไม่บอกให้ทำโดยตรงอย่างวิธีแรก แต่อาจอยู่ในรูปของการเลือกแบบในสถานการณ์บางอย่างเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในสถานการณ์นั้น

ซึ่งจากการศึกษาของ Whiting และ Edwards สรุปผลการศึกษาจุดมุ่งหมายของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูลูก ซึ่งพบในทุกวัฒนธรรมมี 5 ประการ ได้แก่

1) เพื่อให้มีชีวิตรอด โดยการดูแลเกี่ยวกับอาหารสุขภาพ และปกป้องลูกจากภัยอันตรายต่าง ๆ

2) ให้ความรักและความผูกพัน โดยการขจัดความกลัว ความวิตกกังวลของลูก และส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์

3) ให้การดูแลสุขภาพเบื้องต้น เช่น การฝึกเกี่ยวกับปฏิบัติต่าง ๆ การฝึกการขับถ่าย

4) ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม โดยให้ลูกได้เรียนรู้โลกภายนอก ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และกฎกติกาต่าง ๆ ของสังคม

5) ให้ความรู้โดยการสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อการอยู่รอดในสังคมได้ด้วยดี

4.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู โดยมีรายละเอียดดังนี้

ธานี กันทาแก้ว (2552: 112 – 114) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ และการเรียนแบบกำกับตนเองของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสตรีวิทยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ และการเรียนแบบกำกับตนเองนักเรียน

ระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสตรีวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเป็นแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต นักเรียนมีลักษณะบุคลิกภาพแบบแสดงตัว-หัวน้าว และมีการเรียนแบบกำกับตนเองอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนที่มีลำดับการเกิดและอาชีพของมารดา แตกต่างกันจะมีการเรียนแบบกำกับตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต และแบบยอมตามบุตรมีความสัมพันธ์กับการเรียนแบบกำกับตนเองทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมีความสัมพันธ์กับการเรียนแบบกำกับตนเองโดยรวมและกระบวนการส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ บุคลิกภาพด้านแสดงตัว-เก็บตัว มีความสัมพันธ์กับการเรียนแบบกำกับตนเองโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมภาพ ภัทรพงศ์กิจ (2551: 63) ได้ทำการศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักเรียนและการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักเรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ และเพื่อศึกษาคำนำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักเรียน และการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักเรียน ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .61 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรปัจจัยทั้ง 6 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ได้ ร้อยละ 36.80 คำนำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักเรียน ได้แก่ ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดู ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อริษฐาน อนุรักติพันธ์. (2546: 67 – 70). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับมารยาทไทยของนักเรียนไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนานาชาติกับในโรงเรียนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมารยาท ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนไทย พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมารยาทไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการ

อบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมกับมารยาทไทย ในขณะที่การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษและการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจมีความสัมพันธ์ทางลบกับมารยาทไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 5 ประเภท มี 3 ประเภทที่สามารถทำนายมารยาทไทยของ นักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจและการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษโดยสามารถร่วมกันทำนายมารยาทไทยได้ 40.1% ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 5 ประเภท มี 3 ประเภทที่สามารถทำนายมารยาทไทยของนักเรียนในโรงเรียนไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ โดยสามารถร่วมกันทำนายมารยาทไทยได้ 26.7% นักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ ในระดับที่แตกต่างกัน มีมารยาทไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับที่แตกต่างกัน มีมารยาทไทยไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนในโรงเรียนไทยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจในระดับที่แตกต่างกัน มีมารยาทไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับที่แตกต่างกัน มีมารยาทไทยไม่แตกต่างกัน และนักเรียนไทยในโรงเรียนนานาชาติ กับนักเรียนในโรงเรียนไทย มีมารยาทไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยข้างต้นเห็นได้ว่าลักษณะการอบรมเลี้ยงดู มีผลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงเรื่องของมารยาทไทย ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูร่วมกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ เพื่อเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้จำแนกลักษณะการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 2 ลักษณะ ซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

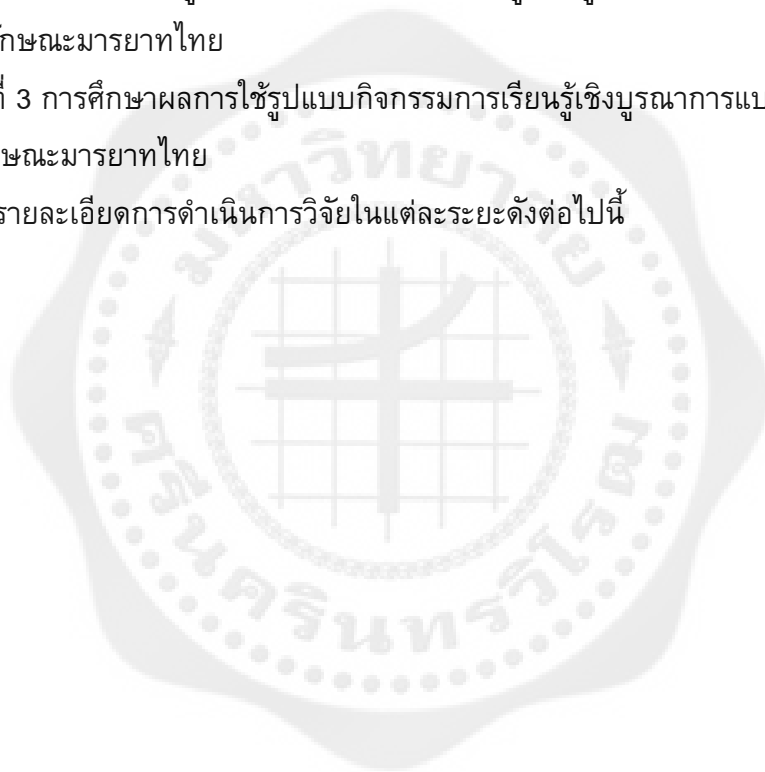
การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน

การวิจัยในระยะนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของมารยาทไทย ในบริบทสังคมปัจจุบัน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเบื้องต้นโดยการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะมารยาทไทย ผู้วิจัยศึกษาถึงคุณลักษณะองค์ประกอบ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้องค์ประกอบเบื้องต้นในการนำไปพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ ในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 3 ประเด็นหลัก โดยลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการจัดหมวดหมู่

การดำเนินการวิจัยในระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทของสังคมปัจจุบัน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) เพื่อให้ทราบถึงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา และในมุมมองของตัวนักเรียนในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะมารยาทไทยตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูลทั้งสามกลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น จำนวน 9 คน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้รอบรู้และเชี่ยวชาญในประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยจำนวน 3 คน โดยเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทย และมีผลงานหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นที่ยอมรับ รวมถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการสอน การฝึกอบรม หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นการรวบรวมประเด็นคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันในทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ในการเลือกกลุ่มเป้าหมายจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับมารยาทไทยหรือวัฒนธรรมไทย ที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี
2. มีผลงานเชิงประจักษ์หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นที่ยอมรับ รวมถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนมารยาทไทย การฝึกอบรมหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทย (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญดังภาคผนวก ก)

กลุ่มที่ 2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะที่ปรึกษา ครูผู้สอนของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนในการพัฒนามารยาทของนักเรียน โดยทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน และการกำหนดนโยบาย เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในเรื่องของการปฏิบัติตนที่เหมาะสม ของนักเรียนในการแสดงออกด้านมารยาทและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเป็นการรวบรวมประเด็นคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ในทัศนะของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา ในการเลือกกลุ่มเป้าหมายจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา ดังนี้

1. เป็นผู้บริหารสถานศึกษา คณะที่ปรึกษา หรือครูผู้สอน ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี
2. มีประสบการณ์ในการพัฒนานักเรียน ให้ความรู้ และอบรมเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยนักเรียน (รายชื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาดังภาคผนวก ก)

กลุ่มที่ 3 นักเรียน

ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักเรียนซึ่งเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมและปฏิบัติตนโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องมารยาทไทย จำนวน 3 คน ซึ่งอยู่ภายใต้บริบทของสังคมยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเป็นการรวบรวมประเด็นคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ในทัศนะของนักเรียนเอง ในการเลือกกลุ่มเป้าหมายจากนักเรียน ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยกำหนดคุณสมบัติของนักเรียน ดังนี้

1. เป็นนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ
2. มีประสบการณ์ในการได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทย ได้แก่ การเป็นตัวแทนนักเรียนในการคัดเลือกหรือประกวดด้านมารยาทไทย นักเรียนต้นแบบมารยาทไทย (รายชื่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาดังภาคผนวก ก)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ผู้วิจัยศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นแนวคำถามปลายเปิดซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิดเห็น ทัศนะ ประสบการณ์ด้านคุณลักษณะมารยาทไทยของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งประเด็นคำถามหลักจะเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะมารยาทไทยใน

บริบทสังคมปัจจุบัน โดยกำหนดประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. คำถามนำ จำนวน 1 คำถาม ผู้วิจัยใช้คำถามนำเพื่อเป็นการเริ่มต้นประเด็นการสนทนาอย่างกว้าง ๆ
2. คำถามเบื้องต้น จำนวน 1 คำถาม ผู้วิจัยใช้คำถามเบื้องต้นเพื่อเป็นการเปิดประเด็นและได้ข้อมูลเบื้องต้นก่อนเข้าสู่คำถามย่อย
3. คำถามย่อย จำนวน 3 – 5 คำถาม ผู้วิจัยใช้คำถามย่อยเพื่อเป็นการดึงข้อมูลในการวิจัยจากผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นที่กำหนด ซึ่งจะเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ในทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์
4. คำถามปิด จำนวน 1 คำถาม ผู้วิจัยใช้คำถามปิดเพื่อเป็นการสรุปในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ทำการสัมภาษณ์ไปแล้ว

โดยผู้วิจัยปรับแก้ข้อคำถาม ภาษา และข้อความตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อให้มีความชัดเจนและเข้าใจในข้อคำถามมากขึ้น จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

ตาราง 2 ตัวอย่างข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ประเภท	ข้อคำถาม
คำถามนำ	ท่านคิดอย่างไรกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน
คำถามเบื้องต้น	ท่านช่วยอธิบายได้ไหมว่า คุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันสำคัญหรือไม่อย่างไร
คำถามย่อย	ท่านคิดว่าคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันที่เหมาะสมสำหรับตัวนักเรียนเป็นอย่างไร ท่านคิดว่าคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันควรประกอบ ด้วยคุณลักษณะใดบ้าง เพราะเหตุใด ท่านคิดว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงคุณลักษณะมารยาทไทยเป็นอย่างไร ท่านคิดว่าการปฏิบัติตนด้านมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันของตัวนักเรียน ควรมีแนวทางอย่างไร
คำถามปิด	คุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันควรมีลักษณะอะไรบ้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทของสังคม ปัจจุบันผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมรายชื่อ และพิจารณาคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
3. ติดต่อกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยส่งจดหมายนัดหมายอย่างเป็นทางการ และการโทรศัพท์เพื่อยืนยันการนัดหมายเพื่อเข้าสัมภาษณ์ พร้อมกับส่งแนวทางการสัมภาษณ์ให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้า
4. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 9 คนโดยติดต่อประสานงานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2559 – ตุลาคม 2559 โดยดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และระหว่างดำเนินการสัมภาษณ์ได้ทำการเปรียบเทียบข้อค้นพบของบริบทที่ทำการศึกษา จากทัศนะหรือมุมมองที่แตกต่างกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล และเป็นแนวทางในการนำไปพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วงเวลาในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีรายละเอียดตามตาราง 3

ตาราง 3 รายละเอียดช่วงระยะเวลาสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล	ช่วงเวลา	ระยะเวลาการสัมภาษณ์ (นาที)
ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 1	พฤษภาคม 2559	45
ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 2	ตุลาคม 2559	35
ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 3	ตุลาคม 2559	40
ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 1	มิถุนายน 2559	30
ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 2	กรกฎาคม 2559	35
ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 3	สิงหาคม 2559	30
นักเรียน คนที่ 1	พฤษภาคม 2559	30
นักเรียน คนที่ 2	พฤษภาคม 2559	25
นักเรียน คนที่ 3	กันยายน 2559	30

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา(Content analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อสรุปเรียบเรียงความคิดเห็น ทิศนะต่าง ๆ ตามมุมมองของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทย เพื่อนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงทิศนะเกี่ยวกับมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันของแต่ละกลุ่ม และนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธี การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ใช้ 3 วิธี ดังนี้

1. การจำแนกประเภทข้อมูล (Typological analysis) จำแนกตามลักษณะของข้อมูลแล้วพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยผู้วิจัยได้จำแนกข้อมูลออกเป็นประเด็นตามแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปและการจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์
2. การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant comparison) จากข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยนำมาเปรียบเทียบเพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล ระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
3. การสร้างข้อสรุป (Analysis induction) การสร้างข้อสรุปนั้น ผู้วิจัยสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จำแนกประเภทและข้อมูลที่ได้เปรียบเทียบแล้ว โดยจำแนกข้อมูลออกเป็น 5 ประเด็นหลัก ซึ่งเป็นที่ได้เปรียบเทียบแล้วมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

การวิจัยในระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ที่ประยุกต์ใช้วิธีการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติและการใช้เทคนิคแม่แบบ โดยการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการในการเรียนการสอนเกี่ยวกับมารยาทไทย โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนามารยาทไทย รวมถึงแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ซึ่งผู้วิจัยได้แนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะมารยาทไทยด้วยการบูรณาการวิธีการสอนใน 2 รูปแบบซึ่งได้แก่ การสอนโดยการใช้บทบาทสมมติ และการสอนโดยการ ใช้เทคนิคแม่แบบที่ส่งผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียน เพื่อเป็นการกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยมีขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS ดังนี้

1.1 ขั้นนำเข้าสู่รูปแบบ (Introduction) ผู้วิจัยอธิบายบทบาท สถานการณ์สมมติ และตัวแบบของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมให้นักเรียนทราบ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในสถานการณ์

ต่าง ๆ และสนทนากลุ่มนักเรียนเกี่ยวกับมารยาทไทยในเรื่องต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยกำหนดในแผนการจัดกิจกรรม ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ I “ (Introduction)

1.2 ขั้นเสนอแม่แบบและการแสดงบทบาท (Modeling & Role Playing) ผู้วิจัยเสนอแม่แบบให้นักเรียนสังเกต โดยการสาธิตหรือแสดงแบบอย่างให้ดูหรือสังเกตจากเทปบันทึกภาพเพื่อให้ผู้รับการฝึกเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการให้นักเรียนแม่แบบแสดงแบบอย่างและให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดงบทบาทสมมติ ซึ่งมีการผลัดเปลี่ยนผู้แสดงทุกคน เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้ การแสดงบทบาทสมมตินั้นมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้ผู้แสดงได้แสดงบทบาทสมมติต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น ประหม่า วิตกกังวลก่อนการแสดงจริง ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ M ” (Modelling; & Role Playing)

1.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล (Analysis & Discussion) ชักถามเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนสังเกตเพื่อให้เกิดความต้องการเลียนแบบพฤติกรรม โดยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์กล่าวความรู้สึกและความคิดเห็นต่อบทบาทของตน จากนั้นนักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นและซักถามต่อบทบาทสมมติรวมถึงแม่แบบที่นำเสนอ ผู้วิจัยให้ผู้สังเกตการณ์กล่าวคำชมต่อการแสดงสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อน และให้คำแนะนำในส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไขในระหว่างที่นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นและซักถาม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การเสริมแรงทางบวก เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในพฤติกรรมการแสดงออก ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ A ” (Analysis & Discussion)

1.4 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสรุปผล (Sharing & Conclusion) ให้นักเรียนสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จากนั้นช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงพฤติกรรมของแม่แบบและการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับพฤติกรรม ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ S ” (Sharing; & Conclusion)

2. กำหนดโครงสร้างเบื้องต้น ในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนที่ 1 และการวิจัยในระยะที่ 1 เพื่อนำมากำหนดเป็นโครงสร้างในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ดังภาพประกอบ 2 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบกิจกรรมทั้งสิ้น 8 กิจกรรม โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละกิจกรรมประมาณ 120 นาที รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 กรอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
มารยาทไทย

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหา/ผลที่คาดหวัง	ส่งเสริม คุณลักษณะ มารยาทไทย	
			ทาง กาย	ทาง วาจา
1	กายงามตาม แบบไทย	<u>เนื้อหา</u> ศึกษามารยาททางกายที่เหมาะสมในการแสดง ความเคารพ การเข้าสถานที่สำคัญทางศาสนา ต่าง ๆ <u>ผลที่คาดหวัง</u> 1. นักเรียนสามารถปฏิบัติมารยาททางกาย อย่างสวยงามแบบไทย และถูกต้อง 2. นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ มารยาททางกายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาให้กับ ผู้อื่นได้	✓	
2	วาจางามตาม แบบไทย	<u>เนื้อหา</u> ศึกษาและวิเคราะห์และปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่อง วัฒนธรรมทางวาจาที่เหมาะสมและถูกต้องการ พูด การใช้วาจาสุภาพแบบไทย การใช้คำพูดที่ เหมาะสมกับกาลเทศะ และศาสนา <u>ผลที่คาดหวัง</u> 1. นักเรียนสามารถปฏิบัติมารยาททางวาจาได้ อย่างถูกต้องเหมาะสมแก่บุคคล 2. นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ มารยาททางวาจาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาให้กับ ผู้อื่นได้		✓

ตาราง 4 (ต่อ)

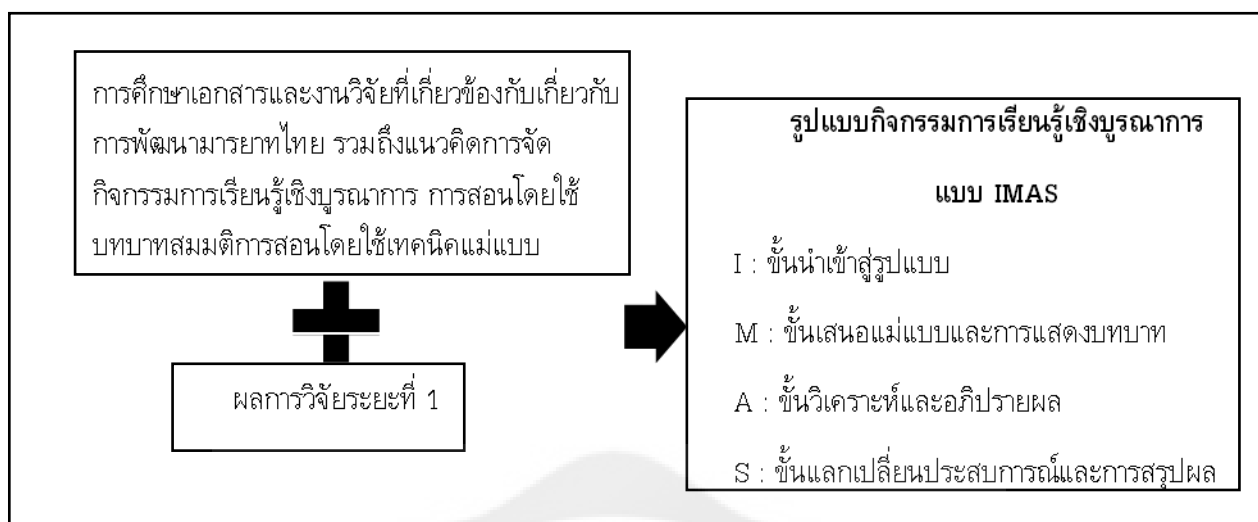
กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหา/ผลที่คาดหวัง	ส่งเสริม คุณลักษณะ มารยาทไทย	
			ทาง กาย	ทาง วาจา
3	ทูต วัฒนธรรม	<u>เนื้อหา</u> ศึกษาและวิเคราะห์และปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องมารยาททางกายที่เหมาะสมและถูกต้องเกี่ยวกับการแต่งกายในโอกาสต่าง ๆ และการแสดงอิริยาบถ การพบปะพูดคุย ทักทาย รวมถึงการแสดงความเคารพในงานสังคมต่าง ๆ <u>ผลที่คาดหวัง</u> 1. นักเรียนสามารถปฏิบัติมารยาททางกายเกี่ยวกับการแต่งกายได้และการแสดงอิริยาบถ การพบปะพูดคุย ทักทาย รวมถึงการแสดงความเคารพในงานสังคมต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม 2. นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติมารยาททางกายที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกายได้และการแสดงอิริยาบถต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม	✓	
4	คิดก่อนพูด หรือพูดก่อน คิด	<u>เนื้อหา</u> ศึกษาและวิเคราะห์และปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องมารยาททางวาจาที่เหมาะสมและถูกต้องเกี่ยวกับการพูดระหว่างบุคคลและโอกาสต่าง ๆ โดยการไม่พูดคำหยาบ ส่อเสียด ยุยง ส่องแสบสามง่าม และการพูดจาที่มีสาระและได้ประโยชน์ <u>ผลที่คาดหวัง</u> 1. นักเรียนสามารถปฏิบัติมารยาททางวาจาเกี่ยวกับการพูดระหว่างบุคคลและโอกาสต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม		✓

ตาราง 4 (ต่อ)

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหา/ผลที่คาดหวัง	ส่งเสริม คุณลักษณะ มารยาทไทย	
			ทาง กาย	ทาง วาจา
		2. นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติมารยาททางวาจาที่เกี่ยวกับการพูดระหว่างบุคคลและโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม		
5	ภาษาพาที	<u>เนื้อหา</u> ศึกษาและวิเคราะห์และปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องมารยาททางวาจาที่เหมาะสมและถูกต้องเกี่ยวกับการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี โดยใช้กิริยาวาจาสำรวมและให้เกียรติผู้อื่น การเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่พูดแทรกขัดจังหวะ <u>ผลที่คาดหวัง</u> 1. นักเรียนสามารถปฏิบัติมารยาททางวาจาเกี่ยวกับการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี 2. นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติมารยาททางวาจาที่เกี่ยวกับการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม		✓
6	งามกิริยาวาจาไพเราะ	<u>เนื้อหา</u> ศึกษาและวิเคราะห์และปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องมารยาททางกายและทางวาจาที่เหมาะสมและถูกต้องเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในชั้นเรียน <u>ผลที่คาดหวัง</u> 1. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในการใช้มารยาทในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ 2. นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนในชั้นเรียนให้กับผู้อื่น ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	✓	✓

ตาราง 4 (ต่อ)

กิจกรรมที่	ชื่อกิจกรรม	เนื้อหา/ผลที่คาดหวัง	ส่งเสริม คุณลักษณะ มารยาทไทย	
			ทาง กาย	ทาง วาจา
7	วิถีแห่งความเป็นไทย	<u>เนื้อหา</u> ศึกษาและวิเคราะห์และปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องมารยาททางกายและทางวาจาที่เหมาะสมและถูกต้อง ในฐานะที่นักเรียนเป็นคนไทยที่จะช่วยดำรงและนำเสนอความงามของมารยาทไทยให้ผู้อื่นได้รับรู้ <u>ผลที่คาดหวัง</u> 1. นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในนำเสนอความงามของมารยาทไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 2. นักเรียนมีความตระหนักในความเป็นไทยและสามารถรักษาวิถีแห่งความเป็นไทยได้	✓	✓
8	เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21	<u>เนื้อหา</u> ศึกษาและวิเคราะห์และปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องมารยาททางกายและทางวาจาที่เหมาะสมและถูกต้อง รวมถึงการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและนำเสนอความรู้ความคิดในมุมมองระหว่างมารยาทและการแสดงออกของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงวัฒนธรรมทั้งในและต่างประเทศ <u>ผลที่คาดหวัง</u> 1. นักเรียนสามารถนำเสนอมุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับมารยาทไทยในมุมมองของนักเรียนได้ 2. นักเรียนมีความตระหนักในความเป็นไทยและเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างยุคสมัยและต่างวัฒนธรรมได้	✓	✓

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างเบื้องต้นในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบIMAS

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย โดยผู้วิจัยกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 120 นาที โดยการใช้การจัดกิจกรรม 8 กิจกรรม รวมเวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ ทั้งนี้ตลอดระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้วิจัยจะดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองและมีวิทยากรผู้ช่วย ในการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ ซึ่งการเลือกใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายนี้จะทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกและซึมซับคุณลักษณะต่าง ๆ ผ่านทางกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการจัดเตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับแต่ละกิจกรรมโดยความร่วมมือของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบดังต่อไปนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ ประเด็นการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS ซึ่งประกอบไปด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กิจกรรมการเรียนการสอน และแนวทางการวัดผลและประเมินผล
2. สร้างแบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และนำเสนอให้คณะ กรรมการควบคุมปริญญาโทพิจารณาเห็นชอบ

3. นำรูปแบบกิจกรรมที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ซึ่งประกอบไปด้วย

3.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทยจำนวน 3 คน ที่มีผลงานหรือประสบการณ์ในการสอนและการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทยและเป็นที่ยอมรับจากสังคม โดยเป็นผู้ที่ทำงานด้านมารยาทไทยหรือวัฒนธรรมไทย ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

3.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2 คน ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการสอนวิธีต่างๆที่เป็นที่ยอมรับจากสังคมและมีประสบการณ์ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญดังภาคผนวก ข) เพื่อพิจารณาถึงเนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรม โดยพิจารณาทั้งด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล โดยมีคะแนนเกณฑ์การประเมิน มีค่าระหว่าง 1-5 และผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดต่าง ๆ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความเหมาะสม ชัดเจน มากยิ่งขึ้น

แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบ ฯ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ มีลักษณะการตอบ 2 แบบ คือ 1) แบบคำถามปลายปิดโดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตามหัวข้อที่กำหนดแล้วเลือกตอบข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบ ฯ แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 5 = เหมาะสมมากที่สุด 4 = เหมาะสมมาก 3 = เหมาะสมปานกลาง 2 = เหมาะสมน้อย และ 1 = เหมาะสมน้อยที่สุด โดยประเด็นสำคัญในการสอบถาม ได้แก่ ความเหมาะสมและความสอดคล้องด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ความเหมาะสมด้านจุดมุ่งหมายของรูปแบบ ความเหมาะสมด้านเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ความเหมาะสมด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ ความเหมาะสมของการวัดและประเมินผล และ 2) คำถามปลายเปิดให้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติมสำหรับการวิจัย

ตัวอย่างแบบประเมินคุณภาพรูปแบบ

คำชี้แจง : ให้อ่านใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่เห็นว่ามีเหมาะสม โดยเกณฑ์การประเมินคุณภาพรูปแบบ มีดังนี้

- 5 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมมาก
- 3 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง มีความถูกต้องและเหมาะสมน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความเหมาะสม				
	5	4	3	2	1
1. องค์ประกอบของรูปแบบ					
1.1 องค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน					
1.2 องค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบชัดเจน					

4. ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของรูปแบบ ฯ โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบ ฯ ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.51 –5.00 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
 คะแนนเฉลี่ย 3.51 –4.50 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก
 คะแนนเฉลี่ย 2.51 –3.50 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ย 1.51 –2.50 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อย
 คะแนนเฉลี่ย 1.00 –1.50 หมายถึง รูปแบบ ฯ มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่สร้างขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อให้ออกเสนอแนะ เพื่อความสมบูรณ์ ของของรูปแบบโดยการปรับปรุงแก้ไขรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ หากมีข้อเสนอแนะใด ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้มีความถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้นสำหรับนำไปใช้ในการวิจัยระยะที่ 3

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

การวิจัยในระยะที่ 3 นี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS ที่มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกาย และมารยาททางวาจา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทย ด้าน

มารยาททางกาย มารยาททางวาจา และเพื่อตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS กับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกาย มารยาททางวาจา ซึ่งการศึกษาในระยะที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะเบื้องต้นด้านมารยาทไทย

การศึกษาในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้ารับการทดลองในขั้นตอนที่ 2 และ 3 โดยเป็นการประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยสำหรับนักเรียนเบื้องต้นเพื่อเข้ารับการทดลอง โดยครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมินเพื่อทำการคัดกรองนักเรียนเพื่อเข้ารับการทดลองในขั้นตอนต่อไป

กลุ่มเป้าหมายในการประเมิน

กลุ่มเป้าหมายในการประเมินครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ ปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 152 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาขั้นตอนที่ 1 คือ แบบประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยสำหรับนักเรียนเบื้องต้น จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินและกำหนดกรอบการประเมินนักเรียนเพื่อให้ครูประจำชั้นประเมินพฤติกรรมด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจาของนักเรียน โดยพิจารณาคุณลักษณะด้านมารยาทไทยที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ 1 เป็นส่วนประกอบของแบบประเมิน
2. สร้างแบบประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยสำหรับนักเรียนเพื่อให้ครูประจำชั้น ประเมินนักเรียนเพื่อเป็นการคัดเลือกนักเรียนเข้ารับการทดลองในขั้นตอนที่ 2 และ 3
3. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทยจำนวน 3 คน ที่มีผลงานหรือประสบการณ์ในการสอนและการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทยและเป็นที่ยอมรับจากสังคม โดยเป็นผู้ที่ทำงานด้าน มารยาทไทยหรือวัฒนธรรมไทย ไม่ต่ำกว่า 5 ปี และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2 คน ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการสอนวิธีต่างๆที่เป็นที่ยอมรับจากสังคมและมีประสบการณ์ ไม่ต่ำกว่า 5 ปี พิจารณาความเหมาะสมและความชัดเจนของแบบประเมินตนเอง โดยกำหนดคะแนนเป็น +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเหมาะสม กำหนดคะแนนเป็น 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าไม่แน่ใจ และกำหนดคะแนนเป็น -1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าไม่เหมาะสม แล้วนำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ

ไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยผลการพิจารณาแบบประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยสำหรับนักเรียนเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับนำไปประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยเบื้องต้นต่อไป

4. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยการทดลองเก็บข้อมูล (Try-out) กับนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาครวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป และพิจารณาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยพิจารณาจากค่า Item – total Correlation ที่มีค่าระหว่าง 0.20 – 0.80 ถือว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป โดยผลการวิเคราะห์แบบประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยสำหรับนักเรียนเบื้องต้นมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28 – 0.80 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาครวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 ถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับนำไปประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยเบื้องต้นต่อไป

5. นำแบบประเมินที่ผ่านการพิจารณาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และค่าอำนาจจำแนก ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายในการประเมินซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 152 คน

6. นำแบบประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแต่ละชุดพร้อมทั้งตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ

7. เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จแล้วทำการคัดเลือกนักเรียนที่มีผลการประเมินน้อยที่สุด จำนวน 40 คน เพื่อเข้ารับการทดลองในขั้นตอนต่อไป โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คือ

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะมารยาทไทย คือ

- ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยที่ดีในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยที่ดีในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยที่ดีในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยที่ดีในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยที่ดีในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยสำหรับนักเรียนเบื้องต้นสำหรับครู

ให้ท่านอ่านข้อความที่ละข้อแล้วพิจารณาว่าตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนของท่าน
 มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมายวงกลมในระดับการประเมินที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน
 มากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับการประเมิน				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
0	รู้และเข้าใจวิธีการไหว้ การแสดงความเคารพ					
00	ใช้วาจาที่เหมาะสมกับระดับของผู้พูด เช่น ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน					
000	รู้จักวิธีการแต่งกายในเนื่องในโอกาสและพิธี การต่าง ๆ					
0000	แสดงความขอบคุณเมื่อได้รับการช่วยเหลือ ในเรื่องต่าง ๆ					
00000	สนทนากับกิริยาว่าจาที่สุภาพและให้เกียรติ ผู้อื่น					

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

การศึกษาในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยวัดตัวแปรอิสระคือ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นตัวแปรจัด
 ประเภท ก่อนดำเนินการทดลอง เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนในการเข้ารับการทดลองตามลักษณะการอบรม
 เลี้ยงดู 4 แบบ คือการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดู
 แบบตามใจ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้คือนักเรียนโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ ชั้นมัธยม
 ศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2559 จำนวน 40 คน ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นแบบสอบถามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูจำนวน 1 ฉบับ มีเนื้อหาครอบคลุมการอบรมเลี้ยงดู 4 ประเภท คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ Jeff Biletchi และคณะ (2013) อริษฐาน อนุรักษิพันธุ์ (2546) ธาณี กันทาแก้ว (2552) และสมาพร ภัทรพงศ์กิจ (2551) จำนวน 40 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งข้อคำถามของการอบรมเลี้ยงดูประเภทละ 10 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยให้นักเรียนเลือกคำตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่แสดงระดับความคิดเห็นที่นักเรียนมีต่อการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองตามความเป็นจริง

ตัวอย่างแบบสอบถามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
0	การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก พ่อแม่อบรมมารยาทแก่นั้นด้วยความรักความเมตตา					
00	การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล พ่อแม่ใช้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนมารยาทแก่นั้นเสมอ					
000	การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ลงโทษ เมื่อมีคนกล่าวหาว่าฉันมารยาทไม่ดี พ่อแม่จะทุบตีทันที					
0000	การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ พ่อแม่ไม่เคยว่าลงโทษฉัน แม้ว่าฉันจะแสดงมารยาทที่ไม่ดีออกมาก็ตาม					

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

2. พัฒนาเครื่องมือวัดคือแบบสอบถามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูจำนวน 1 ฉบับ โดยการพัฒนาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ อริชฐาน อนุรักติพันธุ์, ธาณี กันทาแก้ว และสมาพร ภัทรพงศ์กิจ

3. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (item-objective congruency index : IOC) ซึ่งหากมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแล้วปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญหรือพิจารณาตัดข้อคำถามทิ้งตามความเหมาะสม โดยผลการพิจารณาแบบสอบถามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับการวิจัย

4. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยการทดลองเก็บข้อมูล (Try-out) กับนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาครวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป และพิจารณาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยพิจารณาจากค่า Item – total Correlation ที่มีค่าระหว่าง 0.20 – 0.80 โดยผลการวิเคราะห์แบบสอบถามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.69 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสม และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาครวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ต่อไป

5. นำแบบวัดที่ผ่านการพิจารณาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

6. นำแบบวัดที่เก็บรวบรวมได้ มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแต่ละชุดพร้อมทั้งตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คือ

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่ค่อยจริง	2 คะแนน	4 คะแนน

ไม่จริงเลย

1 คะแนน

5 คะแนน

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนลักษณะการอบรมเลี้ยงดู คือ

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ได้รับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ได้รับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ได้รับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ได้รับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ได้รับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบนั้นน้อยที่สุด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มเป้าหมายในการวิจัยได้รับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเพียง

2 แบบคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก จำนวน 20 คน และการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล จำนวน 20 คน ผู้วิจัยจึงทำการแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1)กลุ่มทดลองที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล จำนวนกลุ่มละ 10 คน 2) กลุ่มควบคุมที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผลจำนวนกลุ่มละ 10 คน เพื่อใช้ในการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS ในขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2559 ของโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์จำนวน 152 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2559 จำนวน 40 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) เพื่อทดลองตามเงื่อนไขที่ผู้วิจัยได้จัดกระทำขึ้น งบอาจ นัยวัฒน์ (2554: 139) ได้เสนอว่าควรมีจำนวนสอดคล้องกับขนาดอิทธิพลของสิ่งที่ทำการทดลอง ที่สามารถตรวจตรวจพบได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและในทางปฏิบัติด้วยวิธีการทางสถิติที่เหมาะสมผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางคำนวณสำหรับแบบแผนการทดลองของเมอร์ฟีและมายเออร์ (Murphy & Myers. 2004: 78) ที่มีอำนาจการทดสอบ 0.80 ขนาดอิทธิพลระดับกลาง ($d = 0.50$) พบว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ซึ่งใกล้เคียงกับการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ที่ขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ 0.5 ต้องใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 34 คน ขึ้น

ไป ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม ดังนี้

กลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จำนวนกลุ่มละ 10 คน และได้รับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

กลุ่มควบคุม จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จำนวนกลุ่มละ 10 คน แต่ไม่ได้รับการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย โดยรายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนตัวอย่างและการจัดเข้ากลุ่มในการวิจัยขั้นตอนที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง		การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้		รวม
		เชิงบูรณาการแบบ IMAS		
		กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม	
ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู	แบบให้ความรัก	10	10	20
	แบบใช้เหตุผล	10	10	20
	รวม	20	20	40

แบบแผนการทดลอง

แบบแผนการทดลองในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบแฟกทอเรียล ขนาด 2×2 (2×2 Factorial experiment in randomized complete block design) โดยมีการสุ่มตัวแปรจัดกระทำหลังจากสุ่มหน่วยทดลองเป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูและมีการวัดตัวแปรตาม 2 ครั้ง คือ ก่อนใช้รูปแบบและ ภายหลังการใช้รูปแบบทันที ดังแสดงแผนการทดลองในตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 แผนการทดลองขั้นตอนที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T1	X	T2
C	T1	-	T2

เมื่อ E แทน กลุ่มทดลอง
 C แทน กลุ่มควบคุม
 T1 แทน การทดสอบที่จัดกระทำก่อนการทดลอง
 X แทน การจัดกระทำทดลอง
 T2 แทน การทดสอบที่จัดกระทำหลังการทดลอง

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยื่นต่อผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งได้แจ้งและประสานการดำเนินงานไว้ก่อนแล้ว เพื่อขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้ผู้อำนวยการได้พิจารณาอนุญาตให้ทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS โดยได้ทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองนักเรียนในการอนุญาตให้นักเรียนเข้าร่วมในการทดลองครั้งนี้

2. ผู้วิจัยชี้แจงหลักการและเหตุผลของการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS พร้อมทั้งนัดหมายกำหนดการวันเวลาที่จะทดลองใช้รูปแบบ ฯ โดยมีรายละเอียดการทดลองใช้รูปแบบ ฯ ดังนี้

2.1 วัดคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้รูปแบบ ฯ ก่อนการใช้รูปแบบ ฯ และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน

2.2 ดำเนินการใช้รูปแบบ ฯ กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มที่ใช้รูปแบบ ฯ จำนวน 20 คน โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ทั้ง 8 กิจกรรม กิจกรรมละ 120 นาที เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยระหว่างการจัดกิจกรรมผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกข้อมูลจากการทำกิจกรรมทุกครั้งหลังจากจบในแต่ละกิจกรรม ซึ่งอ้างอิงจากการศึกษางานวิจัยของ ชุมพล ผิวงาม (2553) ได้ทำการศึกษาโดยใช้แบบแผนการ

ทดลองที่มีการจัดกิจกรรม 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 60 นาที พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีรายละเอียดตามตาราง 7

ตาราง 7 รายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS รายสัปดาห์

สัปดาห์ที่	กิจกรรม	เวลา
1	กายงามตามแบบไทย	2 ชั่วโมง
2	ว้างงามตามแบบไทย	2 ชั่วโมง
3	ทิวทัศน์ธรรมชาติ	2 ชั่วโมง
4	คิดก่อนพูดหรือพูดก่อนคิด	2 ชั่วโมง
5	ภาษาพาที	2 ชั่วโมง
6	งามกิริยาจากใจเรา	2 ชั่วโมง
7	วิถีแห่งความเป็นไทย	2 ชั่วโมง
8	เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21	2 ชั่วโมง
รวม		16 ชั่วโมง

2.3 ภายหลังสิ้นสุดสัปดาห์ที่ 8 ผู้วิจัยวัดคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนกลุ่มที่ใช้และไม่ใช้รูปแบบ ฯ หลังการใช้รูปแบบ ฯ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน

4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ เปรียบเทียบผลคะแนนที่ได้ และสรุปผล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาขั้นตอนที่ 3 ประกอบด้วย

1. แบบวัดคุณลักษณะมารยาทไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยแบ่งตามองค์ประกอบ มารยาททางกาย 28 ข้อ มารยาททางวาจา 19 ข้อ รวมทั้งสิ้น 47 ข้อ โดยให้นักเรียนเลือกคำตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการปฏิบัติตนของนักเรียนตามความเป็นจริง

ตัวอย่างแบบวัดคุณลักษณะมารยาทไทย

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		ไม่ทำเลย	ทำบางครั้ง	ทำเกือบทุกครั้ง	ทำเป็นประจำ
มารยาททางกาย					
0	ฉันแสดงความเคารพแขกผู้ใหญ่ที่มาเยี่ยมโรงเรียนหรือที่บ้านด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส				
00	เมื่อพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ให้สิ่งของฉันจะยกมือไหว้ก่อนรับสิ่งนั้น				
มารยาททางวาจา					
000	ฉันพูดแทรกขณะที่ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น				
0000	ฉันตะโกนเรียกเพื่อนที่อยู่หลังห้องในขณะที่ครูสอน				

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมารยาทไทยและข้อมูลจากการวิจัยในระยะที่ 1 โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้องค์ประกอบเบื้องต้นของมารยาทไทย

2. การพัฒนาแบบสอบถามคุณลักษณะมารยาทไทย

2.1 ผู้วิจัยนำองค์ประกอบของมารยาทไทยที่ได้จากข้อ 1 ทำการพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะมารยาทไทย

2.2 นำข้อมูลที่ได้สร้างเป็นข้อคำถามในแบบวัดคุณลักษณะมารยาทไทย ซึ่งแบบวัดคุณลักษณะมารยาทไทยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบวัด

ตอนที่ 2 แบบวัดคุณลักษณะมารยาทไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยแบ่งตามองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบคุณลักษณะมารยาทไทย	จำนวนข้อ
ด้านมารยาททางกาย	ข้อ 1 – 28
ด้านมารยาททางวาจา	ข้อ 29 – 47

2.3 นำแบบวัดที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทยจำนวน 3 คน ที่มีผลงานหรือประสบการณ์ในการสอนและการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทยและเป็นที่ยอมรับจากสังคม โดยเป็นผู้ที่ทำงานด้าน มารยาทไทยหรือวัฒนธรรมไทย ไม่น้อยกว่า 5 ปี และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2 คน ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการสอนวิธีต่างๆ ที่เป็นที่ยอมรับจากสังคม และมีประสบการณ์ ไม่น้อยกว่า 5 ปี พิจารณาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (item-objective congruency index : IOC) ซึ่งหากมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหา ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแล้วปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญหรือพิจารณาตัดข้อคำถามทิ้งตามความเหมาะสม โดยผลการพิจารณาวัตถุนลักษณะมารยาทไทย จากผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับการวิจัย

2.4 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยการทดลองเก็บข้อมูล (Try-out) กับนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาครวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป และพิจารณาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยพิจารณาจากค่า Item – total Correlation ที่มีค่าระหว่าง 0.20 – 0.80 ถือว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป โดยผลการวิเคราะห์แบบวัดคุณลักษณะมารยาทไทย มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.62 ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสม และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาครวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 ถือว่ามีความเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ต่อไป

2.5 นำแบบวัดที่ผ่านการพิจารณาคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และมีคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และค่าอำนาจจำแนก ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาศึกษาตอนต้น

2.6 นำแบบวัดที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแต่ละชุดพร้อมทั้งตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ คือ

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ทำเป็นประจำ	4 คะแนน	1 คะแนน
ทำเกือบครึ่ง	3 คะแนน	2 คะแนน
ทำบางครั้ง	2 คะแนน	3 คะแนน
ไม่ทำเลย	1 คะแนน	4 คะแนน

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนนลักษณะมารยาทไทย คือ

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.00 – 3.49 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.00 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 2.00 – 2.50 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.99 หมายถึง มีคุณลักษณะมารยาทไทยน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในระยะที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตในการเข้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง และนำหนังสือเข้าพบผู้อำนวยการเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัย

2. ดำเนินการประเมินคุณลักษณะมารยาทไทยเบื้องต้น โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมินนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2559 เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 40 คน ทั้งนี้พิจารณาจากนักเรียนที่มีคะแนนจากแบบประเมินน้อยที่สุด จำนวน 40 คน เมื่อได้รายชื่อแล้ว ทำการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนจากรายชื่อที่ได้ โดยสอบถามจากครูประจำชั้น เพื่อเป็นการยืนยันถึงคุณลักษณะของนักเรียนแต่ละคนอีกครั้งก่อนดำเนินการสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง

3. เมื่อได้จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 40 คน แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดู โดยใช้แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พัฒนาขึ้นจำนวน 20 ข้อ เพื่อดำเนินการสุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มการทดลองและกลุ่มควบคุม โดยจำแนกลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเป็น 2 ลักษณะ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

4. ดำเนินการทดลองตามแผนที่กำหนดเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ หลังจากสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยดำเนินการวัดคุณลักษณะมารยาทไทยกับนักเรียน

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 คำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา

1.2 คำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา

1.3 ตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรโดยการหาสัมประสิทธิ์ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) และสถิติ Shapiro -Wilk เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิติ MANOVA

1.4 ตรวจสอบการเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของตัวแปร โดยใช้สถิติบ็อกซ์ (Box's M Test) เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิติ MANOVA และตรวจสอบความเท่ากันของความแปรปรวนของตัวแปรทุกตัวด้วยวิธี Levene 's Test

2. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (2 Way MANOVA)

2.1 หาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS กับลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ที่มีต่อคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจาโดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนาม (MANOVA) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 และหากพบว่าการทดสอบปฏิสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทำการทดสอบปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวด้วยการทดสอบที่เรียกว่า การวิเคราะห์อิทธิพลย่อย (Simple effect) ซึ่งเป็นการทดสอบปฏิสัมพันธ์ในแต่ละกลุ่มของอีกตัวแปรหนึ่งหรือเท่ากับการทดสอบสมมติฐานจากแหล่งความแปรปรวน

2.2 วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะมารยาทไทย กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามแบบสองทาง (2 Way MANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดกรุงเทพมหานครโดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย และ 3) การศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

ผลการวิจัยส่วนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน

การวิจัยในระบายนีเป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทยจำนวน 3 คน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา จำนวน 3 คน และนักเรียน จำนวน 3 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) มารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน 2) บทบาทของมารยาทไทย 3) ความสำคัญของมารยาทไทย 4) การจำแนกขอบเขตของมารยาทไทย และ 5) องค์ประกอบของคุณลักษณะมารยาทไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) มารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า มารยาทไทยนั้นถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากเป็นยุคของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและทั้งในด้านของเทคโนโลยีหรือวิวัฒนาการต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ ที่มีการรับเอาวัฒนธรรมนั้น ๆ มาใช้อย่างไม่เหมาะสมในสังคมของวัยรุ่นซึ่งบางครั้งทำให้เกิดความเสื่อมถอยหรือลืมนึกเลือนรางเหง้าของการมีวัฒนธรรม กิริยา มารยาทอันดีงามของไทยไป ทำให้เกิดการละเลยในการประพฤติปฏิบัติตนให้ดีตามแบบอย่างชนบ ธรรมเนียมอันดีงามของไทยไปเพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ล้าสมัย

“เรื่องของมารยาทไทยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ด้วยบริบททางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ทำให้เกิดการพัฒนารัฟยากรรมมนุษย์ให้ทันต่อบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความเสื่อมตามไปด้วย”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“การตัดสินใจของเยาวชนในการที่จะเลือกปฏิบัติได้ถูกต้องกับระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมไทยจึงเป็นสิ่งที่ยากในสังคมปัจจุบัน อีกทั้งเยาวชนได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมและวัฒนธรรมตะวันตก ได้ละเลยการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจรรยาบรรณมารยาทไทย ซึ่งลดลงอย่างน่าเป็นห่วง”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

“เรื่องของมารยาทไทยถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันกระแส Social Media มาแรงมาก สื่อหลากหลายรูปแบบทั้งที่ดีและไม่ดีหลั่งไหลมาสู่เยาวชนไทยอย่างยากที่จะคุมได้”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

“ถ้าพูดถึงเรื่องมารยาทไทย ในเยาวชนที่เป็นวัยรุ่น ส่วนใหญ่พวกเขาจะรู้สึกที่น่าเบื่อหน่าย โบราณ”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

“ผลกระทบในปัจจุบันที่เด็กได้รับวัฒนธรรมจากต่างชาติ ถือว่ามีผลกระทบค่อนข้างเยอะถึงความเจริญทางด้านวัตถุมากเท่าไร ความเจริญทางด้านมารยาทต่อผู้อื่นก็มีความถดถอยมากขึ้นเท่านั้น”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

“ในสังคมปัจจุบันเรื่องของมารยาทไทยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะมารยาทไทยได้เสื่อมลงไปมาก เพราะการได้รับวัฒนธรรมมาจากฝั่งตะวันตกเข้ามามีบทบาททำให้การไหว้ทักทายและถูกลดความสำคัญลงไป”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“แต่เนื่องจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมในสังคมและการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาทำให้มารยาทไทยหายไป ซึ่งชาวต่างชาติบางส่วนก็ประทับใจในเอกลักษณ์ของไทยและเป็นที่น่าเสียดายหากรับวัฒนธรรมอื่นมาและไม่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

2) บทบาทของมารยาทไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า มารยาทไทยนั้นถือเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย และถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมที่ใช้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงสมควรถ่ายทอดและฝึกอบรมเยาวชนไทยให้เป็นผู้มีมารยาทงดงามตามแบบไทย ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนนอกจากเชิงวิชาการแล้ว การให้ความรู้และอบรมในเรื่องของกิริยา มารยาทและคุณธรรมจริยธรรมถือว่ามีความจำเป็นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าด้านวิชาการ ซึ่งในการอบรมให้นักเรียนมีกิริยามารยาทที่ดีงามนั้น ต้องได้รับการปลูกฝังแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนตั้งแต่ยังเด็ก โดยความร่วมมือของทั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งติดเป็นนิสัยและเนื่องจากรมารยาทถือเป็นกรอบหรือแบบแผนที่ควรปฏิบัติหรือควรละเว้นในการปฏิบัติ เพราะมารยาทแสดงให้เห็นถึงความเป็นคนเรียบร้อย ถูกลักษณะนิสัย มีความสงบเสงี่ยมทางกายและทางวาจาสามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบที่สังคมยอมรับและสังคมต้องการได้

“มารยาทไทยนั้นนับเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของคนไทยและเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติไทยได้เป็นอย่างดี”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“การฝึกอบรมด้านมารยาทนั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ต้องให้ความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายถึงจะเกิดผลสำเร็จในการอบรมสั่งสอน”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

“บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องให้ความร่วมมือ ช่วยกันอบรมนักเรียนและผู้บริหาร ต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง รวมไปถึงการอบรมบ่มเพาะจากผู้ปกครองและการให้ความสำคัญเรื่องมารยาทของผู้ปกครอง”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

“การมีครูไทยที่จะคอยอบรมสั่งสอนมารยาทก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้ปกครองก็มีความต้องการให้เกิดกับตัวนักเรียนเอง ดังนั้นจึงถือว่ามารยาทยังมีบทบาทสำคัญอยู่มากในบริบทของโรงเรียน”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“ครอบครัวจะคิดว่าการปล่อยทุกอย่างให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนอย่างเดียวเป็นไปไม่ได้ซึ่งครอบครัวต้องให้ความร่วมมือในการอบรม อย่างในโรงเรียนก็ต้องอบรมสั่งสอนอย่างสม่ำเสมอ”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

“ในสังคมมนุษย์ไม่ว่าจะในปัจจุบันหรืออดีต มารยาทก็เป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มารยาทก็ขึ้นกับบทบาท หน้าที่ และสถานภาพของบุคคล ที่สำคัญเราต้องทำให้ถูกต้องเหมาะสมและควรดูว่าปฏิบัติต่อใคร”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“สิ่งที่แสดงพฤติกรรมออกไปล้วนเป็นภาพลักษณ์ของเราเอง ซึ่งสื่อถึงการอบรมเลี้ยงดูและสังคมที่เราเจริญเติบโตมา เราควรปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดเป็นนิสัย เมื่อผู้คนพบเห็นก็จะชื่นชมและประทับใจ”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

3) ความสำคัญของมารยาทไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า มารยาทไทยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง มารยาทไทยนั้นนับเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของคนไทย และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติไทยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะมารยาทที่แสดงออกทางกาย คือ “การไหว้” ถึงแม้ว่าวัยรุ่นส่วนมากหันไปสนใจวัฒนธรรมตะวันตกมากมาย แต่จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมตะวันตกหลาย ๆ เรื่องเมื่อนำมาใช้กับบ้านเราก็ไม่เหมาะสม เพราะฉะนั้นถ้าจะให้เยาวชนคนรุ่นใหม่หันกลับมาสนใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมความเป็นไทย ควรที่จะปลูกฝังเรื่องเหล่านี้ตั้งแต่เด็ก หมายถึง หลักสูตรทางการศึกษามีความสำคัญที่สุดที่จะต้องมีการเรียนการสอนเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน ควบคู่ไปกับหลักสูตรทางวิชาการ มารยาทไทยเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของคนไทยอย่างแท้จริง แสดงถึงบุคลิกภาพของคนไทยที่เป็นคนสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เคารพผู้ใหญ่ ยิ้มง่ายยิ้มเก่ง เมืองไทยถึงได้ชื่อว่า เป็นสยามเมืองยิ้ม และเรื่องของมารยาทไทยนั้น วิธีปฏิบัติก็ไม่ผิดไม่มีถูก มีแต่ปฏิบัติแล้วมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ ในขณะนั้น ๆ หรือไม่ หรือที่เรียกว่าถูกต้องเหมาะสม ถ้าเราสามารถให้เยาวชนโดยเฉพาะเด็ก ๆ ได้รับรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับมารยาทไทยตั้งแต่เด็ก ๆ เมื่อเขาโตขึ้นเขาก็จะไม่อายที่ปฏิบัติพฤติกรรมดี ๆ ที่พึงประสงค์ของสังคมไทยเหล่านี้ เรื่องของมารยาทไทยจึงถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกคนควรจะต้องช่วยกันนำสิ่งดี ๆ ที่บรรพบุรุษเราคิดสั่งสมมา มาประพฤติปฏิบัติกันเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทยของเรา

“วัฒนธรรมตะวันตกหลาย ๆ เรื่องเมื่อนำมาใช้กับบ้านเราก็ไม่เหมาะสม ดูขัด ๆ ยังไงก็บอกไม่ถูก เพราะฉะนั้นถ้าจะให้เยาวชนคนรุ่นใหม่หันกลับมาสนใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมความเป็นไทย ควรที่จะปลูกฝังเรื่องเหล่านี้ตั้งแต่เด็ก”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“เรื่องของมารยาทไทยเป็นเรื่องของการปฏิบัติ เป็นทักษะที่ต้องทำบ่อย ๆ อะไรก็ตามที่เราทำซ้ำ ๆ กัน ก็จะกลายเป็นพฤติกรรมที่เราปฏิบัติในที่สุด”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

“การปฏิบัติตนในสังคมปัจจุบันซึ่งเด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้น หรือในบริบทของโรงเรียนการแสดงความรักในโอกาสต่าง ๆ เช่น ในวันไหว้ครู วันพ่อ วันแม่ ชาวต่างชาติเองก็มองว่าเป็นสิ่งที่ดีที่มีมารยาท เพราะในวัฒนธรรมของเขาไม่มีแบบนี้”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

“มารยาทไทยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะการดำรงชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน สมาชิกในสังคมก็จำเป็นต้องมีมารยาททางสังคม ซึ่งถือว่าเป็นกิจนิสัยที่ดีและเรื่องของมารยาทก็เป็นสิ่งที่เคยชินมาตั้งแต่เด็ก”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“การอบรมสั่งสอนก็เริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงอุดมศึกษาซึ่งก็พยายามปลูกฝังมาเป็นลำดับ คือการอบรมสั่งสอนให้เด็กนักเรียนอยู่ร่วมกันในสังคมได้”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

“อย่างในโรงเรียน English Program จะเป็นโรงเรียนที่เด็กมีการศึกษาที่สูงขึ้นแต่กลับมีกิริยามารยาทแย่ง สิ่งเหล่านี้เกิดจากอะไร ก็ถือว่าเป็นปัญหาของทุกโรงเรียนและสังคม ครอบครัวก็ไม่ควรเพิกเฉย ควรมีเวลาในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับโรงเรียน”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

“อิทธิพลจากเพื่อน จากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีผลต่อการแสดงออกทางด้านมารยาท การอบรมสั่งสอนจากผู้ปกครอง และการสนับสนุนให้กระทำพฤติกรรมด้านมารยาทอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นนิสัย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนโดยครู และจากผู้ปกครองควรให้ความสำคัญและกระตุ้นจิตสำนึกด้านมารยาท”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“แต่เนื่องจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมในสังคมและการรับวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาทำให้มารยาทไทยหายไป ซึ่งชาวต่างชาติบางส่วนก็ประทับใจในเอกลักษณ์ของไทย และเป็นที่น่าเสียดายหากรับวัฒนธรรมอื่นมาและไม่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

“ถ้าเราสามารถอนุรักษ์วัฒนธรรมนี้ไว้ ประเทศเราก็จะมีวัฒนธรรมนี้ไปได้สืบต่อเนืองและเราสามารถนำความรู้เรื่องนี้มาสอนมาแนะนำให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไปได้ให้ทำอย่างไร ควรจะเหมาะสมกับคน สถานที่และเวลาที่เราจะปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

4) การจำแนกขอบเขตของมารยาทไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า การแบ่งขอบเขตของมารยาทไทยที่ชัดเจนนั้น สามารถแบ่งออกเป็นมารยาททางกายและมารยาททางวาจา ซึ่งถือว่าเป็นที่สามารถบ่งชี้หรือแสดงให้เห็นได้ผ่านการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ยังมีมารยาททางใจที่ยังวัดได้ยาก ไม่สามารถวัดได้โดยตรงแต่จะเป็นการแสดงออกผ่านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา ซึ่งหากใจคิดอย่างไรก็จะแสดงให้เห็นโดยซึ่งถือว่าเป็นการถ่ายทอดทางการแสดงออกอยู่แล้ว ทั้งสามส่วนนั้นจะมีลักษณะต่างกันไปแต่จะมีความเกี่ยวข้องและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันไม่แยกจากกันโดยเด็ดขาด

“การแบ่งขอบเขตของคุณลักษณะมารยาทไทยออกเป็น 2 ด้าน คือมารยาททางกายและมารยาททางวาจาตามที่อยู่ในนิยามคุณลักษณะตัวแปรนั้น มีความเหมาะสมดีมาก”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“คุณลักษณะมารยาทไทยน่าจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย มารยาททางกาย มารยาททางวาจา และมารยาททางใจ โดยแต่ละส่วนจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างกันออกไป”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

“มารยาททางใจ ส่วนนี้น่าจะดูยากที่สุด เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกภายในทั้งสิ้นแต่มารยาทส่วนนี้จะเป็นส่วนที่ส่งผลออกมาทางมารยาททางกายและทางวาจา”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

“การแบ่งขอบเขตของมารยาททางกายและมารยาททางวาจาถือว่ามีความเหมาะสมอยู่แล้วเพราะมารยาททางกายก็คือการปฏิบัติส่วนมารยาททางวาจาก็คือการใช้คำพูด หรือมีอีกอย่างหนึ่งก็คือมารยาททางใจแต่ก็ค่อนข้างเป็นนามธรรมและวัดได้ยาก”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

“การแบ่งขอบเขตคุณลักษณะมารยาทไทยออกเป็นสองลักษณะ คือ มารยาททางกาย และมารยาททางวาจา มีความเหมาะสมดีแล้ว แต่ถ้าคนที่ปฏิบัติมีจิตใจที่ดีเป็นพื้นฐานจะทำให้มารยาททางวาจาและทางกายแสดงออกมาได้ดี ถือเป็นการกระทำจากใจ”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“คุณลักษณะที่สำคัญนอกเหนือจากมารยาททางกายและมารยาททางวาจาที่มีอยู่แล้ว ก็คือ มารยาททางจิตใจ คือเป็นคนที่จิตใจดี ไม่มุ่งทำร้ายผู้อื่น ทำแต่ความดี ไม่คิดอกุศล”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

5) องค์ประกอบของคุณลักษณะมารยาทไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงมารยาททางกายนั้น ได้แก่ มารยาทในการแสดงความเคารพในรูปแบบต่าง ๆ การยืน เดิน นอน นั่ง ในอิริยาบถต่าง ๆ มารยาทในการรับประทานอาหาร มารยาทในการแต่งกาย ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงมารยาททางวาจานั้น ได้แก่ การใช้วาจาที่สุภาพอ่อนหวานและเหมาะสม กับระดับของผู้พูด การทักทาย กล่าวคำขอโทษหรือขอบคุณ การไม่ตะโกนโวยวาย ไม่พูดจาส่อเสียดและพูดให้ถูกกาลเทศะ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านกายหรือพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านวาจานั้น ในการปฏิบัติต้องปฏิบัติให้ต่อเนื่องจนติดเป็นนิสัย และมีความถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ โดยการปลูกฝังพฤติกรรมต่าง ๆ จากทั้งในส่วนของครอบครัว และในส่วนของโรงเรียนที่มีส่วนช่วยในการปฏิบัติจนอย่างมีมารยาทตามแบบไทย

“พฤติกรรมที่แสดงออกทางกายที่มองเห็นได้ชัดเจน คือ การไหว้ การเดินผ่านผู้ใหญ่ การนั่งต่อหน้าผู้ใหญ่ การนั่งตามลำพัง การนั่งสนทนากับเพื่อน”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“การเดินผ่านคุณครูในขณะที่ครูยืนหรือนั่ง การนำสมุดการบ้านไปส่งที่โต๊ะครู การยืนสนทนากับคุณครู การไหว้คุณพ่อคุณแม่ของเพื่อน ๆ การนั่งรับประทานอาหารมารยาทในการแต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบนักเรียน”

(ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

“พฤติกรรมที่แสดงออกถึงมารยาททางกาย ก็ได้แก่ การยิ้ม การใช้สายตา การใช้มือ การไหว้ระดับต่าง ๆ การกราบพระ การกราบบุคคล มารยาทในการยืน มารยาทในการเดิน มารยาทในการนั่ง มารยาทในการรับส่งสิ่งของ มารยาทสังคมต่าง ๆ ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกถึงมารยาททางวาจา ได้แก่ การทักทายด้วยวาจา การกล่าวสวัสดิ์ เมื่อพบหรือจากลากัน การกล่าวขอบคุณเมื่อมีผู้ทำสิ่งใดให้เรา การกล่าวขอโทษเมื่อเราทำสิ่งใดผิดพลาด หรือการพูดลงท้ายด้วยคำ ครีบ ค่ะ”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“พฤติกรรมที่ค้นคว้ามาถือว่ามีความครอบคลุมครบถ้วนดีแล้ว เช่น การแต่งกายไปในสถานที่ต่าง ๆ ก็ต้องแต่งกายให้มีความเหมาะสมกับสถานที่และกาลเทศะ มารยาททางวาจาก็เป็นกรใช้น้ำเสียงให้เหมาะสม การควบคุมตนเอง เป็นต้น”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 2. 2559 : สัมภาษณ์)

“พฤติกรรมที่แสดงออกทางกาย เช่น การไหว้ การเดิน การรับของส่งของกับผู้อื่น การประเคนสิ่งของ การหมอบคลาน การกราบ ซึ่งการแสดงออกทางมารยาทต้องเป็นการแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจ”

(ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

“พฤติกรรมที่แสดงออกทางวาจา เช่น การใช้คำพูดที่เหมาะสมกับกาลเทศะ คิดก่อนพูด การใส่ใจในการพูด ไม่พูดคำหยาบ ตะโกน โวยวาย”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 1. 2559 : สัมภาษณ์)

“ต้องใช้ระดับภาษาที่ถูกต้อง เวลาพูดต้องคิดก่อนพูด เพื่อจะไม่ทำให้ใครเสียความรู้สึกโดยต้องพูดด้วยวิธีที่ถูกต้อง ไม่พูดคำหยาบ ส่อเสียด ยุยงหรือพูดโกหก รู้จักใช้คำว่าขอโทษเมื่อกระทำผิดไป พูดมีสาระตรงประเด็นและไม่ตะโกนโวยวาย”

(นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ คนที่ 3. 2559 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยทำการจำแนกกลุ่มคำหลักและคำย่อย เพื่อทำการจำแนกสาระบบของข้อมูลจากการศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม ดังข้อมูลในตาราง 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์จำแนกสาระบบจากการศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน

กลุ่มคำ	คำหลัก	คำย่อ
มารยาทไทยใน บริบทสังคม ปัจจุบัน	- เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน - ยุคของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา - การเปลี่ยนแปลงของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ - ความเสื่อมถอยหรือลี้มเลือนรากเหง้าของการมีวัฒนธรรม	- กระแส Social Media มาแรงมาก - เยาวชนได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมและวัฒนธรรมตะวันตก - มารยาทไทยรู้สึกว่่าน่าเบื่อหน่ายโบราณ - นำเสียดายหากรับวัฒนธรรมอื่นมาและไม่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย - ความเจริญทางด้านวัตถุมากเท่าไร ความเจริญทางด้านมารยาทต่อผู้อื่นก็มีความถดถอยมากขึ้นเท่านั้น
บทบาทของ มารยาทไทย	- เอกลักษณะความเป็นชาติไทย - การถ่ายทอดและฝึกอบรมเยาวชนไทยให้เป็นผู้มีมารยาทงดงามตามแบบไทย - กิริยา มารยาทและคุณธรรมจริยธรรมถือว่ามีความจำเป็นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าด้านวิชาการ - การปลูกฝังแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนตั้งแต่ยังเด็ก โดยความร่วมมือของทั้งโรงเรียนผู้ปกครอง	- มารยาทไทยนั้นนับเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของคนไทย - การฝึกอบรมด้านมารยาทต้องได้รับความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่ายถึงจะเกิดผลสำเร็จ - การมีครูที่จะคอยอบรมสั่งสอนมารยาทก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก - ครอบครัวจะคิดว่าการปล่อยทุกอย่างให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนอย่างเดียวเป็นไปไม่ได้ - เราควรปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดเป็นนิสัย เมื่อผู้คนพบเห็นก็จะชื่นชมและประทับใจ

ตาราง 8 (ต่อ)

กลุ่มคำ	คำหลัก	คำย่อ
ความสำคัญของ มารยาทไทย	- มารยาทไทยถือเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติไทย - เยาวชนคนรุ่นใหม่หันกลับมาสนใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมความเป็นไทย - หลักสูตรทางการศึกษามีความสำคัญ ที่สุดที่จะต้องมีการเรียนการสอน - การปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ ถูกกาลเทศะ - การปฏิบัติตนด้านมารยาทไทยถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกคนควรนำมาประพฤติปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย	- วัฒนธรรมตะวันตกหลาย ๆ เรื่องเมื่อนำมาใช้กับบ้านเราก็ไม่เหมาะสม - ถ้าจะให้เยาวชนคนรุ่นใหม่หันกลับมาสนใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมความเป็นไทย ควรที่จะปลูกฝังเรื่องเหล่านี้ตั้งแต่เด็ก - ครอบครัวก็ไม่ควรเพิกเฉยควรมีเวลาในการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน - โรงเรียนที่เด็กมีการศึกษาที่สูงขึ้นแต่กลับมีกิริยามารยาทแย่ง ถือว่าเป็นปัญหาของทุกโรงเรียนและสังคม - เป็นที่น่าเสียดายหากรับวัฒนธรรมอื่นมาและไม่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยไว้
การจำแนก ขอบเขตของ มารยาทไทย	- มารยาทไทยที่ชัดเจนนั้นสามารถแบ่งออกเป็นมารยาททางกายและมารยาททางวาจา - สามารถบ่งชี้หรือแสดงให้เห็นได้ผ่านการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ - มารยาททางใจวัดได้ยาก ไม่สามารถวัดได้โดยตรงแต่จะเป็นการแสดงออกผ่านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา	- มารยาททางกายและมารยาททางวาจาตามที่อยู่ในนิยามคุณลักษณะตัวแปรนั้น มีความเหมาะสมดีมาก - มารยาททางใจ ส่วนนี้จะดูยากที่สุด เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกภายใน - มารยาททางจิตใจ คือเป็นคนที่มีจิตใจดี ไม่มุ่งทำร้ายผู้อื่น ทำแต่ความดี ไม่คิดอกุศล - มารยาททางกายคือการปฏิบัติส่วนมารยาททางวาจาคือการใช้คำพูด

ตาราง 8 (ต่อ)

กลุ่มคำ	คำหลัก	คำย่อย
องค์ประกอบ ของคุณลักษณะ มารยาทไทย	- มารยาทในการแสดงความเคารพในรูปแบบต่าง ๆ - มารยาทในการรับประทานอาหาร มารยาทในการแต่งกาย - การใช้วาจาที่สุภาพอ่อนหวานและเหมาะสม กับระดับของผู้พูด - การปฏิบัติต้องปฏิบัติให้ต่อเนื่องจนติดเป็นนิสัย และมีความถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ - การปลูกฝังพฤติกรรมต่าง ๆ จากทั้งในส่วนของครอบครัวและในส่วนของโรงเรียน	- พฤติกรรมที่แสดงออกทางกายที่มองเห็นได้ชัดเจน คือ การไหว้ การเดินผ่านผู้ใหญ่ การนั่งต่อหน้าผู้ใหญ่ การนั่งสนทนากับเพื่อน - การนั่งรับประทานอาหาร มารยาทในการแต่งกาย - พฤติกรรมที่แสดงออกถึงมารยาททางกาย ก็ได้แก่ การยิ้ม การใช้สยดา การใช้มือ การไหว้ระดับต่าง ๆ การกราบ - ต้องใช้ระดับภาษาที่ถูกต้อง เวลาพูดต้องคิดก่อนพูด เพื่อจะไม่ทำให้ใครเสียความรู้สึกโดยต้องพูดด้วยวิธีที่ถูกต้อง - รู้จักใช้คำว่าขอโทษเมื่อกระทำผิดไป - พูดมีสาระตรงประเด็นและไม่ตะโกน โวยวาย

ผลการวิจัยส่วนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

การวิจัยในระบายนี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยที่ประยุกต์การใช้บทบาทสมมติและการใช้เทคนิคแม่แบบ โดยการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการในการเรียนการสอนเกี่ยวกับมารยาทไทย โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการในระบายนี 1 คือการศึกษาเชิงวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาท ไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาเป็นข้อมูลในการดำเนินการในระบายนี 2 และเพื่อเป็นการกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

1. การสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 การสร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย จากการศึกษาและวิเคราะห์ผลการวิจัยในระยะที่ 1 ดังนี้

ผลการวิจัยในระยะที่ 1 จำแนกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) มารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน 2) บทบาทของมารยาทไทย 3) ความสำคัญของมารยาทไทย 4) การจำแนกขอบเขตของมารยาทไทย และ 5) องค์ประกอบของคุณลักษณะมารยาท โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงบทบาทและความสำคัญของมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ว่ามีความสำคัญและมีบทบาทอย่างไรในการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีมารยาทไทย ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่มีการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาประพุดิปฏิบัติตน โดยนำข้อค้นพบในประเด็นที่ 1, 2 และ 3 ไปพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องให้นักเรียนได้เห็นถึงความสำคัญและบทบาทของมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงบริบทต่าง ๆ รวมถึงการเห็นความสำคัญของมารยาทไทยและยังเข้าใจถึงการรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติมาเพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักการปรับตัวและนำเอาวัฒนธรรมเหล่านั้นไปใช้ ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและถูกกาลเทศะ ส่วนข้อค้นพบที่ได้จากประเด็นที่ 4 และ 5 ผู้วิจัยนำไปพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในด้านของมารยาททางกายและมารยาททางวาจาผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดเป็นองค์ประกอบและของเขตของพัฒนาคุณลักษณะมารยาทไทยในแต่ละกิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรม เพื่อให้ครอบคลุมถึงขอบเขตและองค์ประกอบทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์จากการวิจัยระยะที่ 1

ทั้งนี้หากนักเรียนได้รู้จักการปรับใช้ให้มีความเหมาะสมตามกาลเทศะ และบริบทของสังคมการแสดงออกด้านมารยาทที่ดี โดยให้เห็นถึงคุณค่าของการปฏิบัติตน รวมทั้งการแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่ว่าเป็นวัฒนธรรมของชาติใดย่อมมีความแตกต่างภายใต้ความเหมาะสมของบริบทสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มองเห็นคุณค่าของกิริยามารยาทและวัฒนธรรมไทย มีความรู้ความเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายในสังคมปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการจำแนกขอบเขตและองค์ประกอบของมารยาทไทยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนในแต่ละด้านให้มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์กับนักเรียนมากที่สุด โดยให้ได้เรียนรู้ถึงมารยาทไทยและมีมุมมองที่ดีทางด้านมารยาทไทยในสังคมปัจจุบัน

1.2 สังเคราะห์นิยามความหมายและกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ดังนี้

รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS หมายถึง แบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะมารยาทไทย ซึ่งมีลักษณะเป็นชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการรูปแบบการสอน 2 แบบ คือ การใช้บทบาทสมมติและการใช้เทคนิคแม่แบบโดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบที่พัฒนาขึ้นทั้งสิ้น

8 กิจกรรม ได้แก่ 1) กายงามตามแบบไทย 2) วาจงามตามแบบไทย 3) ทูตวัฒนธรรม 4) คิดก่อนพูดหรือพูดก่อนคิด 5) ภาษาพาที 6) งามกิริยาวาจาไพเราะ 7) วิถีแห่งความเป็นไทย และ 8) เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีหลักการและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมถึง ผลการวิจัยระยะที่ 1 ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการในครั้งนี้เน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ ตรงจากการปฏิบัติผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม โดยครูมีบทบาทในการกระตุ้นและสร้างความสนใจ รวมถึงการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่จะช่วยเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและให้คำแนะนำรวมถึงการสรุปแนวคิดต่าง ๆ ร่วมกับนักเรียนหลังจากการปฏิบัติในแต่ละกิจกรรม

2. ขั้นตอนของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS มีดังนี้

2.1 ขั้นนำเข้าสู่รูปแบบ (Introduction) ผู้วิจัยอธิบายบทบาท สถานการณ์สมมติ และตัวแบบของการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมให้นักเรียนทราบ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ และสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับมารยาทไทยในเรื่องต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยกำหนดในแผน การจัดกิจกรรม ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ I ” (Introduction)

2.2 ขั้นเสนอแม่แบบและการแสดงบทบาท (Modeling; & Role Playing) ผู้วิจัยเสนอแม่แบบให้นักเรียนสังเกต โดยการสาธิตหรือแสดงแบบอย่างให้ดูหรือสังเกตจากวิดีโอ เพื่อให้ผู้รับการฝึกเกิดการเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการให้นักเรียนแม่แบบแสดงแบบ อย่างและให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครเป็นผู้แสดงบทบาทสมมติ ซึ่งมีการผลัดเปลี่ยน ผู้แสดงทุกคนเพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการแสดงแต่ละครั้ง ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อให้ การแสดงบทบาทสมมตินั้นมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และให้นักเรียนที่ไม่ได้แสดงบทบาทสมมติเป็นผู้สังเกตการณ์ ผู้วิจัยให้ผู้แสดงได้แสดงบทบาทสมมติต่าง ๆ เพื่อช่วยขจัดความตื่นเต้น ประหม่า วิตกกังวลก่อนการแสดงจริง ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ M ” (Modeling; & Role Playing)

2.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล (Analysis; & Discussion) ซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนสังเกตเพื่อให้เกิดความต้องการเลียนแบบพฤติกรรม โดยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์กล่าวความรู้สึกและความคิดเห็นต่อบทบาทของตน จากนั้นนักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และซักถามต่อบทบาทสมมติรวมถึงแม่แบบที่นำเสนอ ผู้วิจัยให้ผู้สังเกตการณ์กล่าวคำชมต่อการแสดงสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน และให้คำแนะนำในส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไขในระหว่างที่นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นและซักถาม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ การเสริมแรงทางบวก เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในพฤติกรรมการแสดงออก ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ A ” (Analysis; & Discussion)

2.4 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสรุปผล (Sharing; & Conclusion) ให้นักเรียนสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จากนั้นช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับจากการแสดงพฤติกรรมของแม่แบบและการแสดงบทบาทสมมติ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อ

ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงกิจกรรม ในขั้นนี้ใช้อักษรย่อ “ S ” (Sharing; & Conclusion)

3. โครงสร้างของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยจำแนกออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ 1) องค์ประกอบของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล โดยได้พัฒนารูปแบบกิจกรรมทั้งสิ้น 8 กิจกรรม โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละกิจกรรมประมาณ 120 นาที โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้ 1) ภาษามารยาทไทย 2) วาจาภาษามารยาทไทย 3) ทugendธรรม 4) คิดก่อนพูดหรือพูดก่อนคิด 5) ภาษาพาที 6) งามกริยาจาไพเราะ 7) วิถีแห่งความเป็นไทย และ 8) เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 โดยแต่ละกิจกรรมจะมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) สาระสำคัญของแผน 2) สาระการเรียนรู้ 3) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่รูปแบบ (Introduction) ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอแนะแบบและการแสดงบทบาท (Modeling; & Role Playing) ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล (Analysis; & Discussion) ขั้นที่ 4 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสรุปผล (Sharing; & Conclusion) 6) สื่อการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะที่ต้องการวัด วิธีการวัดผลและประเมินผลโดย มีจุดมุ่งหมายของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อ

ก. ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง โดยแสดงออกผ่านการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบแบบแผนมารยาทไทย

ข. ให้นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน ในเรื่องของมารยาททางกายและมารยาททางวาจาให้กับผู้อื่นได้

ค. ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในนำเสนอความงามของมารยาทไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีความตระหนักในความเป็นไทยและสามารถรักษาวิถีแห่งความเป็นไทยได้

ง. ให้นักเรียนสามารถนำเสนอมุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับมารยาทไทยในมุมมองของนักเรียน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างยุคสมัยและต่างวัฒนธรรมได้

ตาราง 9 ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

รายการ	M	S.D.	ระดับ คุณภาพ
1. องค์ประกอบของรูปแบบ	4.56	0.18	มากที่สุด
1.1 องค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้มีความครบถ้วนและมีความสัมพันธ์กัน	4.48	0.15	มาก
1.2 องค์ประกอบของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบชัดเจน	4.65	0.18	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ	4.43	0.08	มาก
2.1 สอดคล้องกับเนื้อหาและสาระการเรียนรู้	4.43	0.07	มาก
2.2 มีความสอดคล้องและเหมาะสมในการพัฒนา นักเรียนอย่างชัดเจน	4.45	0.09	มาก
2.3 มีความเหมาะสมในการเสริมสร้างคุณลักษณะของ นักเรียน	4.43	0.07	มาก
3. เนื้อหาสาระการเรียนรู้	4.35	0.17	มาก
3.1 มีสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่ต้องการ ให้เกิดกับนักเรียน	4.40	0.00	มาก
3.2 มีขอบเขตการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนที่สอดคล้อง กับกิจกรรมการเรียนรู้	4.45	0.09	มาก
3.3 มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน	4.41	0.04	มาก
3.4 มีการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลที่ชัดเจน	4.05	0.14	มาก
3.5 มีความเหมาะสมกับระยะเวลาการสอนในแต่ละ แผนการจัดการเรียนรู้	4.43	0.07	มาก

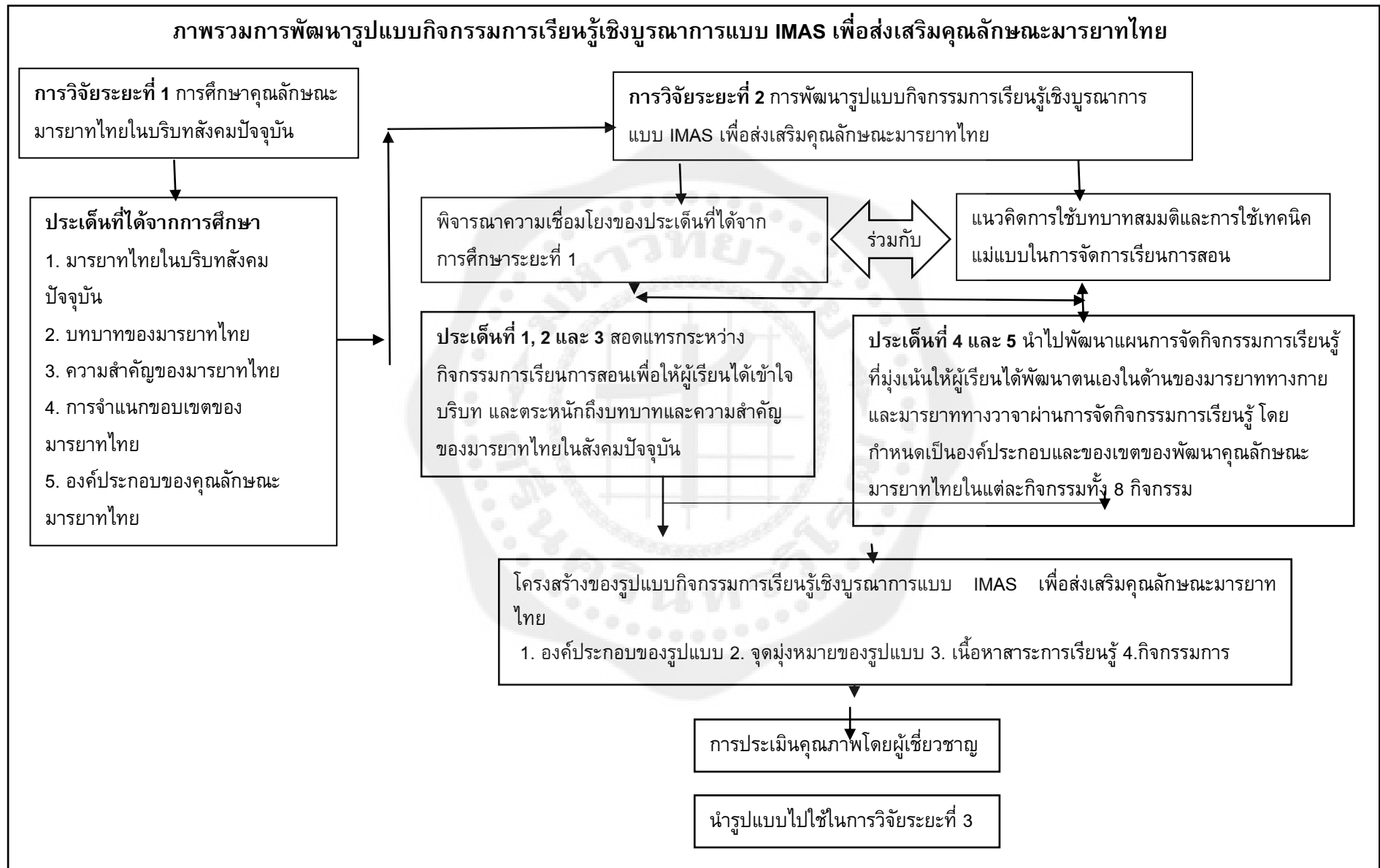
ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ	M	S.D.	ระดับ คุณภาพ
4. กิจกรรมการเรียนรู้	4.76	0.11	มากที่สุด
4.1 มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระการเรียนรู้	4.78	0.07	มากที่สุด
4.2 มีความเหมาะสมสอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ของนักเรียน	4.75	0.14	มากที่สุด
4.3 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิด คุณลักษณะที่ต้องการ	4.76	0.11	มากที่สุด
4.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้	4.75	0.14	มากที่สุด
5. สื่อการเรียนรู้	4.46	0.14	มาก
5.1 มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้	4.45	0.14	มาก
5.2 มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัยของนักเรียน	4.48	0.15	มาก
5.3 สื่อการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่ ต้องการ	4.45	0.14	มาก
6. การวัดและประเมินผล	4.29	0.19	มาก
6.1 มีองค์ประกอบของการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน และมีความเหมาะสม	4.35	0.14	มาก
6.2 มีการวัดและประเมินผลโดยสภาพจริงตามการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	4.43	0.07	มาก
6.3 วิธีการวัดและประเมินผลชัดเจน มีความเหมาะสม	4.35	0.14	มาก
6.4 มีเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน	4.03	0.07	มาก

จากตารางพบว่ารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS มีคุณภาพด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 4.76$, $SD = 0.01$) และด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ($M = 4.56$, $SD = 0.18$) อยู่ในระดับมากที่สุด และมีคุณภาพด้านสื่อการเรียนรู้ ($M = 4.46$, $SD = 0.14$) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ($M = 4.43$, $SD = 0.08$) เนื้อหาสาระการเรียนรู้ ($M = 4.35$, $SD = 0.17$) และด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.29$, $SD = 0.19$) อยู่ในระดับมาก

ผู้วิจัยสรุปภาพรวมการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ภาพรวมการพัฒนากรอบแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

ผลการวิจัยส่วนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

การวิจัยในระยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะคือ เพื่อตรวจสอบรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS ที่มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกาย และมารยาททางวาจา เพื่อตรวจสอบความแตกต่างระหว่างลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกาย มารยาททางวาจา และเพื่อตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS กับลักษณะการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกาย มารยาททางวาจา ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอแบ่งเป็น 2 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการแปลผล ดังตาราง 10

ตาราง 10 สัญลักษณ์และอักษรย่อในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์/อักษรย่อ	แทน
n	จำนวนตัวอย่าง
M	ค่าเฉลี่ย
SD	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	ค่าองศาความเป็นอิสระ
SS	ผลรวมของกำลังสอง (Sum of square)
MS	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง (Mean of square)
Sig.	ค่าความน่าจะเป็นในการทดสอบสมมติฐาน
F	ค่าสถิติที่ได้จากการคำนวณความแปรปรวน

ตอนที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปร

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 40 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน โดยในแต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักจำนวน 10 คน และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลจำนวน 10 คน การวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบเป็นการวิจัยเชิงทดลองซึ่งจะทำการวัดคุณลักษณะมารยาทไทย ก่อนการทดลองและภายหลังการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS จำนวน 8 ครั้ง โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาทไทย ซึ่งจำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม นำเสนอได้ดังตาราง 11

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาทไทย จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตัวแปร	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู	กลุ่มทดลอง (n=20)		กลุ่มควบคุม (n=20)		กลุ่มทดลอง (n=20)		กลุ่มควบคุม (n=20)	
		ก่อนทดลอง				หลังทดลอง			
		M	SD	M	SD	M	SD	M	SD
มารยาททางกาย	แบบให้ความรัก	2.76	0.15	2.71	0.18	3.19	0.20	2.65	0.13
	แบบใช้เหตุผล	2.68	0.27	2.63	0.26	2.70	0.15	2.43	0.29
	รวม	2.74	0.16	2.67	0.22	2.95	0.31	2.54	0.25
มารยาททางวาจา	แบบให้ความรัก	2.83	0.15	2.82	0.17	3.40	0.26	2.73	0.28
	แบบใช้เหตุผล	2.76	0.15	2.50	0.28	2.78	0.19	2.57	0.28
	รวม	2.80	0.15	2.66	0.28	3.09	0.39	2.65	0.28

จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางกายหลังการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ 2.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 เมื่อพิจารณาตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ดูพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางกายเท่ากับ 3.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางกายเท่ากับ 2.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.15 ส่วนในกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางกายโดยภาพรวมเท่ากับ 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 เมื่อพิจารณาตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางกายเท่ากับ 2.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางกายเท่ากับ 2.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.29

คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางวาจาหลังการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงบูรณาการแบบ IMAS กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ 3.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณาตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางวาจาเท่ากับ 3.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางวาจาเท่ากับ 2.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.19 ส่วนในกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางวาจาโดยภาพรวมเท่ากับ 2.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 เมื่อพิจารณาตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางวาจาเท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาททางวาจาเท่ากับ 2.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

1. การตรวจสอบความเท่าเทียมกันของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยวัดคุณลักษณะมารยาทไทยของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง และตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (MANOVA) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรคุณลักษณะมารยาทไทย โดยคำนวณค่าความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (kurtosis) และสถิติทดสอบ Shapiro – Wilk พบว่า ตัวแปรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรมารยาททางกาย (Statistic = .886, df = 40, Sig. = .158) และตัวแปรมารยาททางวาจา (Statistic = .968, df = 40, Sig. = .236) และค่าความเบ้และความโด่ง อยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 แสดงว่า การแจกแจงตัวแปรตามในแต่ละกลุ่มเป็นปกติ ดังตาราง 12

ตาราง 12 การตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรคุณลักษณะมารยาทไทย (ก่อนทดลอง)

ตัวแปรตาม	Statistics		Shapiro-Wilk		
	Skewness	Kurtosis	Statistic	df	Sig.
มารยาททางกาย	-0.114	0.280	0.886	40	.158
มารยาททางวาจา	-0.068	0.670	0.968	40	.236

1.2 การตรวจสอบความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วม

(Homoscedasticity of Covariance Matrices หรือ Homoscedasticity) โดยใช้ Box's Test และ Levene's Test

ความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วม ตรวจสอบด้วยการใช้สถิติ Box's Test พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Box's M = 13.109, F=1.310, df1=9, df2=14851.910, Sig =.226) เมื่อตรวจสอบความเท่ากันของความแปรปรวนตัวแปรตามแต่ละตัวด้วยวิธี Levene's Test พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรมารยาททางกาย (F= 0.650, df1=3, df2=36, Sig. =.588) ตัวแปรมารยาททางวาจา (F= 2.848, df1=3, df2=36, Sig. =.151) แสดงว่า ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตามมีความเท่ากันทุกกลุ่ม ดังตาราง 13 และ ตาราง 14

ตาราง 13 การทดสอบ Homoscedasticity ของตัวแปรทั้งหมดด้วย Box's Test (ก่อนทดลอง)

Box's M	F	df1	df2	Sig.
13.109	1.310	9	14851.910	.226

ตาราง 14 การทดสอบ Homoscedasticity ของตัวแปรตามแต่ละตัวด้วย Levene's Test (ก่อนทดลอง)

ตัวแปร	F	df1	df2	Sig.
คะแนน	.650	3	36	.588
มารยาททางกาย				
คะแนน	2.848	3	36	.151
มารยาททางวาจา				

1.3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามด้วย Bartlett's test of sphericity

ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามด้วย Bartlett's test of sphericity พบว่าตัวแปรตามทั้ง 2 ตัวของคุณลักษณะมารยาทไทย ได้แก่ มารยาททางกายและมารยาททางวาจา พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 15

ตาราง 15 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามด้วย Bartlett's test of sphericity (ก่อนทดลอง)

	Approx. Chi-Square	df	Sig.
Bartlett's test of sphericity	4.280	2	.018

1.4 การทดสอบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา พบว่า ก่อนการทดลองใช้รูปแบบฯ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความเท่าเทียมผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังตาราง 16

ตาราง 16 อิทธิพลระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณลักษณะมารยาทไทย (ก่อนทดลอง)

Effect	Multivariate Tests	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.
IMAS	Pillai's Trace	.120	2.397	2.000	35.000	.106
	Wilks' Lambda	.880	2.397	2.000	35.000	.106
	Hotelling's Trace	.137	2.397	2.000	35.000	.106
	Roy's Largest Root	.137	2.397	2.000	35.000	.106
Parenting	Pillai's Trace	.213	4.745	2.000	35.000	.115
	Wilks' Lambda	.787	4.745	2.000	35.000	.115
	Hotelling's Trace	.271	4.745	2.000	35.000	.115
	Roy's Largest Root	.271	4.745	2.000	35.000	.115
IMAS	Pillai's Trace	.111	2.181	2.000	35.000	.128
* Parenting	Wilks' Lambda	.889	2.181	2.000	35.000	.128
	Hotelling's Trace	.125	2.181	2.000	35.000	.128
	Roy's Largest Root	.125	2.181	2.000	35.000	.128

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ก่อนการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร (MANOVA) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรคุณลักษณะมารยาทไทย โดยคำนวณค่าความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (kurtosis) และสถิติทดสอบ Shapiro – Wilk พบว่า ตัวแปรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรมารยาททางกาย (Statistic = .958, df = 40, Sig. =.145) และตัวแปรมารยาททางวาจา (Statistic =.968, df = 40, Sig. =.307) และค่าความเบ้และความโด่ง อยู่ระหว่าง -1 ถึง +1 แสดงว่า การแจกแจงตัวแปรตามในแต่ละกลุ่มเป็นปกติ ดังตาราง 17

ตาราง 17 การตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรคุณลักษณะมารยาทไทย (หลังทดลอง)

ตัวแปรตาม	Statistics		Shapiro-Wilk		
	Skewness	Kurtosis	Statistic	df	Sig.
มารยาททางกาย	.171	0.206	.958	40	.145
มารยาททางวาจา	.365	-.060	.968	40	.307

2.2 การตรวจสอบความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วม (Homoscedasticity of Covariance Matrices หรือ Homoscedasticity) โดยใช้ Box's Test และ Levene's Test

ความเท่ากันของเมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วม ตรวจสอบด้วยการใช้สถิติ Box's Test พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Box's M = 6.038, F=1.770, df1=3, df2=58320, Sig =.150) เมื่อตรวจสอบความเท่ากันของความแปรปรวนตัวแปรตามแต่ละตัวด้วยวิธี Levene's Test พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรมารยาททางกาย (F= 3.505, df1=3, df2=36, Sig. =.250) ตัวแปรมารยาททางวาจา (F= 684, df1=3, df2=36, Sig. =.568) แสดงว่า ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตามมีความเท่ากันทุกกลุ่ม ดังตาราง 18 และ ตาราง 19

ตาราง 18 การทดสอบ Homoscedasticity ของตัวแปรทั้งหมดด้วย Box's Test (หลังทดลอง)

Box's M	F	df1	df2	Sig.
6.038	1.770	3	58320.00	.150

ตาราง 19 การทดสอบ Homoscedasticity ของตัวแปรตามแต่ละด้วย Levene's Test (หลังทดลอง)

ตัวแปร	F	df1	df2	Sig.
คะแนน	3.505	3	36	.250
มารยาททางกาย				
คะแนน	.684	3	36	.568
มารยาททางวาจา				

2.3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามด้วย Bartlett's test of sphericity

ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามด้วย Bartlett's test of sphericity พบว่าตัวแปรตามทั้ง 2 ตัวของคุณลักษณะมารยาทไทย ได้แก่ มารยาททางกายและมารยาททางวาจา พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 20

ตาราง 20 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามด้วย Bartlett's test of sphericity (หลังทดลอง)

	Approx. Chi-Square	df	Sig.
Bartlett's test of sphericity	55.448	1	.000

กล่าวโดยสรุป ข้อมูลการวิจัยเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติวิเคราะห์ตัวแปรพหุนาม (MANOVA) ดังนั้นจึงนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานการวิจัยดังรายละเอียดข้อมูลต่อไปนี้

2.4 การทดสอบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานเป็นดังตาราง 21

ตาราง 21 อิทธิพลระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณลักษณะมารยาทไทย (หลังทดลอง)

Effect	Multivariate Tests	Value	F	Hypothesis df	Error df	Sig.
IMAS	Pillai's Trace	.547	21.171	2.000	35.000	.000
	Wilks' Lambda	.453	21.171	2.000	35.000	.000
	Hotelling's Trace	1.210	21.171	2.000	35.000	.000
	Roy's Largest Root	1.210	21.171	2.000	35.000	.000
Parenting	Pillai's Trace	.481	16.229	2.000	35.000	.000
	Wilks' Lambda	.519	16.229	2.000	35.000	.000
	Hotelling's Trace	.927	16.229	2.000	35.000	.000
	Roy's Largest Root	.927	16.229	2.000	35.000	.000
IMAS * Parenting	Pillai's Trace	.192	4.163	2.000	35.000	.024
	Wilks' Lambda	.808	4.163	2.000	35.000	.024
	Hotelling's Trace	.238	4.163	2.000	35.000	.024
	Roy's Largest Root	.238	4.163	2.000	35.000	.024

ตาราง 21 (ต่อ)

แหล่งความแปรปรวน	ตัวแปรตาม	SS	df	MS	F	Sig.
IMAS	มารยาททางกาย	1.685	1	1.685	41.104	.000
	มารยาททางวาจา	1.927	1	1.927	29.748	.000
Parenting	มารยาททางกาย	1.285	1	1.285	31.350	.000
	มารยาททางวาจา	1.498	1	1.498	23.118	.000
IMAS * Parenting	มารยาททางกาย	.181	1	.181	4.413	.043
	มารยาททางวาจา	.552	1	.552	8.524	.006
Error	มารยาททางกาย	1.476	36	.041		
	มารยาททางวาจา	2.332	36	.065		
Total	มารยาททางกาย	305.425	40			
	มารยาททางวาจา	335.671	40			

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณลักษณะมารยาทไทย พบว่า มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะมารยาทไทย อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Wilk's Lambda = .808, $F = 4.163$, $df = 2$ และ $Sig. = .024$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ผู้วิจัยพบว่า มีอิทธิพลของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS ต่อคุณลักษณะมารยาทไทย โดยนักเรียนที่ได้รับการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS มีคะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะมารยาทไทยสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 41.104$, $df = 1$ และ $Sig. = .000$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย สำหรับนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการต่อคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการตรวจสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ต่อมารยาทไทยด้านมารยาททางกาย ด้านมารยาทวาจาและเปรียบเทียบคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนผ่านรูปแบบ กิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการกับการสอนปกติ ในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยงานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 คือระยะที่ 1 เป็นการศึกษาคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน การวิจัยในระยะนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทย ในบริบทสังคมปัจจุบันของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทยจำนวน 3 คน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา จำนวน 3 คน และนักเรียน จำนวน 3 คน ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยที่ประยุกต์ใช้วิธีการสอนโดยการใช้บทบาทสมมติและการใช้เทคนิคแม่แบบ โดยการจัดกิจกรรมเชิงบูรณาการในการเรียนการสอนเกี่ยวกับมารยาทไทย และระยะที่ 3 การวิจัยในระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2559 จำนวน 40 คน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาเชิงวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การวิจัยในระยนี้เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์และทำความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) จำแนกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) มารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน 2) บทบาทของมารยาทไทย 3) ความสำคัญของมารยาทไทย 4) การจำแนกขอบเขตของมารยาทไทย และ 5) องค์ประกอบของคุณลักษณะมารยาทไทย

1) มารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน

มารยาทไทยนั้นถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน เนื่องจากเป็นยุคของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และทั้งในด้านของเทคโนโลยีหรือวิวัฒนาการต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ ที่มีการรับเอาวัฒนธรรมนั้น ๆ มาใช้อย่างไม่เหมาะสมในสังคมของวัยรุ่นซึ่งทำให้เกิดความเสื่อมถอยหรือลี้ลือนรากเหง้าของการมีวัฒนธรรมกิริยามารยาทอันดีงามของไทยไป ทำให้เกิดการละเลยในการประพฤติปฏิบัติตนให้ดีตามแบบอย่างขนบธรรมเนียมอันดีงามของไทยไปเพราะ เห็นว่าเป็นเรื่องที่ล้าสมัย

2) บทบาทของมารยาทไทย

มารยาทไทยนั้นถือเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย และยังเป็นเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางสังคมที่ใช้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงสมควรถ่ายทอดและฝึกอบรมเยาวชน ไทยให้เป็นผู้มีมารยาทงามตามแบบไทย ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนนอกจากเชิงวิชาการแล้ว การให้ความรู้และอบรมในเรื่องของกิริยา มารยาทและคุณธรรมจริยธรรมถือว่ามีความจำเป็นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าด้านวิชาการซึ่งในการอบรมให้นักเรียนมีกิริยามารยาทที่ดีงามนั้นต้องได้รับการปลูกฝังแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนตั้งแต่วัยเด็ก โดยความร่วมมือของทั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งติดเป็นนิสัย เนื่องจากมารยาทถือเป็นกรอบหรือแบบแผนที่ควรปฏิบัติหรือควรละเว้นในการปฏิบัติ เพราะมารยาทแสดงให้เห็นถึงความเป็นคนเรียบร้อย ถูกลักษณะนิสัย มีความสงบเสงี่ยมทางกายและทางวาจา สามารถควบคุมตนเองให้อยู่ในกรอบที่สังคมยอมรับและสังคมต้องการได้

3) ความสำคัญของมารยาทไทย

มารยาทไทยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง มารยาทไทยนั้นนับเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของคนไทยและเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นชาติไทยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะมารยาทที่แสดง ออกทางกาย คือ “การไหว้” ถึงแม้ว่าวัยรุ่นส่วนมากหันไปสนใจวัฒนธรรมตะวันตกมากมาย แต่จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมตะวันตกหลาย ๆ เรื่องเมื่อนำมาใช้กับบ้านเราก็ไม่เหมาะสม เพราะฉะนั้นถ้า

จะให้เยาวชน คนรุ่นใหม่หันกลับมาสนใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมความเป็นไทย ควรที่จะปลูกฝังเรื่องเหล่านี้ตั้งแต่เด็ก นั่นหมายถึงหลักสูตรทางการศึกษา มีความสำคัญที่สุดที่จะต้องมีการของ คุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนควบ คู่ไปกับหลักสูตรทางวิชาการ มารยาทไทยเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของคนไทยอย่างแท้จริง แสดงถึงบุคลิกภาพของคนไทยที่เป็นคนสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เคารพผู้ใหญ่ ยิ้มง่ายยิ้มเก่ง เมืองไทยถึงได้ชื่อว่าเป็นสยามเมืองยิ้ม และเรื่องของมารยาทไทยนั้นวิธีปฏิบัติก็ไม่มีผิดไม่มีถูก มีแต่ปฏิบัติแล้วมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้นๆหรือไม่ หรือที่เรียกว่าถูกกาลเทศะ ถ้าเราสามารถให้เยาวชนโดยเฉพาะเด็กๆได้รับรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับมารยาทไทยตั้งแต่เด็กๆ เมื่อเขาโตขึ้น เขาก็จะไม่อายที่ปฏิบัติพฤติกรรมดีๆที่พึงประสงค์ของสังคมไทยเหล่านี้ เรื่องของมารยาทไทยจึงถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่ทุกคนควรจะต้องช่วยกันนำสิ่งดี ๆ ที่บรรพบุรุษเราคิดสั่งสมมา มาประพฤติปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทยของเรา

4) การจำแนกขอบเขตของมารยาทไทย

การแบ่งขอบเขตของมารยาทไทยที่ชัดเจนนั้น สามารถแบ่งออกเป็นมารยาททางกายและมารยาททางวาจา ซึ่งถือว่าเป็นที่สามารถบ่งชี้หรือแสดงให้เห็นได้ผ่านการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ยังมีมารยาททางใจ ที่ยังวัดได้ยาก ไม่สามารถวัดได้โดยตรงแต่จะเป็นการแสดงออกผ่านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา ซึ่งหากใจคิดอย่างไร ก็จะแสดงให้เห็นโดยซึ่งถือว่าเป็นการถ่ายทอดทางการแสดงออกอยู่แล้ว ทั้งสามส่วนนั้นจะมีลักษณะต่างกันไปแต่จะมีความเกี่ยวข้องและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันไม่แยกจากกันโดยเด็ดขาด

5) องค์ประกอบของคุณลักษณะมารยาทไทย

พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงมารยาททางกายนั้น ได้แก่ มารยาทในการแสดงความเคารพในรูปแบบต่าง ๆ การยืน เดิน นอน นั่ง ในอิริยาบถต่าง ๆ มารยาทในการรับประทานอาหาร มารยาทในการแต่งกาย ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นถึงมารยาททางวาจานั้น ได้แก่ การใช้วาจาที่สุภาพอ่อนหวานและเหมาะสมกับระดับของผู้พูด การทักทาย กล่าวคำขอโทษ หรือขอบคุณ การไม่ตะโกนโวยวาย ไม่พูดจาส่อเสียด และพูดให้ถูกกาลเทศะ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านกายหรือพฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านวาจานั้น ในการปฏิบัติต้องปฏิบัติให้ต่อเนื่องจนติดเป็นนิสัยและมีความถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ โดยการปลูกฝังพฤติกรรมต่าง ๆ จากทั้งในส่วนของครอบครัว และในส่วนโรงเรียนที่มีส่วนช่วยในการปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทตามแบบไทย

2. ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบไปด้วยแนวคิดและทฤษฎี หลักการ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ

IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ มารยาทไทย บทบาทของผู้สอน บทบาทของนักเรียน การนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS ไปใช้ ตารางแสดงแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย กิจกรรมการจัดการเรียนรู้สื่อการเรียนรู้/วัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล โดยมีจุดมุ่งหมายของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อ

2.1 ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง โดยแสดงออกผ่านการปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบแบบแผนมารยาทไทย

2.2 ให้นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนในเรื่องของมารยาททางกาย และมารยาททางวาจาให้กับผู้อื่นได้

2.3 ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติตนในนำเสนอความงามของมารยาทไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีความตระหนักในความเป็นไทยและสามารถรักษาวินัยแห่งความเป็นไทยได้

2.4 ให้นักเรียนสามารถนำเสนอมุมมองที่แตกต่างเกี่ยวกับมารยาทไทยในมุมมองของนักเรียน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างยุคสมัยและต่างวัฒนธรรมได้

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ประกอบด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อยู่ จำนวน 8 กิจกรรม ได้แก่ 1) กายงามตามแบบไทย 2) วาจางามตามแบบไทย 3) ทugendธรรม 4) คิดก่อนพูดหรือพูดก่อนคิด 5) ภาษาพาที 6) งามกิริยาวาจาไพเราะ 7) วินัยแห่งความเป็นไทย และ 8) เยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 โดยแต่ละกิจกรรมจะมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) สารสำคัญของแผน 2) สารการเรียนรู้ 3) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5) กิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่รูปแบบ (Introduction) ขั้นเสนอแม่แบบและการแสดงบทบาท (Modeling & Role Playing) ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล (Analysis & Discussion) และขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสรุปผล (Sharing & Conclusion) 6) สื่อการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ให้แก่นักเรียนกลุ่มทดลองในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2560 จำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 16 ชั่วโมง

3. ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ที่มีต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา พบว่า อิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททาง

วาจา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อิทธิพลของลักษณะการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอิทธิพลของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักเรียนที่ได้เรียนรู้ผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS มีคุณลักษณะมารยาทไทย ด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจาสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนรู้ผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาเชิงวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบัน ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

มารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันนั้นถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นยุคของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและทั้งในด้านของเทคโนโลยีหรือวิวัฒนาการต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ การรับเอาวัฒนธรรมนั้นๆ มาใช้อย่างไม่เหมาะสมทำให้เกิดการเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม เกิดการละเลยในการประพฤติปฏิบัติตนให้ดีตามแบบอย่างชนบ ธรรมเนียมอันดีงามของไทยไป ซึ่งถือเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความเป็นชาติไทย

ดังนั้นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและฝึกอบรมเยาวชนไทย ให้เป็นผู้มีมารยาทงามตามแบบไทยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือครอบครัว ควรให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนและฝึกคุณลักษณะมารยาทไทย โดยความร่วมมือของทั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะมารยาทไทยที่งดงาม รวมถึงการเป็นแบบอย่างและจรรโลงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของไทย โดยการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลที่ได้จากการการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา และนักเรียน ซึ่งผลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของแนวทางการพัฒนามารยาทไทย การแบ่งขอบเขตของมารยาทไทย และพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นด้านมารยาทไทย ซึ่งสอดคล้องกับ จันทรานี สงวนนาม (2553: 201) และจอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555: 230). ที่ระบุว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน และสถานศึกษา ร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุตามแผนที่ได้วางไว้ ซึ่งการมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับสถานศึกษา ระดับชุมชน หรือระดับองค์กรนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันและร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุตามแผนที่ได้

วางไว้ และยังสอดคล้องกับ มาร์ค แมคครินเดิล (Mark McCrindle. 2011:127) ที่กล่าวว่า เรื่องของมารยาทเป็นกฎระเบียบปฏิบัติพื้นฐานที่เป็นที่ต้องการจากทุกสังคม โดยพ่อแม่มีหน้าในการอบรมเลี้ยงดูและให้ความสำคัญ กับเรื่องการปลูกฝังมารยาทที่ดีในตัวเอง ซึ่งจากผลการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ได้แนวทางในการสร้างเป็นรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอน ต้นเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นได้มุ่งพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ด้านมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงและไม่ให้เกิดการเสื่อมถอยทางวัฒนธรรม โดยเน้นให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์ด้านมารยาทไทยต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการจัดการศึกษาตามโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program) ของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดว่า นักเรียนโครงการ English Program ต้องรักความเป็นไทย ปฏิบัติตามมารยาทและวัฒนธรรมไทย ในชีวิตประจำวันอย่างภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าวัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ และอยู่ร่วมในสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ . 2557: 52) และเมื่อใช้การบูรณาการผสมผสานกันได้อย่างลงตัวในกระบวนการจัดการเรียนการสอน จะทำให้มีประสิทธิภาพในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบันที่เป็นสังคมที่ต้องผสมสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายใน ชาติและต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนักเรียนจะมีความพร้อมกับการดำเนินชีวิตในบริบท สังคมไทยยุคปัจจุบันที่เป็นสากลในประชาคมโลกได้อย่างมีความสุข ดำรงรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นไทยให้ยั่งยืนในอนาคต (กิตติชัย สุทธาสิโนบล. 2555: 199-202) และสอดคล้องกับ คริสตีน่า เบคแมน – บริโต (Kristina Beckman-Brito. 2003: 17) ที่กล่าวถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมด้านมารยาทของนักเรียน ทั้งนี้การพูดคุย อบรมสั่งสอน และการทำความเข้าใจของครูผู้สอนหรือผู้ที่ให้การอบรมจะทำให้ให้นักเรียนได้ทราบถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือไม่เหมาะสมในการปฏิบัติตนของนักเรียน

ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าในการพัฒนาคุณลักษณะมารยาทไทยนั้น ควรให้ความสำคัญในการสร้างจิตสำนึกที่ดีในเรื่องของมารยาทไทยโดยการปลูกฝังให้นักเรียน ได้รู้จักห้วงแห่งในเอกลักษณ์ของชาติที่สืบต่อกันมาทั้งนี้ภายใต้บริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตลอดจนกระแสทางวัฒนธรรม ที่มีการรับเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ มาประพติดปฏิบัติ นั้น ควรอธิบายให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ๆ กัน ประเพณีแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดมุมมองที่แตกต่างซึ่งการปฏิบัติตนที่แตกต่างกันไม่ได้ถือว่าเป็นความผิด แต่ขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์หรือกาลเทศะ และความเหมาะสมในบริบทของสังคมนั้น ๆ

2. ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการโดยเริ่มต้นกระบวนการวิจัยด้วยการศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาเชิงวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะมารยาทไทยในบริบทสังคมปัจจุบันของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนำมาเป็นประเด็นในการศึกษาเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในเรื่องของมารยาทไทยของนักเรียนในโรงเรียนภาคภาษาอังกฤษ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา นักเรียน เพื่อนำข้อคิดเห็นจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องของมารยาทไทยในมุมมองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มาสร้างเป็นรูปแบบการจัด การเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยซึ่งผลจากการศึกษาทำให้ผู้วิจัยได้ขอบเขตของคุณลักษณะมารยาทไทย และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงมารยาทไทยของนักเรียนผู้วิจัยจึงได้นำขอบเขตของคุณลักษณะมารยาทไทยและพฤติกรรมดังกล่าว มาสร้างเป็นรูป แบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยได้พัฒนาร่วมกับแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ซึ่งผู้วิจัยได้แนวคิดการพัฒนาคุณลักษณะมารยาทไทยด้วยการบูรณาการวิธีการสอนใน 2 รูปแบบซึ่งได้แก่ การสอนโดยการจับทบาทสมมติ และการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ โดยนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 2 คน ทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความครอบคลุม ในด้านการใช้ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ โดยได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือมีคะแนนเฉลี่ย 4.48 ซึ่งถือว่าเหมาะสมมาก ในการพัฒนานักเรียนโดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับ Beane (1991: 9) ที่กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการว่า เป็นการสร้างความรู้และประสบการณ์ขึ้นใหม่ในลักษณะของการผสมผสานเนื้อหาที่จำเป็นในชีวิตจริงของนักเรียนเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์เพื่อให้เข้าใจความหมายและตัวตนของนักเรียนเอง และสอดคล้องกับ ฟราซี และ รัดนิทสกี (Frazee; & Rudnitski. 1995: 133 – 136) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการว่า นักเรียนจะเกิดความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอน (Collaborative Interactions) ซึ่งถือว่าเป็นเหตุผลสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ และทำให้นักเรียนได้พัฒนาและเชื่อมโยงทักษะต่าง ๆ ได้ และ อาซาด ไอ อาลี (Azad I. Ali . 2013: 461) ได้กล่าวว่า การนำวิธีการในรูปแบบใหม่ ๆ และการกำกับติดตามที่มี

ประสิทธิภาพในเรื่องของการพัฒนาจะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพและสำเร็จผลตามต้องการ และสอดคล้องกับงาน วิจัยของ นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว (2556: 195 – 201)ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืน ของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนรูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืนที่พัฒนาขึ้นนั้นมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ โดยที่นักศึกษาที่เข้าร่วมในการใช้รูปแบบมีพัฒนาการทางด้านความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมของลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืน เพิ่มขึ้นร้อยละ 73 และมีความพึงพอใจในรูปแบบอยู่ในระดับมาก ดังนั้นด้วยกระบวนการวิจัย ที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบดังกล่าว จึงทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีความถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย ผู้วิจัยพบแนวคิดสอดคล้องกันกล่าวคือ การฝึกอบรมด้านมารยาทนั้น ต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ต้องให้ความร่วมมือจากทุกฝ่ายถึงจะเกิดผลสำเร็จในการอบรมสั่งสอน และการที่จะอบรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาให้เป็นผู้ที่มีการยาทางงามตามแบบไทย ผู้ฝึกอบรมก็ถือเป็นกลไกสำคัญ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความศรัทธาและหมั่นฝึกตนเองให้เป็นผู้เพียบพร้อม มีการยาทางงามจนติดเป็นนิสัย ดังนั้นผู้ฝึกอบรมต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างให้นักเรียนเห็นในชีวิตประจำวัน นั้นแสดงให้เห็นถึงการเป็นตัวแบบที่ดีในเรื่องของมารยาทนั้นจะส่งผลให้ความสำเร็จในการอบรมเรื่องมารยาทไทยได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถทำได้โดยการจัดโครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยหรือโครงการมารยาทางงามตามแบบไทย ที่มีนักเรียนต้นแบบที่ครูได้ฝึกมารยาทในด้านต่าง ๆ ให้และต้นแบบจะสาธิตให้นักเรียนทั้งโรงเรียนได้ดู โดยมีครูประจำชั้นช่วยดูแลแถมชี้แนะนักเรียนให้ปฏิบัติทำมารยาทให้ถูกต้อง

3. ผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทย ของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการอย่างเป็นระบบ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อได้ทราบถึงบริบทของมารยาทไทยในปัจจุบัน รวมถึงบทบาทและความสำคัญของมารยาทไทยเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะมารยาทไทยของผู้เรียน และองค์ประกอบ ขอบเขตของมารยาทไทยที่ควรพัฒนาแล้วนำมาสร้างเป็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่มีคุณภาพ ดังนั้น การวิเคราะห์ผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา พบว่าอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา อย่าง

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อิทธิพลของลักษณะการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอิทธิพลของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS มีผลต่อคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งฤทัย จตุรภูษพรพงศ์ (2555: 85 – 87) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมการแสดงมารยาทไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมลฑล จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมลฑล จังหวัดนครปฐม มีความรู้เกี่ยวกับมารยาทไทยอยู่ในระดับสูง ได้รับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว และการอบรมสั่งสอนจากโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และได้รับอิทธิพลจากสื่อ และการได้รับอิทธิพลจากเพื่อน อยู่ในระดับปานกลางและนักเรียนที่มีเพศต่างกัน และที่มีโอกาสในการได้พูดคุยกับพ่อแม่ต่างกัน มีการแสดงมารยาทต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลใจ ถาวรวงศ์ ดันเจริญ (2552: 21) ได้ทำการศึกษา เรื่อง กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า วิธีการและบทบาทที่สำคัญของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสภาพแวดล้อม อันได้แก่ คนในชุมชน กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชน มีลักษณะร่วมของกระบวนการขัดเกลาทางสังคม คือ การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีเหตุผล โดยที่สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ทั้งทาง-ตรงและทางอ้อม รวมถึงงานวิจัยของ อธิษฐาน อนุรักดิพันธ์. (2546: 67 – 70) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับมารยาทไทยของนักเรียนไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนานาชาติกับในโรงเรียนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมารยาทไทยอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจากผลการวิจัยในครั้งนี้และจากงานวิจัยอื่น ๆ ได้บ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งส่งผลเป็นอย่างมากในเรื่องของมารยาทไทย ทั้งนี้สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันหลักในการบ่มเพาะกิริยามารยาทและคุณธรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน รวมไปถึงการให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนอย่างต่อเนื่องผ่านสถาบันการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความสนใจและใส่ใจในเรื่องของมารยาทไทย ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยโดยผล การศึกษายังสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาซึ่งเห็นว่าการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมและฝึกอบรมเยาวชนไทยให้เป็นผู้มีมารยาทงดงามตามแบบไทยถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนหรือครอบครัว ควรให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนและฝึกคุณลักษณะมารยาทไทย โดยการให้ความรู้และอบรมในเรื่องของกิริยามารยาทและคุณธรรมจริยธรรมถือว่ามีความจำเป็นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าด้านวิชาการ ซึ่งในการอบรมให้นักเรียนมีกิริยามารยาทที่ดีงามนั้นต้องได้รับการปลูกฝังแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนตั้งแต่ยังเด็ก โดยความร่วมมือของทั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่เป็นไป

ในทิศทางเดียวกันโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ มารยาทไทยทั้งงดงาม รวมถึงการเป็นแบบอย่างและจรรโลงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

นักเรียนที่ได้เรียนรู้ผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS มีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะมารยาทไทยด้านมารยาททางกายและมารยาททางวาจา สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนรู้ผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา อินทปัญญา (2536: 53) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีมารยาทในชั้นเรียนกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลงานวิจัยของวีระ อุษะ (2534: 66) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยุ จังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมารยาทในชั้นเรียน ดีขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการให้ข้อสังเกตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมถึงงานวิจัยของนกรเพ็ญ อุตวงศ์ (2548: 45 – 48) ได้ทำการศึกษาผลการใช้ เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนเรศราษฎร์) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีมารยาทในสังคมได้เหมาะสมเพิ่มมากขึ้นหลังจากได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พีรยุทธ์ สีตาบุตร (2557: 104) ที่ทำการศึกษาลักษณะพฤติกรรมทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการมีส่วนทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายเรื่องได้มีการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการเช่นเดียวกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผลการ วิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ที่ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะมารยาททางกายและมารยาททางวาจาสูงขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของ กิตติชัย สุทธาสิโนบล (2555: 199-200) ที่ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาพฤติกรรมมารยาทด้านกาย (กายภาวนา) ด้านทักษะทางสังคม(ศีลภาวนา) และด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ของนักเรียนที่พึงประสงค์ จากการประเมินครั้งแรกนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 33.33 และการประเมินครั้งสุดท้าย นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ100 และเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.67 ของการประเมินครั้งแรก ที่สะท้อนให้เห็น

ความสำคัญและประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ข้อค้นพบเพิ่มเติมที่ได้จากการวิจัย

1. แม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนจะยินดีให้ความร่วมมือที่จะให้ทำการวิจัยในโรงเรียน แต่ทั้งนี้คณะครูถือเป็นส่วนสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยว่าเป็นส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยพัฒนานักเรียนของตน แต่เนื่องจากการะงานของครูและบริบทของโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนในยุคสมัยใหม่ ทั้งยังเป็นบริบทของครูชาวต่างชาติที่ยังมีความเข้าใจในเรื่องของมารยาทและวัฒนธรรมไทยยังไม่เพียงพอ ดังนั้นการทำความเข้าใจ สร้างความตระหนักในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม ของไทยจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างให้เกิดกับบุคลากรในองค์กรเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณลักษณะ ที่ดีด้านมารยาทไทยสำหรับนักเรียน

2. การสร้างความตระหนักและสะท้อนให้ผู้ปกครอง เห็นถึงความสำคัญของมารยาทไทยถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะเป็นส่วนหนึ่ง ในการร่วมกันพัฒนาในเรื่องของคุณลักษณะมารยาทไทยนักเรียน ทั้งนี้ความรู้สึกเล็กๆของผู้ปกครองยังมีความต้องการในเรื่องของการอบรมกิริยามารยาทที่ดีให้กับนักเรียน ถึงแม้จะอยู่ในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป แต่ทั้งนี้ยังมีผู้ปกครองบางส่วนที่ยังไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องของมารยาท ซึ่งสถาบันครอบครัวนั้นถือว่าเป็นสถาบันหลักในการอบรมสั่งสอน เพื่อให้นักเรียนได้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หากสถาบันครอบครัวไม่ให้ความสำคัญตรงจุดนี้ การพัฒนาเรื่องของมารยาทไทยก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก

3. ประเด็นค้นพบเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทำงานในบริบทของโรงเรียน และมีประสบการณ์ในการเป็นวิทยากรฝึกอบรมเรื่องของมารยาททั้งภายในและภายนอกองค์กร พบว่า การให้ความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นในสถาบันครอบครัว หรือสถาบันการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาเรื่องของมารยาทของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับนโยบาย หากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญและไม่ใส่ใจการพัฒนาและอบรมเรื่องของมารยาทของนักเรียน ก็ยากที่จะให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

4. การสร้างความตระหนักในเรื่องของการพัฒนาตนเองด้านมารยาทไทยให้กับนักเรียนถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนามารยาทไทย หากนักเรียนมีความตระหนักถึงการพัฒนาในเรื่องของมารยาทไทย มีความรู้สึกถึงการหวงแหนและอยากรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามในการปฏิบัติตนด้านมารยาทไทยจะทำให้นักเรียนเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตน ด้านมารยาทให้กับนักเรียนคนอื่น ผู้วิจัยสังเกตได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนในโครงการภาคภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นนักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมและการปลูกฝังด้านกิริยามารยาทจนสามารถเป็นต้นแบบในการปฏิบัติตนได้เป็นอย่างดี จะมีความเข้าใจบริบทของวัฒนธรรมและความรู้สึกหวงแหนในวัฒนธรรมอันดีงามของไทยและต้องการที่จะอนุรักษ์มารยาทและวัฒนธรรมอันดีงามเพื่อให้อยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัย การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพซึ่งผลจากการวิจัยในทุกขั้นตอนสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และส่งผลต่อนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายของกระบวนการจัดการเรียนการสอนซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนไปใช้

1.1 การนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปใช้ ครูผู้สอนที่จะนำไปใช้ต้องทำการศึกษาและทำความเข้าใจ เพื่อมองให้เห็นความสัมพันธ์ของแนวคิดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1) ขั้นนำเข้าสู่รูปแบบ (Introduction) ขั้นที่ 2) ขั้นเสนอแม่แบบและการแสดงบทบาท (Modeling; & Role Playing) ขั้นที่ 3) ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล (Analysis; & Discussion) ขั้นที่ 4) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสรุปผล (Sharing; & Conclusion) ทั้งนี้ต้องสร้างความตระหนักและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในส่วนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งในสถาบันการศึกษา และสถาบันครอบครัว เพื่อให้เห็นความสำคัญในการร่วมมือเพื่อพัฒนามารยาทไทยของนักเรียน

1.2 รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้สอนจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ดี และเลือกเนื้อหาสาระความรู้ที่เหมาะสม น่าสนใจ โดยใช้กิจกรรมการสอนที่หลากหลาย และใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ผู้สอนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการที่จะนำรูปแบบ ๔ ไปใช้ ดังนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนในแต่ละขั้นตอนให้เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาให้นักเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ตลอดจนต้องฝึกปฏิบัติตนเองให้มีความพร้อมที่จะเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนต่อไป ซึ่งในบางครั้งในเรื่องของการจัดเวลาเรียนที่ต้องใช้เวลามากในบางกิจกรรม ผู้สอนจะต้องมีความยืดหยุ่นในการปรับเวลาเพื่อทำให้กิจกรรมมีความต่อเนื่องไม่ขาดตอน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การดำเนินการวิจัยด้วยแนวคิดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นควรมีการสร้างการเข้าใจให้กับผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองให้ตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของตนเองในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะมารยาทไทยที่ดี ตั้งแต่ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ได้พิจารณาและตัดสินใจว่าเมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ให้กับนักเรียนและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของมารยาทไทย เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

2.2 การดำเนินการวิจัยด้วยแนวคิดรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียนโครงการภาคภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมีการสร้าง ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของมารยาทไทย ในบริบทสังคมปัจจุบันให้กับนักเรียนได้รับทราบและเข้าใจ จนกระทั่งนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องจน เกิดเป็นนิสัยติดตัวและพัฒนาเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องของมารยาทไทยในอนาคต

2.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ความตระหนักของผู้ปกครองในเรื่องของมารยาทไทย ทักษะติดต่อมารยาทไทยของนักเรียน ความสนใจเรื่องมารยาทของครู เป็นต้น ที่ส่งผลต่อ คุณลักษณะมารยาทไทยของนักเรียน

2.4 ควรมีการอบรมเรื่องของมารยาทไทย ให้กับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียน เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของมารยาทไทยให้กับนักเรียน เพราะหากมีครูซึ่ง ถือเป็นตัวแบบที่ดี ในการประพฤติปฏิบัติตนด้านมารยาทแล้วการพัฒนาเรื่องของมารยาท ของนักเรียนก็จะมีพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

- กระทรวงวัฒนธรรม . (2551). *มารยาทไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559* .
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แนวทางการนำมาตรฐานการจัดการศึกษาตามโครงการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ (English Program)สู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน .
- กาญจนา ทองหยัด. (2540). *ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อมารยาทนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมวชิราลงกรณ์ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์.กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนา หลวงจอก. (2536). *ผลของการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกที่มีต่อพฤติกรรมแสดงออกในการเผชิญความขัดแย้งระหว่างบุคคลของผู้ป่วยจิตเภท โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์.กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- กาญจกมล สุวิทยารัตน์. (2537). *ผลของการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์.กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติชัย สุทธิโนบล. (2555). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ เพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทสังคมไทยยุคปัจจุบัน*. สาขาวิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่ประสงค์ : โครงการวิถีการเรียนรู้ของคนไทย*. กรุงเทพมหานคร
- กรมสุขภาพจิต. (2548). *ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูลูก*. บียอนด์พับลิชชิง. นนทบุรี
- กองวัฒนธรรม . (2550). *มารยาทไทยมรดกทางวัฒนธรรมไทย*. ไอแอมฟายน์ . กรุงเทพมหานคร
- กองจิตวิทยาและการนำทหาร.(2555).*คู่มือหลักการปรับพฤติกรรมมนุษย์*. กรมนักเรียนนายร้อยรักษาพระองค์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- กฤษกร เพชรนอก. (2556). *มารยาทไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. สกายบุ๊คส์. ปทุมธานี

- ขวัญตา บุญวาศ. (2542). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมแบบกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมกับเพื่อนของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลราชชนนีนครรัตนวชิระ. ปรินญาณพนธ์.กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย.
- จันทิมา จินตโกวิท. (2542). การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมด้านความสุภาพอ่อนน้อมของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้เทคนิคแม่แบบ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฬารัตน์ ต่อหิรัญพฤกษ์. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการและการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์กรและบุคลากรทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทนิช อัครานนท์. (2541). มารยาทและการสมาคม. สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ. กรุงเทพมหานคร
- เฉลิมศรี พลายพงษา. (2545). มารยาทไทย : วัฒนธรรมบรรพชนฐานพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาไทยศึกษา. สถาบันราชภัฏธนบุรี
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). เทคนิคและวิธีสอนร่วมสมัย. หลักพิมพ์. กรุงเทพมหานคร
- ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล. (2556). E-BOOK เอกสารการสอนวิชา HG022 การบริหารตนเอง. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ญาดาพนิต พิณกุล. (2539). หลักการสอน. สถาบันราชภัฏจันทรเกษม กรุงเทพมหานคร
- ดลใจ ถาวรวงศ์ ตันเจริญ. (2552). กระบวนการขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 – 2 . มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ดุษยา จิตตะยโสธร. (2552). วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2552.
- ทิสนา แหมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 18 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ

_____. (2554). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 7.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.

ธานี กันทาแก้ว. (2552). ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู บุคลิกภาพ และการเรียนแบบกำกับตนเองของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสตรีวิทยา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธณิกานต์ สิริพิเชียร. (2543). การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติเทคนิคแม่แบบและกรณีตัวอย่างเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นภาพร เต็งหนู. (2556). การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง มารยาทไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแควมะกอก อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่.

ปริญญาณิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนสังคมศึกษา). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นภรเพ็ญ อุตวงศ์. (2548). การศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดหนองจอก (ภักดีนรเศรษฐ) เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. (2549). รายงานการวิจัยโครงการเร่งรัดสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กเยาวชนไทย. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด. กรุงเทพมหานคร.

นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. (2556). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมลักษณะความเป็นไทยอย่างยั่งยืนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สาขาการศึกษานอกระบบ โรงเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประทีป จินฉี. (2540). เอกสารประกอบการสอนวิชา: การวิเคราะห์พฤติกรรมและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปัทมาศ ทองใสว. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสาระเศรษฐศาสตร์ โดยการสอนแบบบูรณาการและแบบซินดิเคตโดยใช้สื่อมัลติมีเดีย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พีรฤทธิ์ สีตาบุตร. (2557). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิซึ่มกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
- พรภัทร สินดี. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเชิงวิธีการที่เน้นกระบวนการกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ความสามารถในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์และพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม เรื่องลำดับและอนุกรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- พรพันธ์ เขมคุณาศัย. (2557). สอนด้วยหัวใจ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดของนักเรียนระดับอุดมศึกษา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา
- ปริญญาพัชน์ ปลากัดทอง. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญ อุปสรรคของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มะลิวัลย์ ปัทมะ. (2551). การพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน : การวิจัยเชิงทดลองแบบอนุกรมเวลา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งรัตน์ ไกรทอง. (2537). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความเอื้อเฟื้อ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดช่องนนทรี กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่งฤทัย จตุรภูษพรพงศ์. (2555). ปัจจัยที่ส่งเสริมการแสดงมารยาทไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. (จิตวิทยาชุมชน). มหาวิทยาลัยศิลปากร
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน . (2553). *Smart Smile Style Satitpatumwan* : สร้างสรรค์เด็กไทย ใส่ใจจริยธรรม. แพลน ฟอรั คัดส์ . กรุงเทพมหานคร.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- วันทนี้อย์ แสนภักดี . (2554). เอกสารการสอนรายวิชาการพัฒนาบุคลิกภาพ (*Personality Development*) . คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วินิจ ชัยชาญ. (2544). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดความวิตกกังวลในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดาราคาม กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- วิไล พังสะอาด. (2542). การเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติและการใช้แม่แบบที่มีต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวังตะเคียนวิทยาตามอำเภอภินทรบุรี จังหวัดปราจีนบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วีณา ขจีจิตต์. (2554). เอกสารประกอบการสอนมารยาทและการสมาคม. วิทยาลัยพัฒนการบางนา. กรุงเทพมหานคร
- วีระ อุสาหะ. (2534). ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เวชฤทธิ์ อังกะนัทรขจร. (2551). ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ที่ใช้ทักษะการให้เหตุผลและการเชื่อมโยงโดยบูรณาการสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลกับ สิ่งแวดล้อมศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (คณิตศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรวรรณนี้ ราชสงค์. (2541). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ศิริกุล อิศรานุรักษ์. (2550). การอบรมเลี้ยงดูเด็ก. วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา พ.ศ. 2550 ปีที่ 5.ฉบับที่ 1.
- สมาพร ภัทรพงศ์กิจ. (2551). ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักเรียนและการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุระ อ่อนแพง. (2556). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 15 ฉบับพิเศษ พุทธศักราช 2556.
- สมจินตนา ภักดิ์ศรีวงศ์. (2538). มารยาทในสังคมไทย. ดันอ้อ แกรมมี จำกัด. กรุงเทพมหานคร
- สมทรง ปุญญฤทธิ์. (2539). มารยาทไทย. ธรรมสภา การพิมพ์. กรุงเทพมหานคร
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2556). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 8 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.

- เสริมเกียรติ พรหมผุย. (2523). อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดร้อยเอ็ด. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต .
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.สำนักงานศิลปะและวัฒนธรรม. (2556). รายงานสรุปผลการดำเนินงาน โครงการอบรมมารยาทไทย :
- การพัฒนาบุคลิกภาพให้งามตามแบบวัฒนธรรมไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส. (2548). การใช้บทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร.
- สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร (2551). คู่มือการให้การปรึกษาเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์ สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร
- อริษฐาน อนุรักษดิพนธ์. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับมารยาทไทยของนักเรียนไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนนานาชาติกับในโรงเรียนไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อลิศรา ชูชาติ. (2549). นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.
- อัญชลี พงษ์แดง. (2553). ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ศิลปะด้านภูมิปัญญาไทยที่ใช้การบูรณาการแนวคิดพุทธศิลป์ศึกษาในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเสนา “เสนาประสิทธิ์”. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อิงอร รอดน้อย. (2551). พฤติกรรมการแสดงมารยาทไทยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นทานประกอบการฝึกปฏิบัติจริง. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษา อินทปัญญา. (2536). ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชภัฏรังสรรค์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพินท์ ชูชม. (2552). วารสารพฤติกรรมศาสตร์. ปีที่ 15 เดือนกันยายน พ.ศ. 2552. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรสา ฉวาง. (2540). ผลของการศึกษาพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อการปฏิบัติตนกับบุคคลอื่นของผู้ป่วยจิตเภทของวัยรุ่น โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Alberta Education. (2007). *Primary Programs Framework – Curriculum Integration: Making Connections*. Canada.

- Andreas Hartmann, Andre Doree and Ludwig Martin. (2008). *A Role-Play Approach for Teaching Research Methodology*. Department of Construction Management and Engineering, University of Twente, Netherlands
- Azad I. Ali. (2013). *Etiquette, E-Etiquette And Cell Phone Use In The Classroom : Issues in Information Systems* .Volume 14, Issue 2
- Bandura, Albert. (1989). *Social Cognitive Theory*. Annals of Child Development, 6, p. 1-6
- Beane, J. (1991, October). "The Middle School: The Natural Home of integrated Curriculum," Educational Leadership. 49(2): 9-13.
- Bower, S.A. and Bower, GH. (1976). *Asserting Yourself : A practical guide for Positive Change*. London : Addison-Wesley Publishing Co.
- Bruce M. Frazee & Rose A. Rudnitski. (1995). *Integrated Teaching Methods*. Delmar Publishers, USA.
- Bruce Joyce , Marsha Weil and Emily Calhoun (2015). *Models of Teaching*.. 9Th Edition. Pearson Education. USA.
- Bruce Joyce and Marsha Weil. (1986). *Models of Teaching*. New Jersey : Prentice- Hall Inc.
- Hair,J.F.; Black,W.C.; Babin,B.J.;&Anderson,R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7th ed.New Jersey: Prentice Hall.
- Jill Hagan , Pier Sun Ho and Paula M. Hudis. (2010). *Designing Multidisciplinary Integrated Curriculum Units. ConnectEd: The California Center for College and Career* , BERKELEY California USA
- Kristina Beckman-Brito. (2003). *Arizona Working Papers in Second Language Acquisition Teaching. Classroom Etiquette: A Cross-cultural Study of Classroom*. University of Arizona. Modern Languages 549
- Mark McCrindle . (2011). *Word Up: A Lexicon and Guide to Communication in the 21st Century : Manners in the 21st Century*. Halstead Press.
- Marla Clayton. (2010). *Designing Multidisciplinary Integrated Curriculum Units*. ConnectEd: The California Center for College and Career.
- Paul D.Leedy & Jeanne Ellis Ormrod. (2013). *Practical Research*. 10Th Edition. Pearson Education. New Jersey, USA.
- Rathus, S.A. and Nevid, GH. (1978). *Behavioral Therapy*. New York : New American Library.
- Rex B. Kline. (2005). *Principles and Prattice of Structural Equation Modeling*. 2nd Edition. New York: The Guilford Press.

Robin Fogarty. (1991). *Ten Ways to Integrate Curriculum*. Educational Leadership Volume 49 No.2 October 1991.

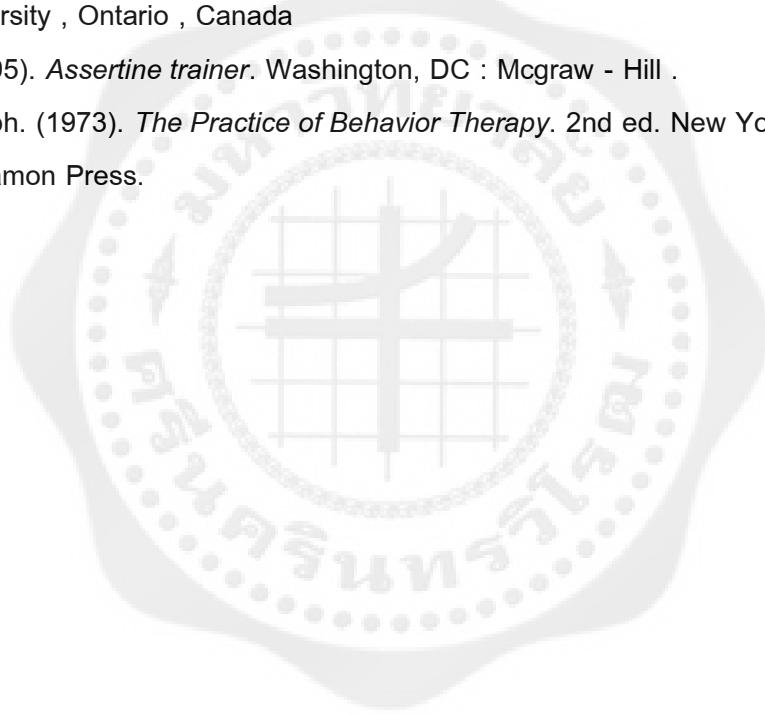
Schumacker, R. E.; & Lomax, R. G. (1996). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.

Stephanie Nickerson. (2007). *Role-Play: An Often Misused Active Learning Strategy*. Essays on Teaching Excellence Toward the Best in the Academy Volume 19, Number 5. The Professional & Organizational Development Network in Higher Education. Center for Teaching & Learning University of Chicago.

Susan M. Drake & Joanne Reid. (2010). *Integrated Curriculum Increasing Relevance While Maintaining Accountability Research Monograph # 28* September 2010. Brock University , Ontario , Canada

Willis, L. (1995). *Assertive trainer*. Washington, DC : McGraw - Hill .

Wolpe, Joseph. (1973). *The Practice of Behavior Therapy*. 2nd ed. New York : Pergamon Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย จำนวน 3 คน
 - 1.1 รองศาสตราจารย์ชวลี ดวงแก้ว ผู้เชี่ยวชาญมารยาทไทย อนุรักษ์ไทย และผู้ประสานงาน โครงการรักษ์ไทย
 - 1.2 อาจารย์ศิริกร ห้าวหาญ ครูผู้สอนโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์
ครูผู้ดูแลโครงการมารยาทไทยวิทยาการมารยาทไทย
 - 1.3 อาจารย์มณฑล ยิ่งยวด ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย จากสำนักวัฒนธรรม

2. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา จำนวน 3 คน
 - 2.1 อาจารย์วิภาวี ไชยวงศ์ ที่ปรึกษาโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญ ผู้สอนด้านภาษาไทยและมารยาทไทย
 - 2.2 อาจารย์ศิริจันทร์ ดาวมณี ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตนานาชาติพระจอมเกล้า
อดีตผู้จัดการโครงการภาคภาษาอังกฤษ (EPTS)
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน
 - 2.3 อาจารย์สิริขวัญ สิงห์เกลี้ยง รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์
(English Program)

3. กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน
 - 3.1 เด็กหญิงพัชรารัตน์ ปิ่นทอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ประสบการณ์ในการได้รับการอบรมและฝึกเกี่ยวกับมารยาทไทย 5 ปี
และเป็นตัวแทนประกวดมารยาทไทย
 - 3.2 เด็กหญิงธัญนิช จ่างเจริญกิจ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ประสบการณ์ในการได้รับการอบรมและฝึกเกี่ยวกับมารยาทไทย 6 ปี
และเป็นต้นแบบมารยาทไทย
 - 3.3 เด็กหญิงชัญญา สายสวาท นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ประสบการณ์ในการได้รับการอบรมและฝึกเกี่ยวกับมารยาทไทย 6 ปี
และเป็นต้นแบบมารยาทไทย

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ฯ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดตัวแปรตาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ ฯ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด

1. รองศาสตราจารย์ชวลี ดวงแก้ว	ผู้เชี่ยวชาญมารยาทไทย อนุรักษ์ไทย และผู้ประสานงานโครงการรักษ์ไทย
2. อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธ์	อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. อาจารย์ศิริกร ห้าวหาญ	ครูผู้สอนโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์
ครูผู้ดูแลโครงการมารยาทไทย วิทยาการมารยาทไทย
4. อาจารย์มณฑล ยิ่งยวด	ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย จากสำนักวัฒนธรรม
5. อาจารย์วินัย วรวัฒน์	ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาทไทย จากสำนักวัฒนธรรม

ภาคผนวก ค
ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผลการหาคุณภาพรายข้อของแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ข้อ	IOC	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
1	1	.573	นำไปใช้
2	0.8	.528	นำไปใช้
3	1	.466	นำไปใช้
4	1	.515	นำไปใช้
5	1	.564	นำไปใช้
6	1	.555	นำไปใช้
7	1	.660	นำไปใช้
8	0.8	.127	ตัดทิ้ง
9	1	.201	ตัดทิ้ง
10	1	.488	นำไปใช้
11	0.8	.384	นำไปใช้
12	1	.559	นำไปใช้
13	0.8	.510	นำไปใช้
14	1	.489	นำไปใช้
15	0.8	.647	นำไปใช้
16	1	.213	นำไปใช้
17	1	.693	นำไปใช้
18	1	.355	นำไปใช้
19	1	.736	นำไปใช้
20	1	.223	นำไปใช้

ข้อ	IOC	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
21	0.8	.641	นำไปใช้
22	0.8	.549	นำไปใช้
23	1	.521	นำไปใช้
24	1	.370	นำไปใช้
25	1	.464	นำไปใช้
26	1	.473	นำไปใช้
27	0.8	.553	นำไปใช้
28	1	-.038	ตัดทิ้ง
29	0.8	.407	นำไปใช้
30	0.8	.279	นำไปใช้
31	0.8	.585	นำไปใช้
32	1	.007	ตัดทิ้ง
33	1	.449	นำไปใช้
34	1	.415	นำไปใช้
35	1	.451	นำไปใช้
36	1	-.597	ตัดทิ้ง
37	1	.360	นำไปใช้
38	1	.533	นำไปใช้
39	1	.260	นำไปใช้
40	1	.008	ตัดทิ้ง
41	1	.203	ตัดทิ้ง

ข้อ	IOC	ค่าอำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
42	0.8	.341	นำไปใช้
43	1	.593	นำไปใช้
44	1	-.024	ตัดทิ้ง
45	1	.210	นำไปใช้
46	1	.083	ตัดทิ้ง
47	1	.307	นำไปใช้
48	1	.599	นำไปใช้
49	1	.347	นำไปใช้
50	1	.447	นำไปใช้
51	0.4	.453	ตัดทิ้ง
52	0.8	.351	นำไปใช้

ผลการหาคุณภาพทั้งฉบับ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรอัลฟา ครอนบัต มีค่าเท่ากับ 0.93

ผลการหาคุณภาพรายข้อของแบบวัดคุณลักษณะมารยาทไทย

ข้อ	IOC	อำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
1	1	.292	นำไปใช้
2	1	.121	ตัดทิ้ง
3	0.8	.167	ตัดทิ้ง
4	1	.329	นำไปใช้
5	1	.405	นำไปใช้
6	1	.358	นำไปใช้
7	1	.351	นำไปใช้
8	1	.331	นำไปใช้
9	1	.549	นำไปใช้
10	1	.560	นำไปใช้
11	1	.353	นำไปใช้
12	1	.488	นำไปใช้
13	1	.384	นำไปใช้
14	1	.250	นำไปใช้
15	1	.268	นำไปใช้
16	1	.383	นำไปใช้
17	1	.326	นำไปใช้
18	1	.020	ตัดทิ้ง
19	1	.578	นำไปใช้
20	1	.618	นำไปใช้

ข้อ	IOC	อำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
21	1	.502	นำไปใช้
22	1	.144	ตัดทิ้ง
23	1	.295	นำไปใช้
24	1	.580	นำไปใช้
25	1	.553	นำไปใช้
26	1	.557	นำไปใช้
27	1	.225	นำไปใช้
28	1	.050	ตัดทิ้ง
29	1	.609	นำไปใช้
30	1	.460	นำไปใช้
31	1	.468	นำไปใช้
32	1	.587	นำไปใช้
33	1	.420	นำไปใช้
34	1	.554	นำไปใช้
35	1	.473	นำไปใช้
36	1	.616	นำไปใช้
37	1	.577	นำไปใช้
38	1	.617	นำไปใช้
39	1	.489	นำไปใช้
40	1	.514	นำไปใช้
41	1	.428	นำไปใช้

ข้อ	IOC	อำนาจจำแนก	ผลการพิจารณา
42	1	.613	นำไปใช้
43	1	.516	นำไปใช้
44	1	.196	ตัดทิ้ง
45	1	.549	นำไปใช้
46	1	.194	ตัดทิ้ง
47	1	.471	นำไปใช้

ผลการหาคุณภาพทั้งฉบับ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรอัลฟา ครอนบัต มีค่าเท่ากับ 0.92

ภาคผนวก
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการแบบ IMAS

2. สารการเรียนรู้

ศึกษาและวิเคราะห์และปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องวัฒนธรรมทางกายที่เหมาะสม และถูกต้องสวยงามในเรื่องกราบเบญจางคประดิษฐ์ การไหว้พระภิกษุสงฆ์

ศึกษาและวิเคราะห์และปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องวัฒนธรรมทางกายที่เหมาะสม และถูกต้องสวยงามในการแสดงความเคารพ และการเข้าสถานที่สำคัญทางศาสนา

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. นักเรียนสามารถปฏิบัติมารยาททางกายอย่างสวยงามแบบไทย และถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติมารยาททางกายที่เกี่ยวข้องกับศาสนาให้กับผู้อื่นได้

4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ รักความเป็นไทย

5. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1) I : ขั้นนำเข้าสู่รูปแบบ

ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงวิธีการปฏิบัติตนในการเข้าไปทำบุญหรือเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา โดยให้นักเรียนแต่ละคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น รวมถึงการเล่าประสบการณ์ในการทำบุญ เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาและสถานที่สำคัญ ๆ ทางศาสนาให้กับเพื่อนๆและครูได้รับฟัง

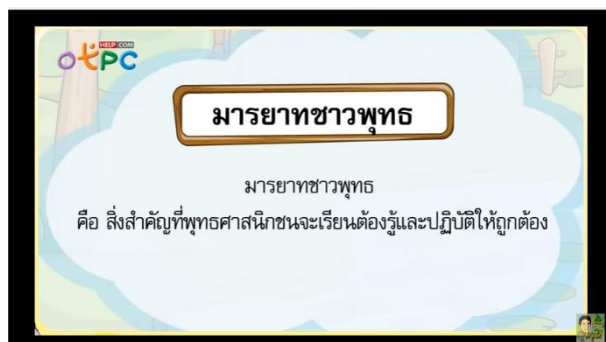
1. ครูใช้คำถามเพื่อถามนักเรียนว่า “ นักเรียนคนใดเคยมีประสบการณ์ในการเข้าวัด เข้าทำบุญหรือร่วมพิธีกรรมทางศาสนาบ้าง ”

2. ให้นักเรียน 2 – 3 คน ออกมาหน้าชั้นเรียนโดยเล่าประสบการณ์ให้เพื่อนๆได้รับฟัง

3. ครูใช้คำถามเพื่อถามในระหว่างการเล่าประสบการณ์ของนักเรียนว่า “ นักเรียนปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง ” พร้อมทั้งร่วมกันอภิปรายกับนักเรียนในห้องเกี่ยวกับการเข้าวัด เข้าทำบุญ หรือร่วมพิธีกรรมทางศาสนา

ขั้นที่ 2) M : ขั้นเสนอแม่แบบและการแสดงบทบาท

1. ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์วิธีการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเรื่องวัฒนธรรมทางกายที่เหมาะสม และถูกต้องสวยงามในการแสดงความเคารพ และการเข้าสถานที่สำคัญทางศาสนา โดยครูอธิบายประกอบกับการให้นักเรียนสังเกตวิธีการปฏิบัติ

2. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มเพื่อให้ นักเรียนได้ทำการแสดงบทบาทสมมติในเรื่อง วัฒนธรรมทางกายที่เหมาะสม โดยแต่ละกลุ่มให้แสดงบทบาทสมมติดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 การแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการกราบและการไหว้

กลุ่มที่ 2 การแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการแสดงความเคารพ และการเข้าสถานที่สำคัญทางศาสนา

3. ครูคอยสังเกตพร้อมบันทึกลักษณะพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกระหว่างการปฏิบัติ กิจกรรมทั้งสองกลุ่ม โดยในระหว่างที่นักเรียนกลุ่มหนึ่งทำการแสดงบทบาทสมมติ ครูให้นักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งสังเกตและวิเคราะห์การแสดงบทบาทสมมติของเพื่อนกลุ่มนั้น เพื่อให้เห็นความคิดเห็น และวิเคราะห์พฤติกรรมตามบทบาทของแต่ละคนเพื่อนำไปสู่การเลียนแบบหรือการปรับพฤติกรรม

ขั้นที่ 3) A : ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ครูซักถามเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนสังเกตเพื่อให้เกิดความต้องการเลียนแบบพฤติกรรม โดยให้ผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์กล่าวความรู้สึกและความคิดเห็นต่อบทบาทของตนจากนั้นนักเรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น และซักถามต่อบทบาทสมมติรวมถึงแม่แบบที่น่าเสนอ ร่วมกันวิเคราะห์อภิปราย และครูให้คำแนะนำในส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไขในระหว่างที่นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นและซักถาม โดยมีแนวคำถามเพื่อการเรียนรู้ วิเคราะห์และอภิปรายดังต่อไปนี้

1. นักเรียนสังเกตเห็นพฤติกรรมใดบ้างจากการแสดงบทบาทสมมติ และมีพฤติกรรมใดบ้างที่ควรหรือไม่ควรเลียนแบบ
2. นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อการแสดงบทบาทสมมติของเพื่อนหรือของตนเอง
3. นักเรียนจะนำตัวอย่างพฤติกรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง
4. มีพฤติกรรมอื่นใดบ้างที่นักเรียนเห็นว่าควรมีเพิ่มเติม จากการแสดงบทบาทสมมติจากกลุ่มของเพื่อนหรือของตนเอง

ขั้นที่ 4) S : ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสรุปผล

ให้นักเรียนสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จากนั้นช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมกายงามตามแบบไทยและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมเพื่อให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน

6. สื่อการเรียนรู้

1. สื่อการเรียนรู้
2. รูปภาพประกอบการสอน
3. วีดิทัศน์ประกอบการสอน : เผยแพร่โดยโครงการรณรงค์สร้างจิตสำนึกส่งเสริมมารยาทไทย โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม และ กระทรวงวัฒนธรรม

1) <https://www.youtube.com/watch?v=0wLT2MYppUQ>

2) <https://www.youtube.com/watch?v=C0U0WalZikk>

7. การวัดผลและประเมินผล

คุณลักษณะที่ต้องการวัด	วิธีการวัดผลและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้
มารยาททางกายที่เกี่ยวข้องกับ ศาสนา และการแสดงความ เคารพ	การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยจำแนกเป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1. นักเรียนมีความรู้ความ เข้าใจในการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง โดยแสดงออกผ่านการปฏิบัติ กิจกรรมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามระเบียบแบบแผน มารยาทไทย 2. นักเรียนมีความ กระตือรือร้นในการปฏิบัติ กิจกรรมโดยแสดงออกให้เห็น ถึงมีความสุขและ สนุกสนานระหว่างการปฏิบัติ กิจกรรม	แบบสังเกตพฤติกรรมการ เรียนรู้

8. บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(นายสาคร ใจดีใจ)

ครูผู้สอน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสาคร ใจดีใจ
วัน เดือน ปีเกิด	25 ตุลาคม 2525
สถานที่เกิด	จังหวัดยโสธร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	88/818 ถนนรัชดา – ท่าพระ แขวงบุคคโล เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมัธยมปัญญารัตน์ (English Program)
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2544	มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) จาก โรงเรียนค้อวังวิทยาคม
พ.ศ.2549	การศึกษาระดับบัณฑิต (สาขาคณิตศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2552	การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาการวัดผลการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2560	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์) แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ